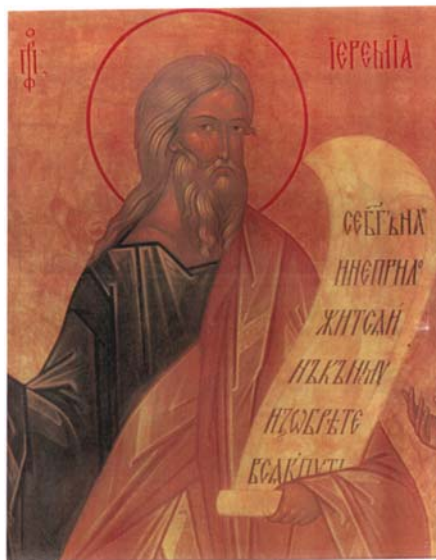

SFÂNTUL EFREM SIRUL

TÂLCUIRE

LA CARTEA PROFETULUI

IEREMIA

*Traducere din rusă – Pr. Adam Țercovnic după volumul:
Святой Преподобный Ефрем Сирин, «Полное Собрание Сочинений», том 3,
Moscova 1912*

Despre proorocul Ieremia

Proorocul Ieremia a fost fiul lui Hilchia, preot în Anatot. Încă din floarea vârstei a fost chemat de Dumnezeu la misiunea proorociei. El a propovăduit în Palestina și în Tahpanhes, oraș din Egipt, pentru aceasta a fost bătut de către iudei cu pietre. Probabil că acolo a și murit și a fost îngropat pe locul fostului palat împărătesc, prin aceasta arătându-se că egiptenii îl cinsteau pe Ieremia. Apoi osemintele lui a fost duse în Alexandria și reînhumate cu cinste. Ieremia își începe activitatea începând cu anul 560 î. d. Hristos, proorocind timp de 41 de ani.

CAPITOLUL I

„Cuvintele lui Ieremia, fiul lui Hilchia, dintre preoții de la Anatot, din pământul lui Veniamin, către care a fost cuvântul Domnului, în zilele lui Iosia, fiul lui Amon regele lui Iuda...” (Jer. 1,1-2). Așadar, Ieremia a proorocit, în timpul domniei lui Iosia, regele lui Iuda, despre luarea iudeilor în captivitatea babilonică, spunând: **„Chiar și locuitorii din Nof și cei din Tahpanhe și-au ras capul...”** (Jer.2,16), a proorocit și despre luarea în robie a lui Iehonie, despre a treia luare în robie a iudeilor în timpul domniei lui Sedechia; a proorocit și despre robia popoarelor vecine cu poporul iudeu, despre căderea Babilonului, despre întoarcerea poporului iudeu din robie, despre restaurarea regatului lui Iuda. Tot acel popor, care pentru virtuțile părinților, a fost izbăvit de către Dumnezeu de robia egipteană, și iarăși dat robiei pentru mulțimea păcatelor, și dreptatea lui Dumnezeu perfect a pedepsit acest popor pentru vina lui.

„Înainte de a te fi zămislit în pântec, te-am cunoscut...” adică ai cunoscut că ești vrednic de a fi prooroc al poporului iudeu **„și înainte de a ieși din pântec, te-am sfințit și te-am rândui prooroc pentru popoare”** (Jer.1,5), adică te-a ales pe tine de a fi prooroc pentru păgâni.

„...Să nu zici: sunt încă tânăr, căci la câți te voi trimite, la toți vei merge și tot ce-ți voi porunci vei spune. Să nu te temi de dânșii, căci Eu sunt cu tine.” (Jer.1,7-8). Căci tu vei merge la împărații care te urăsc, către domnii și proorocii mincinoși, către cei ce te dușmănesc, și când vei vorbi toate ce-ți voi spune despre robie, despre foame și despre rănilor aducătoare de moarte, să nu te temi de dânșii.

„Și Domnul mi-a întins mâna, mi-a atins gura și mi-a zis: „Iată am pus cuvintele Mele în gura ta!”. **„Iată ti-am pus în ziua aceasta peste popoare și peste regate...”**, adică peste regatele poporului iudeu și peste cele păgâne, ca învecinate cu poporul lui Dumnezeu, așa și depărtate de el, **„...ca să smulgi și să arunci la pământ, să pierzi și să dărâmi, să zidești și să sădești!”** (Jer.1,9-10), nu cu însuși fapta, ci cu proorocirile sale, poruncile și povețele, cu

aceasta clar se arată, că de libertatea noastră depinde de a face bine și de a ne folosi pentru aceasta de binefacerile lui Dumnezeu. Iar dacă singuri ne ferim de a face bine, atunci și Dumnezeu schimbă modul Său de activitate, în loc de secetă ne trimite nouă grindină, și în loc de pace – război și sabie, pentru ca să ne înțeleptească când procedăm fără gândire. Și când libertatea voinței noastre nu este legată de lege și de lanțurile necesității, așa și Dumnezeu, Stăpânul a toate și Dătătorul de Lege, nimic nu se leagă cu legea, dar îi este îngăduit conduce cu toate și după voia Sa schimbă timpurile, și termenii, și faptele omenești. Aceasta învață și ce este scris mai departe când prorocul îi spune din partea lui Dumnezeu: **„Și dacă poporul acela despre care am zis eu acestea se va întoarce de la faptele lui cele rele, atunci voi îndepărta răul ce gândeam să-i fac. Sau dacă voi zice despre un popor sau despre un rege că-l voi întocmi și-l voi întări, și dacă acela va face rele înaintea ochilor mei și nu va asculta de glasul Meu, atunci voi schimba binele cu care voiam să-l fericesc...”** (Ier.18,7-10).

„Apoi a fost cuvântul Domnului către mine și mi-a zis (Ier.1,11): „Jeremia, ce vezi tu?” Și eu am răspuns: „văd un toiag din lemn de migdal”. Toiagul din lemn de migdal – este preînchipuirea judecării, pregătit de dreptatea lui Dumnezeu, fiindcă cum ramura de migdal înflorește devreme, așa asupra poporului tău în curând vor veni nenorociri, robie și strămutare, predeterminate orașului tău.

„Și iar a fost cuvântul Domnului către mine și mi-a zis: „Ce vezi tu?” Și eu am răspuns: „Văd un cazan clocotind, care e gata să se verse dinspre miazănoapte” iar Domnul mi-a zis: „De la miazănoapte se va deschide nenorocire asupra tuturor locuitorilor țării acesteia” (Ier.1,13-14). **„Cazanul clocotind”** înseamnă mânia, ce se aprinde ca focul. Cuvintele **„de la miazănoapte...”** – înseamnă Caldeii, pentru că Caldeia este situată în partea dinspre miazănoapte a pământului iudeu. **„De la miazănoapte se va deschide nenorocire...”** adică dinspre miazănoapte vor veni nenorociri, robia locuitorilor și dărâmarea locuințelor lor. **„Asupra tuturor locuitorilor țării...”** adică asupra tuturor celor ce locuiesc în pământul iudeu și asupra păgânilor, pentru că și lor le este orânduit să fie robi.

„Că iată voi chema toate popoarele țărilor de la miazănoapte” (Ier.1,15), adică pe Babilonieni și pe toți împărații supuși lor; și în curând va veni Nabucodonosor ca să strâmtoreze Ierusalimul și toată Iudeia și-i va supune unei pedepse nemărginite.

„Și voi rosti asupra lor judecata Mea” (Ier.1,16). Voi intra cu ei în judecată și le voi arăta, că sunt vrednici de pedeapsa lor determinată; sau îi voi judeca, adică cu adevărat îi voi lovi cu nenorociri, cu care mai înainte numai i-am avertizat, după cum n-au luat aminte cuvântului Meu, nu au vrut să depărteze de la sine aceste nenorociri cu pocăința, și pentru împotrivirea lor îi va ajunge judecățile Mele.

„*Nu tremura înaintea lor*” (Ier.1,17), adică înaintea celor, despre care gândeați, că-ți gătesc ție moartea.

„*Că iată, Eu te-am făcut astăzi, cetate întărită*” (Ier.1,18), adică orașul pe care nu se putea de luat nici cu forța, nici cu viclenia.

CAPITOLUL 2

„*Mi-am adus aminte de prietenia cea din tinerețea ta...*”, adică mila care Ți-am acordat-o ție, când Te-am izbăvit de robia Egipteană și Mi-ai urmat în pustie. „*Și iubirea logodirii tale*” (Ier.2,2). Și atunci nu aveai tu răbdarea să fie fidel Domnului până la coborârea lui Moise de pe munte.

„*Atunci Israel era sfințenia Domnului și pârga roadelor Lui*”, adică, atunci când au intrat în posesia pământului făgăduinței, „*toți câți mâncau din ea se făceau vinovați*” (Ier.2,3), de aceea că mănâncă primele roduri, reprezentate preoților, și nu păzesc Legea lui Dumnezeu.

„*Ce nedreptate au găsit în Mine părinții voștri, de s-au îndepărtat de Mine și s-au dus după deșertăciune și au devenit și ei înșiși deșertăciune?; în loc să zică: „Unde este Domnul Cel ce ne-a scos din țara Egiptului, și ne-a povățuit prin pustiu, prin pământul cel gol și nelocuit, prin pământul cel sec, prin pământul umbrei morții, prin care nimeni nu umblase și unde nu locuia om? ...” ...dar Eu v-am dus în pământ roditor (Carmel) ...*”. Carmelul (ținut verde) este numit Pământul făgăduinței, ca Țară umplută de mângâieri pentru fertilitatea pământului și îmbelșugarea roadelor; aici creșteau pini și stejari, arbori de măslin și laur, creșteau multe flori. „*Voi ați intrat și Mi-ați pângărit pământul*” (Ier.2,5-7), adică idolii care singuri pe ei s-au creat.

„*De aceea la judecată voi grăi împotriva voastră, zice Domnul, și împotriva nepoților voștri voi cere osânda*” (Ier.2,9). Aici se subînțeleg și acei israeliți, care la început au intrat în Pământul Făgăduinței, au stăpânit pământul Canaan, și fii fiilor lor care au trăit în timpurile prorocului Ieremia, n-au păzit legământul cu Dumnezeu lor.

„*Să vă duceți în insulele Chitim și să vedeți...*”, adică insulele situate în partea apuseană a Pământului Făgăduinței, „*...trimite-ți în Chedar...*” (Ier.2,10), adică către locuitorii din partea de răsărit a pământului Canaan a Pământului Făgăduinței.

„*Două lucruri, și rele, făcut-a poporul Meu: ei M-au părăsit pe Mine...*”, în primul rând „*M-au părăsit pe Mine*”, iar după aceasta necinstirea sa au mărit-o cu aceea, că în timpul ieșirii sale în Pământul Făgăduinței, făcut de idolul Mica, (Jud.17,4) l-au pus în Silom, unde Eu, Mi-am ales sălaş; în afară de aceasta în ziua ieșirii și strămutării sale, la începutul domniei lui Manase, s-au depărtat de Mine. Ca și un curent rapid s-au îndreptat la faptele necuviincioase, și nu se mulțumeau de aceea, că în fiecare loc, zeificau toate puterile cerești și

chiar au îndrăznit să pună idoli și viței de orice fel în însuși templul Meu și să se închine lor. „...**Și și-au săpat fântâni sparte, care nu pot ține apă...**” (Jer.2,13). Fântânile surpate care nu pot în sine să țină apa, proorocul le numește ori dumnezei mincinoși și zadarnici, pentru că este zadarnică nădejdea la ei, ori însăși jertfe ale acestor dumnezei, pentru că și jertfele, și jurămintele nu aduceau nici un folos și erau zadarnice. De aceea spune Dumnezeu: „**M-au lăsat pe mine Izvorul Vieții**”, și au mers și și-au săpat fântâni surpate, și-au cioplit dumnezei care n-au putere să dăruiască viață cinstitorilor lor și pentru că nici ei nu o au.

„**Mugit-au asupra lui puii de leu**” (Jer.2,15) la fel ca și leii răcnesc asupra lor împărații și împărățiile.

„**Chiar și locuitorii din Nof și cei din Tahpanhes ți-au ras capul, Israele!**” (Jer.2,16); capul – adică și egiptenii vor lua în robie câteva familii iudaice, îi vor alunga de pe pământul lor și-i vor strămuta în Memfis și Tafna, orașe egiptene.

„**Și acum, pentru ce ai luat drumul Egiptului, ca să bei apă din Nil?**” (Jer.2,18). Gheonul (Nilul), proorocul îl numește râu tulbur, pentru că apa Nilului într-adevăr este tulbură.

„**Și răutatea ta te va muștra...**” (Jer.2,19). Vei fi muștrat cu pedeapsă care va determina peste tine răul tău și împotrivirea ta. Și te va cuprinde pe tine muștrarea, adică te va cuprinde scârba și plânsul din pricina pedepselor ce te-au ajuns.

„**Că în vechime am sfărâmat jugul tău și am rupt cătușele tale**” (Jer.2,20), adică ți-ai sfărâmat jugul pus pe tine de către egipteni.

„**Eu te-am sădit ca pe o viță de soie, ca pe cea mai curată sămânță; cum dar mi te-ai prefăcut în ramură sălbatică de viță străină**” (Jer.2,21) ca și cum tu ești sădit nu de Mine și nu pentru Mine.

„**Chiar de te-ai spăla cu silitră și chiar dacă te-ai freca cu leșie...**”; curățenia și jertfele nu pot să te facă pe tine curat. „**Tot pătat ești în nedreptățile tale față de Mine...**” (Jer.2,22). Aici ca și în multe alte locuri, proorocul muștră zadarnica respectare obiceiurilor iudaice și zadarnica nădejde la jertfe, pentru că iudeii nici Legea n-o respectă, nici de pedepse nu se înspăimântă, dar numai gândesc greșit că Dumnezeu poate fi milostivit de darurile lor.

„**Cum poți tu să zici: Nu m-am întinat și n-am umblat după Baal...**” (Jer.2,23). Pe tine te pângăresc și idolii pe care i-ai făcut pentru sine și fărădelegile pe care tu le faci. Proorocul subînțelege idolii egipteni, pe care i-a pus Ieroboam în Vefila, dumnezeii Sidonului, pe care i-a dus Ahab după învățătura Izabel, dar și obiceiurile iudeilor ce s-au vătămat de slujirea idolatriei mincinoase.

Ai înălțat tu glasul său pentru cei răzvrățiți în căile sale, ca măgarul sălbatic în pustie, care se poartă **în aprinderea poftelor ei, după ce Ahav și împărații idolatri care au urmat după el și au scuturat din înălțimea ta jugul legii Domnului**. Inspiri în sine vânt ca un câine sălbatec, **cine o va**

putea împiedica să-și împlinească pofta? (Ier.2,24). *Tu te-ai făcut asemănător câinelui sălbatec, când inspiră în vânt, se poartă el, singur nu știe unde, și nimeni nu poate să-l întoarcă din cale. În aceste chipuri, proorocul reprezintă seducerea ideilor: cum câinele sălbatec își schimbă calea, așa și ei își schimbă idolii, ba primesc, ba lasă, după înclinația naturii sale răzvrătite; și cum pe un câine sălbatec este imposibil să-l întorci din calea lui, așa și ei sunt legați de idolatrie și s-au asemănat animalelor neînțelepte, ce nu sunt în stare să ajungă și să distingă destoinicia adevăratei cinstiri de Dumnezeu.*

„Întoarce-ți piciorul de la calea strâmbă...!” (Ier.2,25). După înțeleptirea vechilor prooroci a depărtat-o de la sine năpastele, ei au izbăvit piciorul tău de zgrunțurare și gâtlejul tău de sete și foame, te-au eliberat și de alte năpaste, pe care le îndură robii în robie. De aceea păzește-te, ca iarăși să nu cazi în strâmtorare, după închinare la idoli. Astfel de chip este întrebuițat la Isaia, când Dumnezeu avertizează cu robia egipteană și etiopiană spunând: **„Și a zis Domnul: Precum a umblat robul Meu Isaia gol și desculț vreme de trei ani, ca semn și prevestire pentru Egipt și pentru Etiopia, Astfel va aduce regele Asiriei robi din Egipt și surghinuiți...”** (Isaia 20,3-4).

„Cum furul când este prins se rușinează, așa se va rușina și casa lui Israel...” (Ier.2,26). Cum se rușinează și se înspăimântă furul când este prins, așa fiii lui Israel se vor înfricoșa și se vor rușina când pe neprins de veste vor ajunge în robie, în acel timp când s-au închinat idolilor lor, la care nădăjduiau și de la care așteptau că ei vor fi ajutătorii și salvatorii lor.

„Câte cetăți ai, atâția sunt și dumnezeii tăi” (Ier.2,28). Cu aceasta proorocul mustră sinagoga Iudeii, pentru că fără număr iudeii au înmulțit pe dumnezeii lor, în toate orașele și în tot locul ridicau capiști și pretutindeni puneau chipurile zeităților păgâne.

„Pustiu am fost Eu oare pentru Israel?” Oare eu nu am arătat nici minuni, nici semne? **„Sau țara întunericului am fost?”** (Ier.2,31). Vă gândeați despre mine, ca și cum nu am putere să fac minuni și nu pot să arăt semne și să fac fapte mărețe, de aceea și vouă nu se cuvine să așteptați ajutor și mântuire din vistieria bunătăților mele.

„Au doară uită fata podoaba sa și mireasa găteala sa...” (Ier.2,32). Dacă ei în fiecare zi și mereu cât sunt cu această ocupație, atunci de ce poporul Meu M-a uitat ca și cum nu pot după întoarcerea lor să le dau acele bune pe care le-am promis? Așa proorocul cunoscând neîndoielnic că iudeilor după dreapta și neschimbata judecată este hotărâtă robia și strămutarea, acum îi mângâie cu așteptarea bunătăților, gătite lor după întoarcerea din robie.

„Nu în scorburi i-am aflat...” (Ier.2,34), adică nu în locuri ascunse, ci în piețe, unde se închină ei idolilor lor.

„**Iată Eu, Mă judec cu tine...**”, nu numai pentru fărădelegile tale cele din trecut, dar și pentru aceea că spui: „...**N-am păcătuit.**” (Jer.2,36)

„**De ce atâta grabă ca să-ți schimbi calea?**” Pentru ce-ți înmulțești păcatele tale și-ți cauți refugiu nou la egipteni, ca și în zilele lui Ahaz se nădăduiau asirieni?

„**Vei fi rușinată de Egipt...**” (Jer.2,36), când egiptenii vor năvăli în pământul tău și pe locuitori îi vor duce în robie, cum rușinată a fost de către asirieni în timpul domniei lui Manase și pe care căpeteniile armatei regelui asiriei, l-au legat cu cătușe de fier și l-au dus în Babilon (II Paralipomena 33,11).

CAPITOLUL 3

„**Și tu te-ai desfrînat cu mulți iubiți și vrei să te întorci la Mine?**” (Jer.3,1), adică a cinstit pe idoli multor popoare. Dacă femeia care lasă pe bărbatul său și intră în relații cu altul, și dorește să se întoarcă la primul bărbat, el nu o va primi, dar totuși eu nu întorc fața Mea de la tine și te voi înălța pe tine la vrednicia de mai dinainte. Ceea ce Dumnezeu aici prin cuvântul Său făgăduiește sufletului ce se întoarce către El cu pocăință, afirmă cu exemplul proorocului Osia, poruncindu-i lui: „Mai du-te și iubește o femeie care iubește lucrurile rele, o adulteră, așa cum Dumnezeu îi iubește pe fiii lui Israel...” (Osea 3,1). Cu una și cu alta trezește în păcătos nădejdea de a primi iertare, și-l cheamă la pocăință.

„**Le-ai stat pe dunga drumului ca o cioară-n pustie...**” (Jer.3,2). Proorocul subînțelege sau femeile nerușinate care așteaptă lângă cale ca să desfrâneze cu cineva, sau mustră tot poporul iudeu în aceea că fiecare iudeu izolându-se în pustie, slujește idolului său. Și pentru aceasta proorocul ca și cum ar spune: „**pentru tine nu-ți este de ajuns să te închini idolilor în orașe și în piețe, în fața ochilor multora; tu cauți pustie, cuiburi ale păsărilor necurate și a animalelor răpitoare, și construiești capiști în căi, și la fapte necuviincioase chemi pe toți care trec pe alături**”. În aceasta proorocul Osea mustră și demască pe samarineni spunând: „...**că laț ați devenit în turnul de veghere și ca o mreajă întinsă pe Tabor, aruncată de cei ce vânează pradă...**” (Osea 5,1-2). Proorocul spune: Lațul și mreaja voi ați întinso drumeților care merg la Ierusalim ca să-Mi aducă jertfă în Tempul Meu, a-ți întinso pentru aceea ca să-i întoarceți la capiștile din Betel, pentru a se închina acolo vițelului.

„**Chipul ți s-a făcut de târfă, tuturor nerușinată te-ai făcut**” (Jer.3,3). La tine fața nu-i de desfrânată cu care mai înainte te-ai asemănat, ci-i de femeie desfrânată care și-a pierdut toată rușinea, și în toate te-ai asemănat surorii tale Samaria.

„**Oare pentru totdeauna va El mânios și oare veșnic va păstra în Sine mânia?**”. Oare Dumnezeu mereu se va mânia? Cu aceasta proorocul arată că Dumnezeu nu va păstra niciodată mânia sa veșnic, dar cum și mai înainte ne ierta pe noi cei ce păcătuim și ne-am dat

necinstirilor se va milostivi către noi și ne va ierta toate greșelile, când va vedea pocăința noastră. „**Iată, ce ai zis, dar de făcut faci rele și sporești în acelea?**” (Jer.3,5). Iată tot ce s-a putut de făcut rău, de către tine s-a făcut fără nici o teamă și rușine.

„**Și a zis Domnul către mine în zilele regelui Iosia: Ai văzut ce Mi-a făcut Mie casa lui Israel! Sau dus pe tot muntele înalt și sub tot copacul umbros și s-au destrăbălat acolo**” (Jer.3,6). Acesta este un obicei din Canaan, de la ei au învățat aceasta israeliții. De aceea Dumnezeu clar le-a poruncit lor să aducă jertfă nu în orice loc „ci în locul pe care Domnul, Dumnezeul vostru, îl va alege în una din cetățile voastre spre a I se rosti numele și a fi chemat, acolo Îl veți căuta, acolo veți intra” (Deut.12,5), ca cu aceasta să stârpească riturile lor, respectate de popoarele străine, care s-au deprins să dedice dumnezeilor lor munți înalți și dumbrăvi, pentru care au sădit arbori rămuroși și frumoși, și sub ei aducea jertfe dumnezeilor deșerti.

„**Și Domnul mi-a zis: Israel s-a îndreptățit pe sine mai mult decât necredincioasa Iuda**” (Jer.3,11). Aceasta se aseamănă cu aceea ce a spus proorocul Iezechiel în una din predicile sale, unde fiica Ierusalimului (orașul Ierusalim) o aseamănă cu Sodoma și Samaria și-i spune ei: „...și le-ai întrecut în toate purtările tale. Dar nici Samaria nu a păcătuit nici pe jumătate din păcatele tale; tu ți-ai sporit fărădelegile cu mult mai mult decât surorile tale și le-ai îndreptățit prin toate nelegiuirile pe care tu le-ai înfăptuit...și le-ai îndreptățit mai mult decât pe tine...”(16;47,51-52). Proorocii spun că nebunia Iudeii este mai mare decât necredința Samariei, pentru că în primul iudeii vedeau strașnica judecată a Domnului asupra samarinenilor și știau că Domnului nu este plăcută închinarea la idoli, dar n-au cinstit măreția lui Dumnezeu, care le-a interzis lor o astfel de necinstire și nu s-au temut de dreptatea lui Dumnezeu care cu asprime mustră pe cei păcătoși; în al doilea rând pentru aceea că nu numai au respins bunătățile date de Dumnezeu, ci pentru bine, au dat Domnului său rău. Altor seminții Dumnezeu nu a arătat atâtea binefaceri, câte le-a arătat iudeilor, îndeosebi în timpul împăraților credincioși și evlavioși. De aceea iudeii nu aveau posibilitatea să uite de Dumnezeu și de multele Lui binefaceri, pentru că îi învățau leviții, care, după împărțirea celor două regate s-au mutat în Iudeea și mereu acolo se aflau, dar în afară de leviți ascultau și de prooroci care totdeauna le vesteau Legea Domnului.

„**Du-te și citește aceste cuvinte spre miază-noapte...**”. Rostește această epistolă fiilor lui Israel. Împrăștiați în regiunile de miază-noapte, supuse asirienilor, cheamă-i la pocăință, vestește-le lor vremuri bune, și propovăduiește schimbarea scârbei în bucurie „**că milostiv sunt Eu, zice Domnul; și nu pe veci voi fi Eu mânios asupra-vă**” (Jer.3,12). Eu sunt bun, nu Mă mânia veșnic, și nu păstrez în sine mânia asupra celor ce Mă urăsc, ci Îi mângâi pe cei întristați și-I ajut pe cei înjosiți, împac mânia Mea, și celor ce Mă caută le dau pace și iertare păcatelor.

„**Întoarceți-vă, voi, fii îndepărtați**”, pentru că aveți posibilitatea să vă pocăiți și să schimbați deprinderile rele ale voastre. „**Că Eu voi domni asupra voastră și vă voi lua: unul**

dintr-o cetate și doi dintr-o familie, și vă voi duce în Sion” (Jer.3,14). Așa zice Domnul israelitenilor, dar nu la toți aceeași. Pentru că, după porunca lui Chir, tuturor semințiilor care au fost sub stăpânirea lui, li se permitea să se întoarcă în pământul său, dar mulți dintre cei mutați nu s-a folosit de această permisiune. De aceea spusele sau împlinit numai asupra acelor care singuri au dorit să se întoarcă.

„*Și vă voi da păstori după inima Mea*” (Jer.3,15). În sensul literar aici se subînțelege Zorobabel, Iisus și Neemia, iar în sensul tainic proorocul după cum se vede prevestește pe Mesia care v-a să vină, pentru că cu venirea Lui s-au împlinit și s-au săvârșit toate proorocirile despre întoarcerea păgânilor și anularea Legii lui Moise.

„*Zice Domnul, în zilele acelea nu se va mai vorbi de chivotul legământului Sfântului lui Israel; El nu va mai veni în mintea nimănui, nici că va fi numit, nici că va fi cercetat, și nici că altul se va mai face*” (Jer.3,16). Acest cuvânt s-a împlinit după venirea lui Hristos și după propovăduirea Evangheliei; și de atunci nu a mai fost Chivotul Legii, pentru că iudeii au primit Legea lui Hristos și puteau să nu respecte Legile lui Moise, scrise în carte și puse în Chivot, necăzând sub judecată. Și amintirea despre Chivot *nu va mai veni în mintea nimănui* adică nu v-a mai veni în minte să respecte riturile, pentru că iudeii nu sunt obligați de acum în timpul jertfelor și slujbelor sale să plinească cinul, întemeiat de către conducătorul lor Moise. *Și nici ca altul se va mai face*, adică preoții poporului iudeu de acum nu vor mai purta Chivotul pe umerii săi sau și *nici ca altul se va mai face* ceva ca acesta, că erau obligați iudeii să facă și să respecte după Legea lui Moise.

„*Și am zis: Așa să fie, Doamne, căci (Tu ai zis): În rânduiala copiilor te voi așeza și-ți voi da pământ ales, moștenirea Atotțiitorului Dumnezeu al neamurilor*” (Jer.3,19), adică pământul a celor 30 de împărați a Canaanului. În sens tainic s-a împlinit aceasta în Hristos, pentru că Dumnezeuul nostru este „*cel pe care neamurile îl așteaptă*” (Facerea 49,10). În Hristos s-a împlinit tot despre ce mai spune proorocul: „*în zilele acelea și în vremea aceea ei vor numi Ierusalimul „Tronul Domnului”, și toate neamurile se vor aduna la el și nu vor mai umbla după lăuntricele gânduri ale inimii lor cele rele*” (Jer.3,17). Iar însăși Dumnezeuul nostru în cartea Psalmilor spune: „*partea mea mi-a căzut între cei puternici, căci moștenirea mea puternică îmi este*” (Ps.15,6). Această vrednicie este gătită Lui îndeosebi dintre acei păgâni, pe care iudeii, care au crezut în Hristos și care au propovăduit Evanghelia la toată lumea și au alipit-o la poporul său, și cu aceasta ca și cum i-ar fi primit prin Hristos în vrednicia sa. Pentru că lui Hristos îi este spus: „*Cere de la Mine și-Ți voi da neamurile să-ți fie moștenire și marginile pământului să-ți fie stăpânire*” (Ps.2,8).

„*Dar (vai!), așa cum o femeie își înșeală ibovnicul, tot astfel M-a înșelat pe Mine casa lui Israel, zice Domnul*” (Jer.3,20), Dumnezeuul spune: „*ibovnicul*”, dar nu pe bărbatul său, „*tot*

astfel M-a înșelat și pe Mine". Sinagoga iudaică gândea că i se permite ei să mă lase pe Mine, pentru că gândea că Eu nu-i sunt nici bărbatul, nici Dumnezeuul ei. Proorocul muștră sinagoga pentru legătura ei cu idolii și pentru aceea că ea a lăsat pe Dumnezeuul său, care a fost Dumnezeuul ei și Stăpânul tinereților ei.

„Glas de pe buze s-a auzit, de plângere și rugă, al fiilor lui Israel; că în strâmbătate s-au purtat în căile lor...” (Jer.3,21). Pricina plânsului este că israeliții sunt robiți și se strămută.

„Întoarceți-vă, voi, fii ai întoarcerii, și eu vă voi vindeca vânătăile”. Și-i zic Lui: *„Iată, noi robii Tăi vom fi, căci Tu ești Dumnezeuul nostru; într-adevăr, adăpost mincinos ne erau dealurile și puterea munților...”* (Jer.3,22-23). Ne-a amăgit nădejdea la idoli, pe care i-am lăsat pe dealuri și în munții numeroși.

„Dar rușinea a mâncat strădaniile din tinerețe ale părinților noștri” (Jer.3,24), adică acelora care din timpul ieșirii din Egipt au început să cinstească idolii, și cu muncă dobândită prin averi le aduceau jertfă, și chiar pe fii îi dădeau în ardere.

„În propria noastră rușine am dormit și propria noastră necinste ne-a acoperit” (Jer.3,25). Am greșit noi înaintea lui Dumnezeu, și pentru asta s-a mâniat dreptatea Lui. Dar cu răbdare vom duce asupra noastră pedeapsa, vom răbda în Babilon înjosire, batjocură, rușine și necinste, care ne vor acoperi pe noi 70 de ani.

CAPITOLUL 4

„De se va întoarce Israel la Mine, zice Domnul, să se întoarcă”. Dumnezeu cheamă poporul iudeu la pocăință și-i îngrozește, vestindu-le nesupușilor marile nenorociri, care li se vor întâmpla lor, când popoarele străine vor intra în pământul Iudeu. *„Și dacă-și va lepăda urâciunile din grai și-n fața Mea va fi cuprins de teamă”* (Jer.4,1), adică vei lua idolii și dumnezeii întinați – acestea sunt lucrurile mâinilor tale, și-ți vei netezi vinovățiile tale, care te fac întinat în fața ochilor Mei. *Nu te vei nevoi*, adică nu vei fi strămutat din țara ta, dar vei rămânea și vei trăi liniștit în pământul său.

„Atunci neamuri se vor binecuvânta întru El” (Jer.4,2), Adică întru seminția lui Avraam, care este Hristos, întru El se vor proslăvi și se vor îndreptăți, după cum i-a fost proorocit lui Avraam. Dar se va împlini această proorocie când păgânii, luând aminte cuvântului vostru, vor crede în Hristos și vor nega închinarea la idoli.

„Că acestea zice Domnul către bărbații lui Iuda și celor ce locuiesc Ierusalimul”: aprindeți-vă făclia (Jer.4,3), adică Legea Domnului, pe El să-L aveți înaintea ochilor și după porunca Lui îndreptați căile voastre. Aceasta se aseamănă cu ceea ce este scris în cartea psalmilor: *„Făclie picioarelor mele este legea Ta, și lumină cărărilor mele”*. *„Și nu semănați*

printre spini” (Jer.4,4), nu aduceți daruri idolilor ciopliți; de la ei așteptați voi câștiguri și ați devenit săraci.

„*Dumnezeului vostru tăiați-vă împrejur*” nu trupul vostru, dar „*tăiați împrejur învârtoșarea inimii voastre... Ca nu cumva mânia Mea să se aprindă ca focul...*” (Jer.4,4), și să nu ardă pământul vostru, adică cu ajutorul Babilonienilor, care vor veni să pustiească câmpiile și orașele voastre, iar locuitorii îi vor muta în Babilon.

„*Sunați din trâmbițe prin țară*” (Jer.4,5), ca să audă locuitorii, să se adune și să intre în orașele întărite.

„*Adunați-vă și zburați către Sion*” (Jer.4,6), puneți simbol în vederea locuitorilor Sionului și Ierusalimului, pentru că a sosit timpul pustiirii, și trebuie să se gătească de luptă, sau să fugă și să meargă în strămutare.

„*De aceea încingeți-vă în pânză de sac și tânguți-vă și văitați-vă*” (Jer.4,8); poate cu pocăință veți întoarce de la voi nenorocirile.

„*O, Stăpâne Doamne, oare într-atât ai înșelat Tu poporul acesta și Ierusalimul când ai zis: Pace va fi vouă! Iată însă că sabia le-a ajuns până la suflet...*” (Jer. 4,10), adică va omorî și va pierde sufletul. Proorocul zice acestea, subînțelegând că făgăduința păcii dată mai înainte de Dumnezeu poporului său se va împlini și poporul cu adevărat nu va muri, chiar dacă nu va înceta faptele sale întinate. Sau proorocul spunând așa, ca și cum nu gândește că împlinirea acestei făgăduințe se reține până la un timp, când va veni Mesia și va împlini proorociile proorocilor; de aceea acestui cuvânt nu trebuie să se îplinească mai înainte de venirea Săvârșitorului și Împlinitorul proorocirilor.

„*În vremea aceea i se va spune acestui popor – și Ierusalimului: există un duh al rătăcirii prin pustie: calea fūicei poporului Meu nu duce la curăție și nici la sfințenie, dar un duh al sațului Îmi va veni*”. Ca agricultorul care nu orice vânt și-l dorește ci pe unul care mai mult îi este de folos, astfel poporul Meu ar trebui să caute o cale adevărată. Totuși el nu a procedat astfel, ci s-a asemănat în căile sale vântului rătăcitor, și rătăcește în pustie, purtându-se încolo și înapoi, asemănător vârtejurilor. De aceea mintea sa el n-a curățit-o, și agonisirile sale nu le-a strâns la un loc, și ele în curând vor fi prădate și se vor pierde. „*Acum Eu Îmi voi rosti judecățile împotriva lor*” (Jer.4,11-12), adică le voi arăta judecățile Mele, acele nenorociri care după determinarea dreptății lui Dumnezeu, îi așteaptă pentru împotrivirea și încăpățânarea lor.

„*Iată, El se va ridica asemenea unui nor*”, adică ca un nor ușor asupra pământului Iudeu, va năvăli împăratul Babilonian, se va năpusti asupra lor cu o mare năzuință, cu o repeziciune plină de mânie, *iar carele lui asemenea unei furtuni, iar caii lui sunt mai sprinteni decât vulturii.* (Jer.4,13)

„**Că glasul celui ridicat din Dan va veni**”, adică din orașul situat în partea de miază-noapte a Iudeii. Din el va veni împăratul Babilonului, intervenind din Babilon, la fel situat în partea de miază-noapte a pământului Iudaic. **Și durerea din muntele lui Efraim se va auzi (Jer.4,15)**, adică din regiunile interioare a pământului Iudaic. Când proorocul amintește despre muntele Efraim, atunci arată cu aceasta, că Caldeii merg de acum din părțile lui Dan și se apropie de însuși moștenirea iudeilor. Această veste tristă pricinuieste iudeilor scârbă și cheamă o mare frică.

„**Voi, neamuri, aduceți-vă aminte: Iată, au venit, dați veste în Ierusalim**, că s-au adunat armate străine, **și vârtejuri vin din pământ de departe și strigăt aruncă împotriva cetăților lui Iuda**” (Jer.4,16). Vestiți, după cum spun, Ierusalimului și popoarelor învecinate cu el, vestiți venirea Caldeilor și gândul viclean, pe care l-au gândit Caldeii asupra lor.

„**Durere resimt în furca pieptului, furca pieptului mă doare**” – așa zice proorocul, văzând că Caldeii năvălesc în pământul iudaic. **Furca pieptului mă doare**, - spune el, sau poate că cum s-ar fi mișcat măruntaiele ce mor în poporul lui, sau prin cuvântul măruntaie înțelegem orașele întărite, ce apărau Ierusalimul, sau cnejii ce stăpâneau în oraș, pentru că ei la fel sunt necesari pentru susținerea orașului, ca și trupului măruntaiele sale. **Sufletul mi se tulbură, inima îmi slăbește**: și nu tace, căci **glas de trâmbiță mi-a auzit sufletul, strigăt de război (Jer.4,19)**. Tremură inima mea, înțepenește sufletul meu de scârba și tulburările ce m-au cuprins pe mine, pentru că aud strigăt de război, simt apropierea armatelor, ce se grăbesc la luptă. Proorocul arată la scârba inimii sale și la năpasta ce amenință poporul, pentru ca să trezească iudeii din somn, în care ei sunt adânciți, și din nenorocirea, care fără gândire s-au predat; cu groaza drept judecătoare el dorește să cheme poporul la pocăință.

„**Suferiță peste suferiță vestește**” (Jer.4,20), adică după un vestitor vine altul, cum a fost spus mai înainte, că proorocul a văzut vestitorii, care unul după altul dădeau de știre despre venirea Babilonienilor și năvălirea lor în pământul iudaic. Știrile primite chinuiesc și înfrâng inimile iudeilor. Tot aceasta a vestit și Iezechiel: „**Vai peste vai va fi și veste peste veste; vedenie de profet vor cere, dar legea va pieri de la preot și sfatul de la cei bătrâni**” (Iezechiel 7,26). „**Că întreg pământul s-a pustiit, cortul într-o clipă mi s-a stricat**” (Jer.4,20), adică întăririle și orașele tari.

„**M-am uitat peste pământ și, iată, nimicul...**”, adică goliciunea și nimicnicia. Duhul în timpul păcii arată lui Ieremia pustiirea pământului iudaic, ca și trăitorului în timpul pustiirii, lui Iezechiel i-a arătat mulțimea locuitorilor în pământul Canaan, când după strămutarea iudeilor din el, a fost gol. „**...Și la cer, dar îi lipseau luminile**” (Jer.4,23). Ca în ziua izbăvirii lumina soarelui a fost de șapte ori mai mare (Isaia 30,26), așa și în vremea robiei se vor stinge stelele.

„*Am văzut și, iată, pustiu era Carmelul...*”. Proorocul numește Carmel sau Ierusalimul pentru mulțimea locuitorilor și munții înalți, pe care el este construit; sau tot pământul iudaic pentru fertilitate și belșug, îl aseamănă cu Carmelul înconjurat de câmpii și dealuri. „...*și toate cetățile erau arse cu foc de la fața Domnului*” (Jer.4,26), adică acele orașe care înconjurau Ierusalimul, sau cum proorocul arată mai departe orașele a toată Iudeea, numeroase și cu mulți locuitori.

„*Iar tu, tu ce vei face? Chiar în roșu de te vei îmbrăca și cu podoabe de aur te vei găti, chiar dacă ochii ți-i vei unge cu dresuri, zadarnică îți va fi frumusețea: ibovnicii tăi te-au lepădat, îți caută viața*” (Jer.4,30), adică ca și cum desfrânata ce se înfrumusețează cu tendința la lubricitatea sa rușinată. Proorocul spune poporului iudeu că robia este aproape și de nescăpat, și arată că nu le va aduce folos iudeilor darurile lor aduse idolilor, și nu vor găsi ei ajutor sufletelor lor; deșartă este înfrumusețarea lor și zadarnică munca lor și poate fi, ei înșiși vor cunoaște nebunia sa numai atunci când vor veni babilonienii, îi vor doborî și-i vor duce în robie.

„*Că ți-am auzit suspinul ca pe un țipăt al celei ce se chinuie să nască...*”, arată că necazul în care va fi pământul iudaic când vor pleca locuitorii ei, și aseamănă necazul acesta cu bolile grave, cu care se chinuie ceea ce naște, dezlegându-se de sarcina sa. „...*Glasul fiecei Sionului în slăbiciune se va slei, mâinile ei se vor întinde: Vai mie! Că sufletul mi se sfârșește de spaima celor uciși*” (Jer.4,31). Se are în vedere marea nimicire a iudeilor de către babilonieni înainte de strămutarea lor și după aceasta, cum descrie Ieremia la sfârșitul cărții sale.

CAPITOLUL 5

„*Alergați în roată pe străzile Ierusalimului...*”, pe care de obicei stau săracii.... „...*Și vedeți și cunoașteți și cercați prin piețele lui...*” unde umblă bogații: „...*dacă puteți afla un singur bărbat, dacă e cineva care împarte dreptatea și cercetează cu bună credință faptele*” (Jer.5,1), adică cel ce umblă pe calea cea dreaptă și în adevăr. Și nu veți găsi nici unul. Din aceasta rezultă degradarea morală a evreilor în acea vreme. Și în Sodoma, orașul cel mai răzvrătit, Dumnezeu a căutat zece drepti, iar în Ierusalim, care se laudă cu aceea că este locuința dreptilor, Dumnezeu caută măcar un singur drept – și nu găsește.

„*Dar, iată, ei toți ca unul au sfârâmat jugul și legăturile le-au rupt*” (Jer.5,5), deoarece iudeii de orice fel de grad social au devenit călcători de Lege.

„*Iată de ce leul pădurii s-a aruncat asupra-le*”. Ca leu, proorocul îl numește pe Nabucodonosor, împăratul Babilonului. „...*Și lupul până la praguri i-a pustii*”. Îi numește lupi – oastea lui Nabucodonosor. „...*Și leopardul le pândește cetățile*” (Jer.5,6), pentru ca să

prindă și să sfășie pe tot cel care iese prin porți. Proorocul arată la acea vreme când unii din iudei cu putere deschisă, iar alții – cu viclenia, vor asupra dușmanii lor.

„**Și i-am hrănit până la sațiu, iar ei se preadesfrânau**” (Ier.5,7). Le-am înmulțit lor bunurile, cum a dorit inima lor, iar ei au îndrăgit dumnezei mincinoși și au preadesfrânat cu idolii, adică le-a slujit lor.

„**Cai înnebuniți după iepe au devenit, fiecare râncheza spre femeia vecinului său**” (Ier.5,8). Dar nu numai cu aceasta au preadesfrânat, că cinsteau pe dumnezeii lor mincinoși, dar și cu aceea, că s-au dedat desfrânării.

„**Iată, eu aduc peste voi un neam de departe, o, casă a lui Israel - zice Domnul**”, după cum n-ați ascultat voi de prooroci și ați neglijat bunătatea mea, voi aduce asupra voastră nenorocire, și nu cum a fost mai înainte, nu din țările apropiate, cum sunt Aram (Siria) și Egipt, ci din cele de departe, din miază-noapte. „...**un neam a cărui limbă nu o vei înțelege**” (Ier.5,15), poporul haldeu care din zilele prinzătorului Nimrod (Miheia 5,6), s-a deprins la armă și la lupte.

„**În poporul Meu s-au aflat oameni fără credință; lațuri au întins să nimicească oameni, și iată că i-au prins. Așa cum lațul ce s-a întins e plin de păsări, tot astfel pline sunt casele lor de vicleșug...**” (Ier.5,26-27). Proorocul înțelege prin păsările răpitoare – uliul și eretele – care prind păsări mici și cuiburile lor le umple cu pradă. Prin chipul lor, proorocul arată iudeii bogați, care apropiaților săraci le făceau intrigi, pentru ca să răpească averea lor, ci dă de înțeles și oamenilor celor mincinoși, care nu sunt în păduri, ca de obicei vânătorii, ci în casele sale prind pe cei naivi și, cum este scris, *fărădelege a gândit în așternutul său* (Ps.35,4). Ei pe apropiații lor îi cheamă la sine, în casele lor, și acolo judecă pe frații săi, ca prin minciuna să înmulțească averea sa; dar și înmulțind averea, nu s-au aranjat în căile sale, ci numai a crescut și s-a mărit îndrăzneala lor, devenind încă mai împietrită, ei continuă să meargă pe căile arbitrar de mai dinainte, încrezuți în aceea, că nimeni nu poate să oprească poftetele lor, și că dreptatea lui Dumnezeu nu-i va pedepsi.

CAPITOLUL 6

„**Întăriți-vă, voi, fii ai lui Veniamin, (să fugiți) din mijlocul Ierusalimului, cu sunet de trâmbițe răsunăți în Tecua și semnal ridicați peste Bethacherem...**” (Ier.6,1). Către fii lui Veniamin strigă proorocul, chiar dacă împreună cu ei în Ierusalim trăiau și fii lui Iuda, strigă către fii lui Veniamin pentru că ei trăiau în partea de miază-noapte a orașului, dar babilonienii trebuiau să vină dinspre miază-noapte; de aceea năvălirea babilonienilor în primul rând îngrozea cu năvălirea asupra fiilor lui Veniamin. Așadar pe ei și pe locuitorii vecini ai

Bethacheremului proorocul îi trezește să strângă oastea pentru războiul cu Caldeii, care în curând vor veni la ei.

„**Și fala ta, o, fiică a Sionului, luată va fi de la tine**” (Ier.6,2), - spune Dumnezeu Ierusalimului, care în mijlocul lumii absolute și în deplina plăcere, se dedau la desfătări. Proorocul arată că în curând în locul bunăstărilor vor veni nenorocirile, pentru că Ierusalimul în locul veseliei și distracției, în timpul războiului suferă orori și asuprire, și aceasta va fi deosebit de greu pentru locuitorii Ierusalimului, pentru că ei nu s-au deprins să sufere necazuri, ducând o viață delicată.

„**Că acestea zice Domnul: doborâți-i arborii cu securea, și faceți întărituri împotriva Ierusalimului!...**”, adică se dedă la jefuire și robie. „**Toată silnicia se află în într-însa!**” (Ier.6,6). Cauza din care Ierusalimul suferă asuprire, se încheie nu în alții ci în el însuși, și va primi ce i se cuvine, necinstea locuitorilor lui mărturisește despre căile răzvrătite și despre nerușinarea lor. În alt sens „**Toată silnicia se află în într-însa!**”, adică jefuirea orașului și robia locuitorilor săi, este urmarea aceea că bogații asupresc în orașe pe cei săraci fără nici un motiv și nu sunt pedepsiți. Cu aceasta este de acord și ceea ce spune mai departe proorocul: „**Așa cum o groapă răcește apa, tot astfel răutatea o răcește pe ea...**” (Ier.6,7). Așa a fost în ultimii ani de domnie a lui Solomon și în timpul domniei împăraților care au domnit după el în Ierusalim, îndeosebi în timpul lui Manase. Iudeii și, în special locuitorii Ierusalimului, adunau în orașe idoli cinstiți de popoarele vecine și se închinau lor ca la dumnezeii lor.

„**Cu durere și loviri vei fi certat, Ierusalime**” adică cu neputința ușoară trimisă asupra ta ca o rană. „**Ca nu cumva sufletul Meu să se îndepărteze de tine, ca nu cumva să fac din tine un pământ pustiu care nu va fi locuit**” (Ier.6,8). Proorocul povățuiește iudeii, ca robia babilonică să le fie învățătură de minte, iar când vor fi întorși la starea sa de mai înainte, să disprețuiască închinarea la dumnezeirile străine, care sunt izvor al tuturor nenorocirilor. Iar dacă iudeii nu se vor înțelepți cu această pedeapsă, atunci niciodată în veac nu vor vedea pământul făgăduinței și el va rămâne pământ nelocuit.

„**Către cine oare voi grăi și cui oare mă voi mărturisi așa ca el să audă!**” (Ier.6,10). Tot poporul iudeu se dedă desfătărilor și necinstește (se preocupă de fărădelegi), regii și oamenii de rând, proorocii și preoții sunt legați de veniturile mârșave.

„**Fiindcă toți au săvârșit fărădelege, de la cel mai mic al lor până la cel mai mare; de la preot până la profetul mincinos, toți au săvârșit lucrări de minciuni**” (Ier.6,13). Proorocul mustră proorocii mincinoși și preoții necredincioși, care seduceau poporul cu știri deșerte despre lume și despre starea adevărată a faptelor, ca să stârpească din el frica amenințătoare de primejdii, cu aceasta râdeau de oamenii de rând.

„**De aceea căderea lor, atunci când cad e întregă...**”, adică proorocii, care nădăjduia să vindece rănilor poporului Meu și să depărteze de la el luptele care-l amenință. „**...Iar la vremea cercetării vor pieri, zice Domnul**” (Jer.6,15), în timpul împlinirii acestei profeții, care este determinată de starea în care se afla poporul și proorocii mincinoși, împreună fiind pedepsiți cu robie grea.

„**Acestea zice Domnul: stați la drumuri și vedeți și întrebați de vechile cărări ale Domnului...**”. Aici Ieremia repetă iudeilor cuvintele spuse lor de Moise: „**Aduceți-vă aminte de zilele veacului, socotiți anii îndărăt din neam în neam; întreabă-l pe tatăl tău și-ți va povesti, întreabă pe bătrânii tăi și-ți vor spune**” (Deut.32,7), adică atrageți atenția și pătrundeți, cu ce fel de bunătăți a înzestrat Dumnezeu vostru pe drepti din toate semințiile, și cu ce sfârșit fericit i-a mângâiat, dar și cu ce pedepse grele îi pedepsea pe necredincioși, cât de urât și disprețuit a fost sfârșitul vieții lor. De aceea proorocul îi povățuiește pe iudei să imite pe dreptii lor părinți, iar nu pe fiii lor răutăcioși. „**Și vedeți – spune el – care e calea cea bună și mergeți pe ea și veți afla curăția sufletelor voastre**” (Jer.6,16).

„**Pus-am peste voi străjeri: ascultați glasul trâmbiței! Dar ei au zis: nu vom asculta**” (Jer.6,17). Glasul trâmbiței proorocul numește predica proorocilor, care iudeii au neglijat-o.

„**Iată de ce neamurile au auzit și cei ce le pasc turmele**” (Jer.6,18). De acum nu la iudei strigă proorocul și nu la semințiile israilitene ce au rămas și care mulți ani au fost în robie printre păgâni, ci vorbește popoarelor străine, dar împreună cu aceștia și Iudeilor și Bisericii în ei ascunsă și din ei alcătuită. Și pe această Biserică o convinge să asculte și să ajungă la acea judecată aspră, cu care Dumnezeu va pedepsi pe iudeii, acea sentință finală care va fi determinată lor după omorârea Domnului de către ei. Cu aceasta se aseamănă spusele Apostolului Pavel către Corinteni: „**Și aceste pilde pentru noi s-a făcut, ca să nu poftim acele rele așa cum au poftit aceia**” (I Cor.10,6).

„**...iar jertfele voastre nu M-au îndulcit**” (Jer. 6,20). Nu-mi este îngăduită numai slujirea exterioară, și dacă la slujirea exterioară nu va fi alipită și cea interioară, - nu este folos pentru voi, în zadar vă nădăjduiți la jertfele voastre. Tot aceasta mai departe spune Ieremia zicând: „**că dacă ei vor posti, Eu nu le voi auzi rugăciunile; de vor aduce arderi de tot și jertfe, acestea nu-Mi vor face nici o plăcere...**” (Jer.14,12).

„**Iată vine un popor de la miază-noapte și neamuri se vor ridica de la marginile pământului**” (Jer.6,22). Iarăși vorbește iudeilor despre năvălirea babilonienilor și-i avertizează de năvălirea dușmanilor.

„**...glasul lor e ca marea ce aduce valuri**” (Jer.6,23), adică marea tulburată de furtună, care de la vânturi puternice se ridică valuri, producând zgomote, presându-se una peste alta și producând un glas înfiorător.

„**Dascăl de încercare te-am pus Eu pe tine între popoare de încercat**” (Jer.6,27) faptele lor, încercând căile lor și aflând necredința lor. Aceasta potrivit cu cele spuse mai înainte, când Dumnezeu a trimis pe Ieremia și i-a poruncit „**ca să smulgi și să arunci la pământ și să nimicești**” (Jer.1,10).

„**Foalele de la foc s-au oprit, plumbul s-a mistuit...**” (Jer.6,29). Continuă o asemănare. Mai înainte a fost spus că Ieremia este dat iudeilor ca dascăl; acum pare-se că această încercare nu a adus folos. Argintarul când topește argintul, împreună cu el pune în foc și plumbul, pentru ca focul nemijlocit să se atingă de plumb, iar argintul să nu ardă, și pentru ca topirea ușoară a plumbului să ajute la topirea argintului. Pentru că numai cum plumbul se va topi, se sfârșește și topirea argintului. Dar când Dumnezeu a dorit să topească inimile iudeilor – n-a avut succes. *Foalele de la foc s-au oprit, plumbul s-a mistuit*, adică nu de la acel foc care îl aprinde iscusitul argintar, dar de la focul lor, de la necredința lor și de aceea tot argintul care a fost în ei, s-a pierdut, și nimic nu i-a rămas ispititorului; s-au argintul astfel s-a acoperit cu zgură, că ispititorul de acum n-a putut să-l topească. Însă la Dumnezeu nimic nu este cu neputință, iar precum zice Domnul la profetul Isaia: „**Și mâna Mi-o voi aduce peste tine și ca prin foc te voi curăți; pe cei răzvrățiți îi voi da peirii, pe nelegiuții îi voi alunga de la tine și pe toți trufașii îi voi smeri**” (Isaia 1,25).

CAPITOLUL 7

„**Nu vă puneți în voi nădejdea prin vorbe mincinoase, că nu vă vor fi de nici un folos atunci când zice: Acesta-i locașul Domnului, locașul Domnului este!**” (Jer.7,4), adică acelor ce vorbesc: „locașul lui – voi sunteți”, cu ce doresc să vă încredințeze că în veci nu veți fi lăsați de Domnul, pentru că cum a stabilit El să păstreze lăcașul bineplăcut Lui, așa va păzi și pe cei ce-i slujesc Lui, chiar și dacă ar fi fost ei păcătoși. Nu, nu vă nădăjduiți la cuvintele ce vă satisfac pe voi. Dacă nu veți corecta faptele voastre, atunci voi – nu sunteți locaș al Domnului, și nu vă va mântui pe voi Dumnezeu pentru sfințenia locașului Său, de voi spurcat, și pentru multele jertfe pe care, din cinstirea acelor ce aduc, se întoarce sufletul Lui.

„**Și dacă ucideți și vă desfrânați și furați și jurați strâmb și-i ardeți tămâia lui Baal, și dacă umblați după Dumnezeii străini pe care nu-i cunoașteți, așa ca să fie spre răul vostru... Ba încă ați venit, și în fața Mea ați stat, în casa unde se cheamă numele Meu, și ați zis: Noi ne-am ferit de la afaceri, astfel de urâciuni...**” (Jer.7,9-10). Voi v-ați nădăjduit că casa aceasta va fi refugiul pentru tâlhari, iar rugăciunea voastră în care vă cereți siguranță și pace, poate fi oare auzită, când atâtea rele s-au făcut de noi, și este posibil, ca Eu să vă dau cele cerute și să vă izbăvesc de nenorociri?

„Ci mergeți în locul Meu care este în Șilo, unde am făcut altădată să locuiască numele Meu, și vedeți ce i-am făcut Eu din pricina răutății poporului Meu Israel” (Ier.7,12). În orașul Șilo am ridicat cortul Meu, și a stat el acolo 300 de ani, apoi, pentru depărtarea seminției lui Efraim, cărora le-a fost încredințat mai înainte, l-am mutat în locașul, care este acum la voi, iudeii, și, în sfârșit am izgonit și am împrăștiat și pe însăși pe cei ce s-au depărtat. De aceea, ca martor ocular ale acestei judecăți se cuvine oare Mie, când voi ați devenit mai necredincioși decât seminția lui Efraim, să vă iert și să vă iubesc numai pentru aceea că locașul Meu este la voi? Nu, nu! Dacă nu vă veți pocăi, și locașul și poporul îl voi preda Caldeilor și ei vor distruge locașul cu foc, iar pe popor îl va izgoni din ținuturile acestui pământ.

„Oare tu nu vezi ce fac ei în cetățile lui Iuda și pe ulițele Ierusalimului?” (Ier.7,17)

„Oare pe Mine Mă stârnesc ei? zice Domnul; nu se stârnesc oare pe ei înșiși, ca să le ardă obrazul de rușine?” (Ier.7,19). Dumnezeu spune astfel proorocului arătându-i cu aceasta, necredința iudeilor celor fărădelege întrece pedeapsa sortită lor. Depărtarea întregului popor, Dumnezeu o imaginează cu cuvinte, că bărbații și femeile de orice vârstă sau îndreptat spre idolatrie, și nu este om care ar fi fost curat de idolatrie, în spusele de aici despre slujirea puterilor cerești se explică cu aceea, ce este scris în cartea IV Regi: pe timpul Samuel și al lui Manase iudeii se închinau la toată „oștirea cerului” (IV Regi 21,3), adică la toată frumusețea cerului, - lunii și celorlalte lumini, și mucenicul Ștefan, clar vorbește că israeliții în timpurile de mai înainte îndeosebi se închinau stelei – dumnezeului său Remfan (Fapte 7,43).

„Acestea zice Domnul: Adunați-vă arderile-voastre-de-tot laolaltă cu jertfele voastre, și mâncați carne...! Că nu despre arderi-de-tot și despre jertfe le-am vorbit și le-am poruncit Eu părinților voștri în ziua când i-am scos din țara Egiptului...” (Ier.7,21-22). Iudeii din două motive se nădăjduia și se gândeau, că se vor izbăvi de pedepse determinate de dreptatea lui Dumnezeu, și se râdeau de Ieremia, care le profetea despre suferințele grele, sortite lor pentru ziua mâniei. Întâiul motiv a fost acela, cum gândeau ei, Dumnezeu nu va păragini locașul cel sfânt al Său, nu va permite popoarelor străine să păraginească locașul și să calce în picioare Chivotul Legii Lui. Al doilea motiv: cu jertfele sale vor putea să merite bunăvoința Domnului și curăția de păcate. Fiindcă știau că părinții lor cu arderile de tot sau dezrădăcinat din mințile rătăciților, zadarnica nădejde la lăcașul Domnului, cu înțelepciune dezrădăcinează și acea nădejde, pe care o puneau ei la jertfele sale, aduse lui Dumnezeu, și mărturisește, că nu jertfele aduse, ci legea Domnului pe tablele legii și dată poporului Israel, celelalte rânduieli de cult, rituri și arderi de tot sunt neînsemnate în ochii lui Dumnezeu, și pe care Dumnezeu nu le-a inclus în porunci și nu le-a pus în capul legii sale în timpul ieșirii israeliților din Egipt. Și însăși ei nu le respectau pe parcursul a 40 de ani de călătorie a lor prin pustie. Pentru că Moise după cuvântul lui Dumnezeu, a întemeiat aceste rituri numai în urma neputinței și împietririi inimii

poporului, pentru că evreii nu au înjosit legea deschisă lor și nu se alipeau la idoli ai altor popoare, văzând că slujirea acestora este înfrumusețată de rânduielele atrăgătoare și mărețe. După cum s-a aflat că leuirea acesta nu vindecă pe cei bolnavi, și evreii cum și-au deprins de la început, așa și mai departe nebunește se dădeau idolatriei, proorocul vestește, că vindecare nu va întoarce loviturile grave, care și le-au atras ei asupra lor prin încălcarea legii Domnului. Aceeași și fiilor lui Israel de multe ori repetă în cărțile lor proorocii Isaia și Osea (*Isaia 1,1; Osea 8,13*). Amintirea cârnii aici subînțelege, aceea care în jertfele pașnice, după lege, mâncau cu preoții și cu cei ce le-au adus, și despre care proorocul amintește mai departe spunând: **„De ce-a făcut iubita Mea urâciune-n casa Mea?” Oare „rugăciunile” și „cărnurile sfinte”, ele oare te vor despuia de răutățile tale?”** (*Jer.11,15*), adică vor lua cărnurile sfinte ale animalelor, pe care preoții le aduceau jertfă, numită în Scriptură ca jertfă pentru păcat: *„Tundeți-vă capul și aruncă părul”*. Cuvântul proorocului este adresat Ierusalimului. Proorocul arată necazurile grele, care vor tulbura foarte pe locuitorii lui, poruncește locuitorilor Ierusalimului să-și tundă capul, după obiceiul comun și vechi al oamenilor ce cad în nenorociri grele. De aceea și dreptul Iov la început când l-au cuprins pe el ispitele și-a tuns părul său. Proorocul descoperă și cauza necazurii, spunând: **„Tunde-ți capul și aruncă părul și plângere ridică-ți pe buze, căci Domnul a lepădat și izgonit generația care făcea astfel de lucruri”**. Proorocul arată deprinderea locuitorilor Ierusalimului la practicile idolatre, și spune: *„Uită-te împrejurul tău, este și oare ajutor de la dumnezeii tăi, au luminat pentru tine nădejdea și mântuirea de la necazurile ce te-au cuprins?”*.

„Și au zidit la Tofet, care se află în Valea fiului lui Hinom, adică ceea ce Eu le-am poruncit și-n inima Mea n-am gândit” (*Jer.7,31*). Dumnezeu în general deosebește această jertfă îngrozitoare, dorind să o facă pentru fiecare văzută, că iudeii s-au depărtat de El, la idoli lor deșerți, și după răutatea lor proprie au căzut într-o astfel de nebunie. Ei au înnebunit, când au lăsat legile Domnului, pline de dragoste și mai dulci decât *„mierea și fagurele”* (*Ps.18,10*), și în urma obiceiurilor păgâne, aspre au început să rătăcească și să facă lucruri necuviincioase, slujind idolilor și pe fii săi aducându-le lor jertfă.

„De aceea, iată, zilele vin – zice Domnul – când ei nu vor mai vorbi de „capiștea Tofet” și de „Valea fiului lui Hinom”, ci de „Valea-celor-uciși”; îngropările le vor face atunci la Tofet, din lipsă de foc” (*Jer. 7,32*). Proorocul vestește venirea acelor zile, când Ierusalimul va fi asediat de dușmani 3 ani, și spune, că în acest timp mulți iudei vor fi trecuți prin sabie, și neajungând locuri, trupurile celor omorâți le vor arunca în câmp ca și pe animale. Aceasta repetă Ieremia despre Ierusalim și mai departe, și tot aceasta profetește și Iezechiel în cartea proorociilor sale. Și o astfel de pedeapsă pentru păcatele iudeilor a fost dreaptă. Astfel dreptatea lui Dumnezeu, după judecata Sa, a stabilit ca însăși acel loc, unde ei au necinstit, să

fie arătată răsplata pentru necinstirea lor, și pentru aceasta că ardeau pe fiii și fiicele lor și trupurile lor proprii au devenit pradă peștilor și animalelor.

CAPITOLUL 8

„În vremea aceea zice Domnul: „Scoate-voi din mormintele lor oasele rigilor lui Iuda și oasele principilor lui și oasele preoților și oasele profeților și oasele locuitorilor Ierusalimului”. Trupurile împăraților celor decedați iudeii le-au ars cu foc, cum se vede din istoria împăraților (*II Par. 16,14; 21,19*), dar cenușa și oasele rămase după arderea trupurilor se dădeau îngropării în mormintele strămoșilor. Așa, proorocul spune, că Babilonienii vor arunca oasele împăraților din morminte și le vor arunca împotriva soarelui, adică în loc deschis, cu o astfel de pedeapsă răsplătește dreptatea pe cei necinstiți (păcătoși), care în timpul vieții lor fără minte au iubit soarele, luna și stelele, iar după moartea lor luminile cerului vor depărta fața lor de la ei și se vor disprețui.

Am luat aminte eu, și am auzit, și nu este dreptul celor ce vorbesc. **„Eu am urmărit – zice Dumnezeu – și am auzit, este oare în poporul acesta măcar unul drept, îl caută pe Dumnezeu și se căiește de răutatea sa, și n-a găsit. Toți umblă după voia sa, „ca un cal” ce fuge la luptă”** (*Ier. 8,6*). Proorocul mustră pe iudei pentru nebunie, în tendința rușinoasă către idolatrie și în mârșăviile păgâne. Aceeași a fost scris în cartea psalmilor, despre întreg neamul omenesc, după aceea când orice trup s-a răzvrătit, au săvârșit fapte mișelești. **„Din cer S-a aplecat Domnul spre fii oamenilor să vadă dacă este cineva care înțelege sau care-L urmează pe Dumnezeu”** (*Ps. 13,2*). Așadar, cunoaștem îndelungă răbdarea lui Dumnezeu și bogată mila lui. Dumnezeu nu în același timp își manifestă mânia, ci zăbovește cu judecata și amână torturarea până când păcătosul nu-și va recunoaște împotrivirea sa, nu se va pocăi de răutatea sa și nu se va întoarce de la calea rătăcirii.

„Barza-n cerul ei își cunoaște anotimpul, tot astfel turtureaua și rândunica, păsăruicele vin când trebuie să vină, doar acest popor al Meu nu cunoaște judecățile Domnului” (*Ier. 8,7*). Sau pentru că înțelepții și competenții în lege sau abătut de la adevăr, cuvintele Scripturii le-au schimonosit după mintea lor vicleană și amăgesc poporul, sau că în zadar a stat munca scriitorilor și bastonul lor este zadarnic omului. În acest înțeles și proorocul Avacum spune: **„...truda măslinului va fi înșelare”** (*Avacum 3,17*), adică nu va aduce roadă cuvenită. Pentru că duhul poporului împotrivor este recoltat de slujirea idolilor și desfrânării, oamenii au disprețuit legea Domnului, îngreuiat auzul lor, și judecățile grele, determinate călcătorilor de lege, nu le înțeleg.

„...Iar la vremea cercetării vor pieri, zice Domnul. Roadele lor...”

Pe aceea care se înstrăinau de faptele bune, proorocul îi aseamănă copacilor ce sunt lipsiți de fructe: „**Struguri în vii nu sunt...**”, pentru că via și-a schimbat natura sa, rodește struguri sălbatici. „**Iar frunzele au căzut de tot...**” (Jer.8,12-13), pentru că oamenii au învățat faptele cele rele și au uitat să vorbească binele.

„**Auzi-vom nechezul cailor sprinteni de la Dan; la nechezatul cailor călărimii lui a tremurat pământul; el va veni și va mânca pământul și tot ce e pe el**” (Jer.8,16), adică a împăratului Babilonului, care vine în Iudeea plănuiind să stârpească orașul, pământul și tot ce este pe el. Cuvincios ar fi, ca din orașul Dan să vină o veste jalnică, împotriva bucuriei nefaste. Cum locuitorii orașului Dan chemau închinătorii vițelului, pus în părțile lui Dan, și de acolo decurgea bucuria nefastă, așa de cuvincios a fost ca să vină de acolo și dreapta pedeapsă, care i-ar fi înțeleptit pe necredincioșii cu lovituri grele, în loc de îndulciri și distracții.

„**Că, iată, Eu trimit la voi șerpi ucigași împotriva cărora descântec nu este și vă vor mușca de moarte**” (Jer.8,17). Proorocul spune explicit asupra Babilonienilor, zicând că, „**împotriva cărora descântec nu este**” nici cu cuvinte nici cu forme, arată că nici cu cereri, nici cu daruri nu va fi posibil săi abateți pe Babilonieni de la jefuire și aceea, că pe Iudeii care salvându-se de sabie să nu atragă la ei rușinoasa și tragica strămutare.

Înfrânt sunt eu de durerea mea, mă doare inima mea. Acestea sunt cuvintele lui Ieremia, care în curând repetă: „**De prăbușirea fūicei poporului meu m-am întristat; întru uimirea mea dureri m-au cuprins, cu ale femeii ce naște**” (Jer.8,21). El arată și cauza durerii sale, zicând: „**Iată, iată sună strigarea fūicei poporului Meu dintr-o țară de foarte departe: „Nu-i oare Domnul în Sion? Nu-i nici un rege-acolo?”. Fiindcă M-au supărat cu idoli lor, cu deșertăciunile-acestea venite din străini**” (Jer.8,19). Anume așa vorbeau iudeii captivi, strămutați în Babilon împreună cu împăratul Iehonia. Ei se mâhneau și plâneau, pentru că știau, că compatrioții lor, vor merge în captivitate, ca și cum nu mai este Dumnezeu în Sion. Dumnezeu a uitat Ierusalimul și locașul sfânt, și le-a predat Babilonienilor la jefuire și stărpire, după aceea a stărpit pe bărbații luptei și a detronat pe cei puternici.

„**Nu-i oare nici un balsam în Galaad? Nu-i nici un doctor pe acolo? De ce nu-i nici o vindecare pentru fiica poporului Meu?...**” (Jer.8,22). Ieremia cunoaște că poporul nicidecum nu se va întoarce de la păcatele sale, de aceea întreabă: „Nu-i oare nici un balsam în Galaad”, țară mai bogată decât ea? Chiar nu este învățătura legii în Ierusalim, care se stima ca locuință a învățătorilor de lege? „Nu-i nici un doctor pe acolo?”, chiar nu este preot acolo, unde nu se putea ca să nu fie preoți? Sau, pe doctor proorocul numește însăși legea, pentru că pe bolnavi el îi vindecă cu respectarea poruncilor lui. „De ce nu-i nici o vindecare pentru fiica poporului meu?”. Aceste cuvinte se pot adăuga la acelea, pe care proorocul le-a spus mai înainte și le va spune apoi, când răspunde la aceeași întrebare și arată, că într-adevăr „nu-i nici un doctor” și

„nu-i nici un balsam”, adică nu este proorocul și administrarea legii, iar rana periculoasă nu va primi vindecarea; cauza acesteia este – încăpățânarea iudeilor, care respingeau vindecarea salvatoare și îngrădeau auzul pentru predicile legii Domnului, chiar și de este cunoscută, că la Iudei, până la căderea lor, nu duceau lipsă de nimic, nici de doctori înțelepți și nici de vindecări, după cum mărturisește despre aceasta Sf. Scriptură în multe lucruri, îndeosebi la sfârșitul cărții a 2-a Paralipomena, unde se spune: **„Iar Domnul Dumnezeuul părinților lor, a trimis [cuvânt] prin mâna profeților Săi pe care i-a ridicat dis-de-dimineată, fiindcă voia să-și cruțe poporul și sfântul Său locaș. Dar ei Îi batjocoreau solii și-I defăimau cuvintele și-și râdeau de profeții Săi, până ce mânia Domnului s-a îngrămădit deasupra poporului Său în așa măsură, încât nu mai era nimic de făcut”** (II Par.36,15-16).

CAPITOLUL 9

„Cine-mi va da mie sălaș cât mai departe, ca să-Mi părăsesc poporul și să Măndepărtez de ei?; Că toți se desfrânează, ei, adunătură de trădători” (Ier.9,1). În sens figurat, din partea tuturor dreptilor proorocul dorește cu înflăcărare venirea lui Mesia. Când a venit Dumnezeuul nostru, poporul Iudeu sa împărțit, și unii au crezut în Hristos, iar alții l-au refuzat și și-au urmărit până la moarte. Și celor ce au crezut din păgâni li s-au dat „sălaș” în Biserică, care mult mai înainte se numea „stearpă” și „pustie” (Isaia 54,1). Desfrânarea și adunările mincinoșilor, proorocul le numește sau, în sens propriu, desfrâul și viclenia desfrânaților și mincinoșilor în poporul iudeu, sau în sens figurat, necredința în Dumnezeu, cu idoli păgâni, adică cinstirea dumnezeilor altor popoare și închinarea la idoli deșerți.

„Limba și-au întins-o ca pe un arc; minciuna, nu credința-i stăpână pe pământ; căci mers-au ei din rău în rău și pe Mine nu M-au cunoscut, zice Domnul” (Ier.9,2). Proorocul mustră mândria bogaților și inima lor, înrădăcinată în necinste, pentru că adaugă rău la rău și mereu îi calcă în picioare pe cei săraci. De aceea arată, că și pe ei astfel îi vor călca în picioare și, izbăvindu-se de nenorocirea Egiptului, vor nimeri ei în robia Babilonică.

„Feriți-vă fiecare de aproapele său, în frații voștri să nu aveți încredere, fiindcă fiecă frate cu amăgire va amăgi și fiecă prieten cu viclenie va umbla” (Ier.9,3). Proorocul povățuiește oamenii simpli să se păzească de viclenia mincinoșilor, la care limba este o săgeată ascuțită, și buzele ca arcul. Cu minciuna, dar nu cu credința. Și în cartea psalmilor, este scris cuvântul lor ca săgeata „ca să-i săgeteze la întuneric pe cei drepți la inimă” (Ps.10,2), adică cei ce săgeată răul se ascund în întuneric, nu doresc, ca să fie văzută minciuna lor, de aceea caută întunericul și ascunziș, sau, asemănător săgeților, în depărtare fac pândă, și cu cuvinte fermecătoare, prefăcătoare și viclene, prind pe frații săi în minciună.

„Acestea zice Domnul: Înțeleptul să nu se laude întru a sa înțelepciune, puternicul să nu se laude întru a sa putere, iar bogatul să nu se laude întru bogăția lui, ci-ntru aceasta să se laude cel ce se laudă: întru-nțelegera și cunoașterea că Eu sunt Domnul, Cel ce face milă și judecată și dreptate pe pământ; că întru acestea-i bunăvoirea Mea, zice Domnul” (Ier.9,22-23). Iudeii nădăjduiau la înțelepciunea bătrânilor săi, la putința împăraților săi, la bogăția regatului său. De aceea proorocul se străduie în mintea lor rătăcită să dezrădăcineze această nădejde amăgitoare și învață că pentru ei totul va fi fără nici un folos dacă nu va veni la ei ajutor de la Domnul; de aceea îi convinge să nădăjduiască la Unul Dumnezeu, în mâna Căruia toate se conține, Care după voia Sa, după bogăția înțelepciunii și poveței, împarte celor buni – binele, iar celor răi – răul. Pentru că iudeii negau părerea lui Dumnezeu, pentru care îi mustră și Sofonie în cartea proorociilor sale, zicând: *„cei ce zic în inimile lor: „Domnul nu face nici bine, nici rău”* (Sofonie 1,12). Despre ei mărturisește mai departe și Ieremia, că ei vorbesc în deșert și slujirea cerului socot că cauza abundenței și neajunsului, zicând: *„Dar de când am încetat să ardem tămâie pentru regina cerului, rătăcim dintr-un loc în altul și ne sfârșim de sabie și de foame”* (Ier.44,18).

„...căci toate neamurile sunt netăiate-mprejur la trup..., și pe cei ce-și rad fața de jur împrejur, chiar și pe cei ce locuiesc în pusiiu” (Ier.9,25). Aici proorocul ia de la iudei și nădejdea la tăierea împrejur a trupului, și arată că, altor popoare nu este de folos tăierea împrejur, respectată de ei, iar pe cei ce nu-și îngrijesc de tăierea împrejur a inimii sale, îi așteaptă judecata, determinată popoarelor, care rătăcesc prin pustiiuri, care sunt *„netăiați împrejur”* la trup și își rad fața (barba) sa. Iar voi, iudeii, ca și cum zice Domnul cu gura proorocului, chiar dacă veți tăia împrejur trupul, veți rămânea cu inima netăiată împrejur.

CAPITOLUL 10

„Auziți cuvântul Domnului, pe care El l-a grăit vouă, casa lui Israel!” (Ier.10,1). În acest popor a profeților sunt cuprinse 2 povețe. Una conține povață pentru tot Israelul, anume semințiilor împrăștiate printre toate popoarele străine. Proorocul clar îi îndeamnă să se ferească de idolatrie și să nu imită pe cinstitorii dumnezeilor mincinoși; le imaginează surplusul slavei lui Dumnezeu, măreția lui Dumnezeu, puterea și înțelepciunea lui Dumnezeu, rostește așa cuvinte, care trebuie să-i întoarcă de la idolatrie, care după desființarea Samariei a rămas în pământul său, și mai apoi, cu Iehonia și Sedechia, duși în Babilon.

Apoi proorocul aduce plânsul, care a fost alcătuit de nenorocitul poporul Iudeu, despre destrămarea lui și despre nenorocirile mari care l-au cuprins: *„Vai mie din pricina răniile mele...”* (Ier.10,19). Așa cum spune proorocul, gema poporul iudeu când orașul Ierusalim l-

au asediat armatele lui Nabucodonsor, iar locuitorii se chinuiau de sete și foame aspră și răbdau diferite nenorociri.

„Cortul îmi este pustit și toate funiile lui sunt rupte; fiii mei m-au părăsit și nu mai sunt, și n-are cine să-mi întindă cortul și să-mi ridice pânzele”. Cortul se numește aici Ierusalim și locaș, iar funiile sunt orașele învecinate, slujind pentru Ierusalim ca funii. *„Fiii mei m-au părăsit și nu mai sunt, și n-are cine să-mi întindă cortul și să-mi ridice pânzele”*. (Ier.10,20), sau pentru că locuitorii au murit de sabie și foame, sau pentru că idoli lor n-au puteri, ca să reflecte dușmanul și să îngrădească defileul în ziduri.

CAPITOLUL 11

„Ce cauți iubitul Meu popor, în templul Meu, când în acesta se săvârșesc atâtea netrebnicii? Jertfele nu-ți vor ajuta când, făcând rău, te bucuri”. Proorocul vorbește despre jertfelnicele, care au fost puse în locașul lui Manase, sau despre acele urâciuni, care i-au fost arătate lui Iezechiel de Duhul Sfânt. Fiindcă chiar dacă proorocul are în vedere timpul trecut, totuși în taină predetermină și timpurile viitoare cum se vede din cele spuse: *„- și cărnurile sfinte, ele oare te vor despuia de răutățile tale?”* (Ier.11,15). Carne sfântă proorocul numește carnea animalelor pe care o ardeau, atunci când sângele lor se vărsa asupra altarului, și arată că pentru marea necredință a evreilor iudeilor se vor împlini avertizările, care au fost rostite de el îndeosebi în aceste cuvinte: *„Cu durere și lovituri vei fi certat Ierusalime, ca nu cumva sufletul Meu să se îndepărteze de tine, ca nu cumva să fie din tine un pământ pustiu care nu va fi locuit”* (Ier.6,8).

„Măslin verde, împodobit cu roade frumoase, te-a numit Domnul” (Ier.11,16). Așa a fost numele Ierusalimului, care a fost asemănător copacului, ce se mândrește cu frumusețea ramurilor și îmbelșugarea roadelor. Dumnezeu iubea porțile Ierusalimului mai mult decât toate colibeale lui Iacob, și numele lui a fost mai mareț decât numele tuturor popoarelor învecinate.

„Iar acum în zgomotul cumplitei tulburări a aprins foc împrejurul lui și ramurile lui s-au stricat. Domnul Savaot, Cel ce te-a sădit, a hotărât asupra ta nenorocirea pentru răutatea pe care casa lui Israel și casa lui Iuda și-au pricinuit-o singure, împingându-Mă la mânie prin tămâierea lui Baal”. (Ier.11,16-17). Proorocul vestește judecata rostită asupra Ierusalimului. Înțelesul acestor cuvinte este: Dumnezeu, a cântărit, a determinat peirea iudeilor. De aceea mergeți, Babilonieni, supuneți și pustiiți pământul lui Iuda, nimiciți cu foc vârful măslinului, adică înaltul Ierusalim, capul regatului Iudeu, ardeți și ramurile, adică orașele, cu care, ca cu ramurile este acoperit Ierusalimul, din aceasta este una și aceeași cu cele ce proorocul repetă mai departe: *„Strângeți-vă și vă duceți toate fiarele câmpului, duceți-vă și o*

mâncăți” (Jer.12,9). „...*zicând: „Să-i punem lemn otrăvit în mâncarea lui și să-l smulgem de pe pământul celor vii, pentru ca nici numele să nu i se mai pomenească”* (Jer.11,19). Astfel locuitorii Anatotului s-au sfătuit după moartea lui Ieremia și ziceau: „*Veniți să-i punem lemn în pâinea lui*”, adică hrana îi vom da lemn, pentru că în Scriptură tot ce este întrebuințat în alimentare, se numește pâine. A propune cuiva lemn înseamnă al bate cu lemnul, sau al răstigni pe lemn, sau al arde, la fel ca expresia: „*a înghiți lovituri*”, - înseamnă a se expune loviturile toiagului. Și cum se nimicește copacul, când coc cu el pâine sau îl arde în casă, așa să se nimicească copacul când vom lovi, vom arde, sau vom răstigni trupul proorocului. Dintr-un astfel de chin locuitorii din Anatot pregăteau pâinea lui Ieremia. Dar în Ieremia tainic a fost prezentat numai chipul, pentru că iudeii l-au omorât nu cu lemnul, ci cu pietrele. S-a împlinit această profeție în Domnul nostru. Lui iudeii i-au pus „*lemn în pâine*”, adică l-au omorât, pironindu-l pe lemn.

„*Dar, Tu, Doamne al puterilor, Judecătorul cel drept, care cercetezi inimile și rărunchii, dă-mi să văd răzbunarea Ta asupra lor, pentru că Ți-am încredințat pricina mea*” (Jer.11,20), adică răzbunarea cu care Tu răsplătești, pentru că Tu ești dreptul Judecător. „...*Asupra lor* ”, adică nu asupra tuturor, ci numai asupra poporului Tău, de aceea se consfătuiesc despre moartea mea. Pentru că este greu pentru ei, că gândurile lor rele se dezorganizează de la dojeneli. Bineînțeles, au fost 2 cauze pentru această ură: una comună, pentru că Ieremia a mustrat în popor păcatul comun al idolatriei și îi aducea la înspăimântare pe iudei cu groaznice avertizări, profețind căderea regatului și distrugerea orașelor; altă cauză a fost pentru că locuitorii din Anatot îl invidiau pe Ieremia, văzând preainălțarea lui în fața altor profeți, ce locuiau în Anatot, și cunoscând, că numele lui Ieremia era cinstit la tot poporul. Fără îndoială, aceste 2 cauze au trezit pe iudei: „...*să-l ceară pe Baraba, iar pe Iisus să-l piardă*”. (Matei 27,20).

CAPITOLUL 12

„*Pentru ce calea necredincioșilor este cu izbândă și pentru ce toți călcătorii de lege sunt în fericire*” (Jer.12,1). Proorocul se retrage din obișnuința sa. În alte cazuri el înalță Domnului rugăciuni și plângere pentru păcătoși, iar acum ca și cum intră în discuție cu Dumnezeu, întrebându-L de ce Dumnezeu este milostiv către ei, când ei nu sunt vrednici de milă pentru împotrivirea și neomenia sa? Și într-adevăr nu numai unul Ieremia propune astfel de întrebare, ci și mulți dreپți au dorit să cunoască, de ce Dumnezeu manifestă păcătoșilor multe binefaceri. Astfel Iov (Iov 21,7) și David (Ps.72,3) și Avacum (Avacum 1,13) se mirau de taina îndelung-răbdării Domnului. Însă ar toți proorocii aveau un scop – să cheme păcătoșii la pocăință, de aceea și explicau ei această taină a îndelung-răbdării, și deschideau păcătoșilor

bunătățile care le promite Dumnezeu celor ce se pocăiesc. Pentru că El este Bun și Îndelung-răbdător către fiii lui Adam și ca un tată milos îi înzestrea cu bunătățile sale. Dar împreună cu aceasta dreptii vesteau oamenilor despre pedeapsa care-i așteaptă dacă vor fi cruzi și nu vor înceta împotrivirea sa criminală. Un astfel de scop îl avea și Ieremia – cu amenințări și făgăduințe să cheme și să convingă iudeii ca să slujească Domnului său.

„**Tu I-ai sădit...**” (Jer.12,2), adică sădiri bune, subînțelege pe iudeii și toată continuarea neamurilor de la seminția dreptului Avraam. Însă ei, Dumnezeului lui Avraam, la cruce au adus ca roadă apostazia.

„**Osebește-i dar, ca pe niște oi de junghiat, și pregătește-i pentru ziua junghierii**” (Jer.12,3). După cum se vede, aceasta este rugăciunea, pe însăși faptul – profeția nenorocirilor pregătite poporului răzvrătit. Și aceasta este asemănător cu spusele de mai înainte: „**fîindcă Eu voi aduce rele asupra celor ce locuiesc în Anatot și în anul cercetării lor**” (Jer.11,23), adică după plinirea termenului făgăduit.

„**Până când va jeli țara și iarba de prin toate țarinile se va usca? Dobitoacele și păsările pier pentru necredința locuitorilor ei, că aceștia zic: Domnul nu vede căile noastre!**” (Jer.12,4). Chiar dacă au văzut iudeii că nenorocirile determinate lor de acum încep, totuși spuneau: Nu vom vedea sfârșitul nostru, nu va fi așa, ca într-adevăr să vie asupra noastră acele nenorociri care le-au profețit adevărații prooroci, ca și cum vor veni asupra noastră și asupra orașului nostru și ne vor stârpi pe noi.

„**Dacă alergând cu cei ce merg pe jos, ai ostenit,**” adică tu ai fugit cu popoarele învecinate. Proorocul subînțelege egiptenii, filistinienii, moabiții și amoniții, care au supus pe iudei, și ei n-au putut să se izbăvească de aceste popoare ce se târâie pe pământ, ci au fost subjugăți, asupriți „**cum te vei lua la întrecere cu caii?**” (Jer.12,5). Cum poți să ții piept babilonienilor, care pe cai vin asupra ta? Poți oare să treci Iordanul în timpul revărsării lui? Chiar dacă de ești tu în puteri să treci curentul de apă iute și nu ești în stare să ții piept acestor popoare, dacă nu te vei pocăi, și cu aceasta nu te vei izbăvi pe sine de nenorocirile determinate ție de Atotputernicia lui Dumnezeu, exemplu ce slujește pentru tine Iordanul în timpul inundației care este cu neputință de trecut.

Plânsul Ierusalimului (Jer.12,6), adică plânsul și vaietul despre Ierusalimul care se întristează și se plânge de nenorocirile sale.

„**Părăsit-am casa Mea, - zice Domnul, - și moștenirea Mea am lăsat-o**”, adică Israelul, o parte din moștenirea Mea, via Mea, pe care n-am dorit Eu s-o dau omului „**dat-am pe iubita sufletului Meu în mâinile dușmanilor ei**” (Jer.12,7), pe fiica lui Avraam, în mâna Babilonienilor, pentru că a fost vinovat înaintea Mea.

„Făcutu-sa moștenirea Mea pentru Mine ca un leu din pădure, ridicându-și glasul împotriva Mea...”. Ca și leul care întâlnește în pădure turma ce paște acolo, o împrăștie pe ea, sau răcnește la drumeți și cu răcnetul său îi pune pe fugă, așa și iubita sufletului Meu *„ridicându-și glasul împotriva Mea”* pentru că a omorât și a împrăștiat dreptii și proorocii mei, și a hulit legea Mea și prevederea Mea. *„Și de aceea am urât-o”* (Ier.12,8), și am depărtat iubita de la fața Mea, și am predat-o în mâinile babilonienilor pentru exil.

„Moștenirea Mea s-a făcut pentru Mine ca o pasăre de pradă pestriță asupra căreia au năvălit din toate părțile celelalte păsări de pradă”¹ (Ier.12,9). Păsărea pestriță Dumnezeu numește sinagoga iudaică, pentru că iudeii după obiceiul păgânilor purtau desenate pe umere chipuri ale idolilor. Dumnezeu numea cândva sinagoga porumbiței, iar acum, pentru că s-a abătut de la El, o numește pasăre pestriță, o pasăre cu diferite culori, așa cum a început să aducă jertfe la diferiți idoli. *„Pasăre de pradă din celelalte părți”* – acesta este împăratul babilonian, care a înconjurat Ierusalimul cu armatele sale, l-a asuprit, l-a supus, și l-a dat pradă popoarelor aliate.

„Mulțime de păstori au călcat via Mea...” (Ier.12,10). La început împărații asirieni care i-au atacat și i-au stârpit cu sabia pe fii lui Israel și pe o parte din ei i-au dus în robie, apoi Caldeii care au năvălit asupra semințiilor rămase și au dus la capăt stârpirea începută de asirieni, tot pământul și regatul și pe locuitori i-au dus până la devastarea definitivă. Despre cauza acestei devastări definitive proorocul zice în multe locuri arătând, că iudeii nu luau aminte la cuvintele proorocilor care au văzut și le-au profetizat căderea lor și necugetând în mintea sa despre dreptul lui Dumnezeu, Care înfăptuiește cuvântul Său.

„Semănat-au grâu și au secerat spini!” (Ier.12,13). După cum proorocul a intrat în contradicție cu dreptatea lui Dumnezeu și a întrebat: *„de ce necredincioșii trăiesc în tihnă?”*, atunci Dumnezeu îi repetă ce i-a poruncit lui David să scrie în cartea Psalmilor când și el zicea asemenea, mirându-se de porunca lui Dumnezeu, adică despre judecata asupra păcătoșilor care trebuie să o încheiem după moartea lor, pentru că nu este adevăr și tărie în calea necredincioșilor. Însă această taină este ascunsă, și nimeni dintre ei n-o cunoaște mai înainte de sfârșitul vieții sale. Atunci vor vedea că ceea ce în timpul semănării li se părea grâu, înainte de seceriș s-au pomenit spini, pentru că pământul i-a respins, și în loc de roade i-a dat spini. Iar jertfele care le aduceau ei idolilor nici un folos nu le aducea, ci numai i-a învinovățit. *„Muncit-au și n-au avut nici un folos...”*, adică în timpul asupririlor vor vedea povara deșertăciunilor, vor afla că comorile lor care le socoteau ei statornice și integrante, sunt umbră și deșertăciune. Atunci, în timpul peirii sale vor afla că aceste comori nu-i va susține în cădere. *„Rușinați-vă*

---

¹ În textul comentariului în loc de *„pasăre pestriță”* este tradus *„păun”*, iar în Biblia jubiliară a Sf. Sinod, București, 2000 diortosită de Î.P.S. Bartolomeu Valeriu Anania, el traduce aici expresia *„păun”* prin cuvântul *„hienă”*

dar de asemenea venituri ale voastre...” pentru că sunt adunate de voi veniturile necredinței voastre. Astfel dreapta conducere a lumii Sale, Dumnezeu demonstrează că cei ce-L urăsc pe El vor avea un sfârșit năprasnic, cu aceea că ei, îmbrăcându-se cu mândrie în decursul vieții sale înainte de sfârșit, în ceasul morții, se vor abate de la această mândrie și după sfârșitul său vor afla deșertăciunea nădejdelor sale, pentru că voia naturii vătămată duce la rău.

„Dar după ce îi voi smulge, iarăși îi voi întoarce și-i voi milui, și-i voi aduce” (Ier.12,15). Aici Dumnezeu cu vestea bună despre reînțoarcerea la vrednicia de mai înainte, îi aduce la pocăință pe cei păcătoși, pe care mai înainte îi depărta de idolatrie și de fapte rușinoase, cu frica captivității și robiei babilonice, determinate cinstitorilor de idoli.

CAPITOLUL 13

„Așa mi-a grăit Domnul: Mergi și-ți cumpără un brâu de in și-l încinge peste mijlocul tău, dar în apă să nu-l bagi!” (Ier.13,1). Proorocului i se poruncește în aceste două moduri să arate poporului păcatele lui și viitoarea robie. La început Dumnezeu poruncește proorocului ca să-și cumpere brâu de in și ca țesătorul să-i dea lui un brâu încă nespălat și nemuiat în apă. Apoi Dumnezeu zice ca proorocul să se încingă cu el, și după aceasta să-l scoată și să meargă la râul Eufrat, să-l îngroape și să-l ascundă pe el acolo până când nu va putrezi. În acest chip Dumnezeu arată poporului său cea batjocorire pe care au îndurat-o ei în Egipt, și cea slavă, cea măreție, în care s-au îmbrăcat ei după ieșirea din robia egipteană, când au fost aleși de Domnul ca popor al Său propriu și în moștenirea Sa, și această măreție totdeauna ar fi rămas cu ei dacă ei nu și-ar fi dăunat lor înșiși cu faptele vicioase și după voia sa rea nu s-ar fi asemănat putrezitului și învechitului brâu.

„Așa zice Domnul Dumnezeul lui Israel: tot ulciorul se umple de vin” (Ier.13,12). Iată și altă pildă pe care a pus-o Dumnezeu în gura lui Ieremia și a poruncit să o anunțe locuitorilor Ierusalimului, ca să le arate ce nenorociri vor veni asupra lor la sfârșitul vremurilor, pentru că vor veni vestitori care vor vesti despre năvălirea babilonienilor și toți se vor umplea de frică și de groază, și ca cei beți vor pierde mintea și simțul și nu vor avea puteri ca să reziste, nici putință ca să se salveze, ci ca cei fără de minte se vor învârti, se vor despărți unul de altul și vor deveni tulburi. Un astfel de vin, dușmanii îi vor impune pe iudei, să bea după aceea când au respins înțelepciunea lui Dumnezeu care-i cheamă să bea potirul fricii de Dumnezeu. Pe aceste amenințări ale lui Dumnezeu, dreptatea lui le-a adus la împlinire și a săvârșit în faptă în ziua mâniei, după cum clar se relatează despre aceasta în multe locuri în cărțile regilor. Și însuși Ieremia, martor adevărat, în plânsul său a descris, ce a văzut și ce au simțit mâinile lui.

„Juda tot va fi dus în robie; în întregime va fi dus în robie. Ridicați-vă ochii voștri și priviți pe cei ce vin de la miază-noapte! Unde este turma ce ți s-a dat, turma ta cea

frumoasă” (Jer.13,19-20). Proorocul adresează vorba către seminția lui Iuda și profetește lui robia iminentă zicând, că Iuda se va duce în robie tot, în întregime. Pentru că în timpul lui Ioiachim și Iehonia a fost luată în robie numai o parte a poporului Israel, iar robia Babilonului a cuprins întregul popor, și în vremea aceea tot pământul iudeu a fost predat înjosirii, jefuirii și pustiirii. De aceea proorocul apelează la sinagogă: „**unde este turma ce ți s-a dat**”, unde este acel popor numeros care pe timpul lui David erau mii de mii și care umbla după tine ca o turmă mare.

„**Pentru mulțimea nelegiuirilor tale ți s-au desfăcut poalele și ți s-au dezgolit picioarele tale. De aceea ți se vor da poalele peste cap, ca să se dezgolească rușinea ta**”. Eu vor ridica marginea veșmintelor tale (*poalele*), așa zice Domnul, și le voi da peste capul tău, **ca să se dezgolească rușinea ta** (Jer.13,22-26). Voi dezgoli acele picioare care au umblat în deșertăciunea idolatriei, și marginea veșmintelor tale le voi da peste capul tău, și te voi dezgoli în fața dușmanilor tăi, și ca o prizonieră vei rămânea tu dezgolită în captivitatea ta.

CAPITOLUL 14

„**Până și cerboaică naște în câmp și își părăsește puii, pentru că nu este iarbă. Și asinii sălbatici stau în locuri înalte și înghit aer, ca șacalii...**” (Jer.14,5-6). Iudeilor idolatri Ieremia le profetește foamea și seceta cu care încă mai înainte Moise i-a amenințat. Această nenorocire i-a cuprins pe timpul lui Sedechia și locuitorii Ierusalimului sufereau greu de foame și de sete, pentru că au încetat ploile din cer, pământul s-a pustiit și s-a însetat de apă. Proorocul ca exemplu arată două specii de animale de câmp. Ele sunt ușoare în fugă, și chiar dacă le muncește foamea și setea și nicăieri nu își găsesc pentru sine hrană, ele cu toată repeziciunea și ușurința picioarelor sale se poartă pretutindeni.

„**Până și cerboaică, - naște în câmp și își părăsește puii săi**”, pentru că îi muncește foamea, și fug să-și caute pentru sine hrană. Și „**asinii sălbatici stau în locuri înalte**”, pe care curgeau apele din izvoare, însă au secat și au dispărut în locurile curgerii sale; sau „**stau în locuri înalte**” pentru că purtându-se pe căi denivelate și ca frânghia, ca să găsească apă, dar n-o găseau, și inspirau aer rece, dorind cu aceasta să se răcorească de sete.

„**Nu voi fi ca un străin pe pământ**”. Aceasta este rugăciunea lui Ieremia. El îl roagă pe Dumnezeu ca să nu se întoarcă de la poporul, care l-a ales pentru Sine din neamuri vechi în popor iubit, mai mult decât popoarele lumii, și să nu fie pentru el ca un străin care nu atrage atenția la necazurile acelei țări prin care el trece, și nu se îngrijește să ușureze scârbele celor ce suferă, sau pentru că îi socoate străini pentru sine, și odată cu sfârșitul zilei trebuie să-i lase și să meargă mai departe, sau pentru că trecătorul adesea singur este sărac, lipsit și nu este în stare să acorde ajutor nevoiașilor. „**Și ca un trecător care se oprește pentru o noapte**”. Tu – nu ești

trecător, Ție nu-ți trebuie să te îngrijești de case, unde să petreci noaptea, Tu demult te-ai sălășluit pe muntele Sion, din acea zi când a fost construit templul, locuiești în Cortul Sfânt al Tău (*Jer. 14,8*).

„*Apoi Domnul mi-a spus: tu să nu te rogi pentru poporul acesta spre binele lui*” (*Jer. 14,11*). După cum Ieremia nu înceta rugăciunile și se ruga pentru popor învinuia proorocii mincinoși și păcatul poporului îl reprezenta mai grav, zicând: „*proorocii mincinoși amăgesc acest popor neînțelept*”, Dumnezeu nu primește rugăciunile lui și zice că va stârpi și proorocii mincinoși împreună cu poporul necredincios.

CAPITOLUL 15

„*Și mi-a zis iarăși Domnul: Chiar Moise și Samuel de ar sta înaintea Mea – și să se roage pentru acest popor – sufletul Meu tot nu s-ar îndupleca spre poporul acesta*” (*Jer. 15,1*). Pentru ca să nu se mâhnească proorocul despre aceasta că Dumnezeu nu răspunde la rugăciunea lui, Dumnezeu îi zice lui Ieremia: „*și marii prooroci Moise și Samuel, n-ar fi fost auziți acum, chiar dacă la timpul său rugăciunea lor pentru acelaș popor a fost auzită*”. Dumnezeu a luat aminte și rugăciunii lui Moise în pustie, când poporul se închina vițelului, și rugăciunii lui Samuel, când poporul cerea pentru sine împărat. Și unul și altul cu rugăciunile sale au izbăvit poporul de mânie atunci când nici de un altul dintre prooroci nu este scris ca să facă aceeași cu rugăciunile sale.

„*Cea care născuse șapte copii zace în neputință*”, adică Lia, care i-a născut lui Iacob șapte fii. „*...Își dă duhul și-i apune soarele încă ziua fiind*” (*Jer. 15,9*), pentru că din fiii Liei la început au fost duși în captivitate, urmașii lui Ruben, apoi a lui Simeon și Isahar, împreună cu a lui Efraim, și toți fiii fiilor lui Lia au fost strămutați și duși în pământul Asiriei. În alt context cea care a născut șapte copii, proorocul o numește seminția lui Efraim, care a întemeiat Regatul Samariei și care cu putere și avere întrecea pe toți fii lui Israel. Sau pe cea care născuse șapte copii proorocul o numește întreaga adunare a fiilor lui Israel, care și-au făcut vițel în pustie, doi viței făcuți de Ieroboam fiul lui Nabat și cei puși în Dan și Betel, și încă idolul cu patru fețe (*Jer. 10,14*). „*Pe cei rămași îi vor da sabiei*”, adică seminția lui Iuda și frații lor, fiii lui Levi și fiii lui Veniamin care nu au fost nimiciți în timpul căderii Samariei, voi preda-o babilonienilor la moarte și la strămutarea în robie.

„*Vai de mine, mamă, că m-ai născut să fiu om de ceartă și de pricină pentru toată țara*”, adică în pământul Israelitelor și păgânilor, pentru că le profetesc nenorociri. „*Nimănui n-am cedat cu dobândă, și nici mie nu mi-a dat nimeni cu dobândă. Și toți mă blestemă*” (*Jer. 15,10*); nimănui nu i-am făcut rău, și mie nimeni nu mi-a făcut, dar totuși toți nu încetează să mă blesteme pe mine, și cauza plângerii lor este aceea că le-am zis lor despre timpul

pedepselor ce se apropie. Asemănător acesteia și proorocul Avacum zice: „**Pentru ce tu mă lași să văd nedreptatea și privești apăsarea? Prăpădul și silnicia sunt în fața Mea, certuri și gălcevi se iscă!**” (Avacum 1,3).

„**Da, te voi întări pentru binele tău**”², - zice Domnul (Ier.15,11). Astfel îi zice Domnul proorocul ui Ieremia și-i promite ajutor după aceea, când Dumnezeu v-a îndreptăți profețiile lui cu însăși fapta și va rușina prigonitorii lui pentru îndrăzneala și bârfeala lor. Așa s-a săvârșit cu mâna dușmanilor poporului lui, Caldeii, însă nu – mai înainte decât s-a împlinit cuvintele profeției sale.

„**În adunarea celor ce râd n-am șezut, nici m-am veselit**”, adică, proorocii mincinoși care făceau glume pe seama mea, când profețeam eu despre amenințările nenorocirilor, și care amăgeau poporul cu deșartă nădejde a păcii și liniștii. „**Ci am stat singur sub mâna Ta ce apasă asupra mea, că Tu mă umpluseși de mânie**” (Ier.15,17). N-am luat ca pildă demnă de urmat obiceiurile și faptele proorocilor mincinoși și a poporului, pentru că umplut a fost de necazuri și se gândea la acele mari nenorociri care Atotputernica mâna Ta le-a pregătit acestui popor, și nu le-a ascuns pe ele de mine.

„**După aceea să pună preotul femeia înaintea Domnului, să descopere capul femeii și să-i dea în mâini darul de pomenire, darul de bănuială, iar preotul să aibă în mâini apa cea amară, care aduce blestemul**” (Num.5,18), care după orânduirea lui Dumnezeu trebuie să deosebească vinovații de nevinovați, însă pentru fărădelegile preoților se arată mincinoasă și infidelă. Și proorocul zice: „**Te rog, nu fi pentru mine asemenea acestei ape, care nu deosebește pe cei ce au păcătuit de cei ce n-au păcătuit**”.

„**Și la acestea Domnul mi-a răspuns așa: De te vei întoarce, Eu te voi aduce la starea cea dintâi și vei sta înaintea feții Mele**”. Dacă sufletul tău se va deprinde cu răbdarea, să îndure tot ce se întâmplă cu oamenii, atunci te voi primi ca pe un prieten iubit. „**Și dacă tu vei deosebi lucrul de preț de cel fără de preț, vei fi ca gura mea**”. Dacă vei învăța pe poporul Meu pocăința și dreptatea, îl vei învăța să se depărteze de păcat și vei fi ca gura Mea, adică-Mi vei fi aproape și plăcut. „**Și nu te vei întoarce la ei, ci ei se vor întoarce la tine**” (Ier.15,19), și ei îți vor urma ție, și nu tu lor. Aceasta este spus despre Baruh, Avacum și alți prooroci care au învățat de la Ieremia.

CAPITOLUL 16

„**Precum că părinții voștri M-au părăsit, zice Domnul, și s-au dus după alți dumnezei, ...dar voi faceți încă și mai rău decât părinții voștri**” (Ier.16,11-12). Iarăși proorocul muștră

---

² În textul comentariului există o altă traducere decât cea de față: „**Nu te voi lăsa în fericire...**”

pe iudei și-i amenință cu strămutarea în Babilon pentru că se asemănau părinților lor, care au slujit idolilor în pustie, și chiar dacă proorocii îi învățau, ei nu se căiau.

„Iată, voi trimite mulțime de pescari, zice Domnul, și-i vor pescui, iar apoi voi trimite mulțime de vânători și-i vor vâna de prin toți munții, de pe toate dealurile și de prin crăpăturile stâncilor” (Jer.16,16). În sensul literar proorocul subînțelege aici pe babilonienii și popoarele aliate lor, pe care Dumnezeu i-a trimis împotriva iudeilor. Ei, asemenea pescarilor în mare, cu mulțimi de oști au înconjurat orașele iudaice și le-au supus, iar pe locuitori ca pe pești fără de glas, i-au prins în mrejele lor, chiar și pe acei iudei, care s-au salvat și s-au ascuns în munți și în stânci de nepătruns, i-au urmărit după căile denivelate și strâmtorate, și-i omorau sau îi duceau în robie. În sens duhovnicesc proorocul reprezintă în chip tainic stârpirea idolatriei. De aceea pescari îi numește pe sfinții apostoli, trimiși de Dumnezeu să-i urmărească și să-i omoare pe demonii care s-au depărtat de Dumnezeu, căroră, pe orice munte și pe orice deal, oamenii se închinau la chipul idolilor. După făgăduința de a stârpi idoli și puterea demonică se dă făgăduință întregului neam omenesc, de al întoarce în pământul făgăduinței, care și este arătat aici în chipul întoarcerii iudeilor în pământul făgăduinței, despre care profetește acum Ieremia.

„Doamne, puterea mea, tăria mea și scăparea mea la vreme de necaz, la Tine vor veni popoarele de la marginile pământului...” (Jer.16,19). Că prototip a slujit întoarcerea iudeilor din Babilon, în realitate aceasta a fost săvârșit de Domnul nostru. El cu mâinile ucenicilor Săi ne-a eliberat de robia satanică, din toate marginile pământului a chemat la sine popoarele rătăcite, și din întuneric i-a adus în îmbelșugata lumina Sa.

Se zice la profet: **„...le voi arăta mâna Mea și puterea Mea...”** (Jer.16,20), pentru că și Fericitul Pavel învață, că întoarcerea păgânilor la credința în Hristos cu totul **„nu stăteau în cuvinte de înduplecare ale înțelepciunii omenești, ci în adevărarea Duhului și a puterii”** (I Cor.2,4).

CAPITOLUL 17

„Păcatul lui Iuda este scris cu condei de fier, cu vârful de diamant” (Jer.17,1). Proorocul vorbește despre păcatul idolatriei și acest păcat îl numește neispășit sau în acel sens că iudeii și-au pus în inima sa ca în veac să nu lase acest păcat, sau în acea însemnătate că nechibzuința iudeilor nu va fi ștersă niciodată înaintea Domnului, nici cu jertfe și nici cu rugăciuni. Idolatria, proorocul o numește păcatul lui Iuda, pentru că iudeii slujeau idolilor, și această slujire a introdus-o împăratul iudeu Manase, pentru că Ieremia vorbește despre același păcat, despre care clar vestește Sf. Scriptură în Cartea a IV Regi: **„Cu toate acestea Domnul n-a schimbat marea iuțime a mâniei Sale, cu care se aprinsese mânia Sa asupra lui Iuda, din**

pricina tuturor relelor pe care le făcuse Manase ca să-L mânie, și a zis Domnul: Și pe Iuda îl voi lepăda de la fața Mea...” (IV Regi 23,26-27). În sens figurat, îndeosebi, aceasta s-a împlinit cu apostolul Iuda, care pe Învățătorul său l-a predat răstignitorilor, și iată păcatul lui este scris, și niciodată nu se va șterge.

„*Așa zice Domnul: Blestemat fie omul care se încrede în om și își face sprijin în trup omenesc,... va locui în locurile arse ale pustiului, în pământ neroditor și nelocuit*” (Ier.17,5-6). După cum iudeii n-au dorit să-și corecteze moravurile sale viclene, să lase idolii păgâni, se nădăjduia la ajutorul egiptenilor, așteptau că egiptenii vor ieși la luptă cu împăratul babilonian, dușmanul comun, iar proorocul mustră pe oricine care se depărtează de la Dumnezeu și se alipește omului. În sens figurat proorocul are în vedere pe Satana pe care Sf. Apostoli cu puterea lui Dumnezeu îl impun să fugă de la mințile credincioșilor, și el se sălășluiește în sufletele păgânilor, cum zice Domnul nostru: „*Și când duhul necurat a ieșit din om, umblă prin locuri fără de apă, căutând odihnă și nu găsește*” (Matei 12,43). Iar păgânii pe bună dreptate se aseamănă cu pustiul nelocuit, pentru că zac în întunericul rătăcirilor și sunt lipsiți de roadele adevărului, ca și pământul sărat și neroditor.

„*Prepelița clocește ouăle pe care nu le-a ouat*” (Ier.17,11). Proorocul vedește pe cei care agonisesc bogății nedrepte. El zice că nebunia acestora va fi demascată la sfârșitul vieții lor și propune învățătura în mod de parabolă. Prepelița fură ouăle din cuibul altor prepelițe, se așează pe ele, le clocește și scoate pui. Dar când puii vor crește și se vor acoperi cu pene, abia atunci vor auzi glasul adevăratelor mame, se duc după ele și o lasă pe aceea care i-a scos, ca pe una străină, și chiar dacă ea îi cheamă, ei nu ascultă glasul ei. Și proorocul, și mai înainte învăța pe împărații iudei să nu nădăjduiască în puterea omenească, la fel și în acest loc zice că averea lor, pe care au adunat-o cu înșelăciune și cu viclenie, nu va rămânea le ei, ci din mâini în mâini va trece în mâinile dușmanilor lor babilonieni. Și de aceea, zadarnică este nădejdea lor la bogăția care nu le va aduce, nici nu-i va izbăvi de răpitorii babilonieni. În alt sens aceasta poate fi dusă la Nabucodonosor, pe care proorocul mai înainte l-a numit „*pierzătorul popoarelor*” (Ier.4,7), iar acum zice despre el că a adunat „*avuție nedreaptă*” (Ier.17,11), de aceea se va lua de la el, ceea ce a răpit cu viclenie și sfârșitul lui va fi fără slavă. Aceasta și s-a întâmplat cu Nabucodonosor, care a jefuit lumea, și cu câștigurile adunate de la popoarele lumii și-a înmulțit averea, dar în cele din urmă și-a pierdut gândirea și s-a făcut asemenea animalelor câmpului, și trăia cu ele în pădure. Sau încă proorocul profețește că aceeași va fi cu nepotul lui Nabucodonosor, Baltazar, pentru că bogăția lui adunată din toate părțile lumii îl va părăsi și va trece la midini și perși, iar însuși el va fi omorât, și orașul împărătesc va fi distrus.

„*Tronul slavei, înălțat de la început, este locul sfințirii noastre*” (Ier.17,12). Proorocul iarăși mustră pe necredincioși în aceea că ei își puna nădejdea în bogăția sa, și-i trezește să

gândească despre construcția locașului lui Dumnezeu, care este așezat în locul sfințeniei din Ierusalim, pe tronul slavei Lui și de aceea pătrunde și încearcă tot ce este împrejurul Lui. Așadar, ca și cum spune proorocul, lasă să cunoască că Babilonul și toți împărații lui, care de la început s-au slăvit pe tronul lui, au fost măriți și preaînălțați de Domnul, care locuiește în locașul nostru cel sfânt. De aceea împărații n-au pricină să se nădăjduiască la tăria sa, și nimeni nu trebuie să se înfricoșeze de împărați, pentru că vor fi luate de la ei comorile lor după judecata pronunțată de adevăr, și pentru împilarea subjugăților, asupritorii vor pieri sub mâna acestui adevăr.

„Eu nu te-am îndemnat totuși la mai rău, nici n-am dorit ziua nenorocirii”. Adică, când m-au urmărit dușmanii mei, n-am întors fața mea de la tine. **„Tu știi acestea... și ziua omului n-ai dorit”**. Ziua omului, adică ziua căsătoritului sau a binefacerilor, pe care le doresc oamenii. **„Și ce a ieșit din gura mea e descoperit înaintea feții Tale”** (Jer.17,16), adică, sau profeția rostită de Ieremia, sau rugăciunea lui pentru poporul său.

„Nu fi pricină de groază pentru mine, că Tu ești nădejdea mea în ziua strâmtorării”, adică pentru moarte (Jer.17,17).

„Să nu mă rușinez eu, ci să se rușineze apăsătorii mei... și zdrobește-i cu zdrobire îndoită” (Jer.17,18), adică pe cei necredincioși, care și-au uneltit să mă omoare.

CAPITOLUL 18

„Scoală și intră în casa olarului și acolo îți voi vesti cuvintele Mele!” (Jer.18,2). Se propune pilda olarului, și iudeii sunt chemați la pocăință. Cum olarul din argilă meșterește vas care îi este îngăduit, așa Domnului nu-I este greu să schimbe poziția faptelor, și de la necaz să-i readucă la bucurie. Iar dacă iudeii nu vor dori să lase viclenia sa, mânia lui Dumnezeu îi amenință cu mari înfrângeri.

„Dar ei zic: Este zadarnic! Noi vom trăi după gândul nostru și ne vor purta fiecare după învârtoșarea inimii noastre cele rele” (Jer.18,12), adică nu ne temem de ocările tale și nu vom lăsa căile pe care am umblat, nu ne vom întoarce de la necredință, care este plăcută nouă, noi ne-am hotărât ca, cum a fost începutul așa să fie și sfârșitul

„Părăsește oare zăpada Libanului stânca muntelui?”, adică din stâncele munților apele curgătoare! Stânca muntelui, Ieremia numește Libanul, (cel mai înalt lanț muntos din Antiliban). **„Ori seacă apele ce vin de departe și sunt reci și curgătoare...”** (Jer.18,13). Apele ce vin de departe și sunt reci și curgătoare proorocul le numește abia izvorâte din pământ, reci, și în timpul curgerii nu sunt încă încălzite de soare. Proorocul are un singur scop. Cu un exemplu și cu altul el vrea să arate iudeilor necredința lor, pentru care au refuzat ei slujirea Domnului, atunci când nu se cuvenea să refuze aceea care foarte mult este pentru ei spre folos,

pentru că nimic nu se poate abate de la natura sa: și zăpada în vârful munților nu se pierde, și apele curgătoare care se scurg iute, neoprindu-se.

„...**S-a poticnit în căile sale și a părăsit căile cele vechi**” (Jer.18,14). Ieremia arată aici iudeilor, cele două pedepse care le-a profețit lor Moise (Deut.28,22-32) „**Să se abată Domnul cu oftică, cu lingoare cu friguri...**”, „...**Fii tăi și fiicele tale să fie date la popor străin...**”. Prima dintre aceste pedepse este orbirea minții, că la miez de zi vor căuta lumină. Această orbire și însuși iudeii nu o ascund în sine, zicând la Isaia: „...**Ne poticnim în miezul zilei ca și pe înserate...**” (Isaia 59,10). Altă pedeapsă – este strămutarea în Babilon, unde vor pleca ca orbii, pentru aceea că au umblat pe căile sale șerpuite și, cum zice dreptul Iov: „**Voiești tu să urmezi pe străvechea cale pe care au bătătorit-o oamenii cei fără de lege?...**” (Iov22,15).

„**Zis-au ei: Veniți să uneltime împotriva lui Ieremia, că nu va pieri legea din mâna preotului, nici sfatul de la înțelept, nici cuvântul (lui Dumnezeu) de la prooroc**” (Jer.18,17). Cuvintele lor (ale iudeilor) au un astfel de înțeles: Ne este cu folos ca să moară Ieremia, pentru că altfel de la profeția lui dușmănoasă pentru noi, va pieri „legea” din mâna preoților și „sfatul” de la înțelept, „cuvântul” de la prooroci, însă zicând aceasta ei subînțeleg necredința, sfatul viclean și cuvântul mincinos. Iar dacă va fi omorât Ieremia, nu va înceta nici legea, nici preoțimea, nici profeția. Așadar, sau din această cauză doreau iudeii să-l omoare pe Ieremia, sau ce este mai adevărat, ei sub un pretext plauzibil tindeau să ascundă uneltirea lor vicleană, dojenind poporul că urmăresc proorocul pentru vina lui, îl numeau mincinos, viclean, propovăduind nimicirea preoțimii, legii și profețiilor, încumetându-se să se afirme de parcă va înceta aceea ce este neîncetat. De aceea ziceau: „...**Veniți să-l biruim cu limba**” (Jer.18,17), adică vom face ca să îndure de la limba sa, pentru că cu limba sa ne-a impus pe noi să ne necăjim.

„**Ia aminte la mine, Doamne și auzi glasul potrivnicilor mei!**” (Jer.18,18).

„**Se cuvine oare a răsplăti cu rău pentru bine?**” (Jer.18,19). Cu moarte răsplătesc celui care s-a rugat pentru izbăvirea iudeilor de ucigași și la tine a cerut binefaceri, iar lor le-ai propovăduit pocăința.

„**Dă dar pe fii lor la foamete...**” (Jer.18,21). Cuvintele acestea trebuie de înțeles în sens profetic, nu într-acea însemnătate de parcă proorocul ca și orice om, după vocația naturii stricate dorește răzbunare, dar în cea însemnătate că proorocul după descoperire sau profețește necredincioșilor, vrednica lor judecată, sau numai îi amenință. Astfel este sensul corect și ale altor profeții asemănătoare acesteia, care Ieremia zilnic le vorbea poporului neînduplecat și îndărătnic.

CAPITOLUL 19

„*Așa a zis Domnul: Mergi și cumpără o oală de lut de la olar; ia cu tine pe cei mai bătrâni din popor și din căpeteniile preoților...*” (Ier.19,1). Proorocul a stricat acest vas în valea Tofet (Ben-Hinom) și a zis, că așa va fi zdrobit poporul de babilonieni. Apoi același cuvânt la repetat în curtea templului. A procedat astfel Ieremia după obiceiul altor profeți, ca profeția să se întipărească în minți mai adânc, pentru ca poporul să vadă cu ochii și cu urechile sale să audă cuvântul lui. Iar Valea Tofet a ales-o proorocul pentru că în acest loc iudeii săvârșeau slujirea idolilor infami și mârșavi, în jertfă le aducea pe fii și fiicele sale.

De aceea și mai adaugă el următoarele: „*Și-i voi ospăta cu carnea fiilor și cu carnea fiicelor lor; și va mânca fiecare carnea aproapelui*” (Ier.19,9), adică vor ospăta pe cei care în jertfă aducea idolilor carnea copiilor lor. O astfel de pedeapsă grea au îndurat iudeii, când Ierusalimul a fost asediat de babilonieni pe timpul lui Sedechia, și a văzut Ieremia cu ochii proprii și în cartea plângerea lui Ieremia a descris zicând: „*Femeile deși miloase, au fiert cu mâinile lor copiii și i-au mâncat în vremea căderii fiicei poporului meu*” (Plângeri 4,10).

CAPITOLUL 20

„*Auzind Pașhurr fiul preotului Imer, care era supraveghetor în templul Domnului, că Ieremia a profețit aceste cuvinte. A lovit Pașhurr pe Ieremia și l-a aruncat în temniță*” (Ier.20,1-2). Pașhurr a fost preot în cinul zidarului, pe Ieremia îl ura pentru aceea că proorocul demasca pe confrății lui, preoții, și lui Pașhurr îi era dureros că Ieremia în orașul împărătesc, învăța deschis contra voinței preoților, care i-au interzis aceasta. În așa mod preoții și arhierii iudaicii s-au răsculat și contra lui Ioan, și contra Domnului nostru și contra ucenicilor lui.

„*Și Ieremia i-a zis: Domnul nu te mai numește Pașhur... ci Magor Misabib (Spaimă din toate părțile)*” (Ier.20,3). Așa a zis despre el Ieremia pentru că Pașhurr trebuia să meargă și să se strămute în Babilon și să rabde acolo nevoia chiar de o bucată de pâine, asemenea urmașilor arhierelui Ilie (I Regi 2,36).

„*Și pe tot Iuda îl voi da în mâinile regelui Babilonului care îi vor duce...*” (Ier.20,4-5). După cum a spus proorocul că întregul popor va fi predat babilonienilor, adaugă aici, că după distrugerea Ierusalimului și cetății lui, vor fi distruse și orașele care-l înconjoară și care-l slujesc ca pază.

„*Doamne, Tu m-ai aprins și iată sunt înflăcărat...*” (Ier.20,7), adică m-ai ademenit sau cu cele spuse de Ieremia: „*Iată te-am pus în ziua aceasta peste popoare și peste regate*” (Ier.1,10), sau cu acea promisiune că-l vor certa și nu-l vor învinge atunci, când fapta n-a

corespuns cuvântului pentru că proorocul, privind la adevărata sa situație strâmtorată, nu vedea în nici în viitor sfârșitul nenorocirilor.

Însă ferindu-se, că zicând astfel el ca și cum se abate de la calea cuvenită, Ieremia se adresează și rostește binefacerile Domnului, zicând: „**Cântați Domnului! Lăudați pe Domnul, căci El izbăvește sufletul celui împilat din mâna făcătorilor de rele**” (Ier.20,13). Împilat se numește pe sine însuși, pentru că nu are ajutor omenesc, chiar dacă ajutorul Domnului nu înceta pentru el.

„**Blestemată fie ziua în care m-am născut...**”. Proorocul blestemă ziua în care de judecata Domnului se termină captivitatea poporului necredincios, foamea, ciurma aducătoare de moarte și alte nenorociri. „**Blestemată fie...ziua în care m-a născut maica mea, să nu fie binecuvântată**” (Ier.20,14). Așa va fi această zi, chiar dacă proorocul n-ar fi blestemat-o.

„**Blestemat fie omul care a adus tatălui meu vestea și i-a zis: „Ți s-a născut fiu”, și s-a bucurat mult de aceasta**” (Ier.20,15). Proorocul chiar și nu știa dacă a fost cineva cu adevărat care ar fi adus veste despre aceasta tatălui lui. Dar cum a blestemat el ziua, astfel blestemă și pe acel care ar fi adus vestea, care poate și nici n-a fost. De aceea aceste cuvinte nu arată în prooroc o puternică mânie (pentru că nu poate fi mânia pentru aceea ce nu-i), ci exprimă numai cumplitul necaz (ca și tine în puternicul necaz ca de obicei rostești cuvinte deșarte și nechibzuite care arată numai aceea că tu ești în necaz). Aici trebuie de repetat spusele de noi și mai înainte: aceea ce zice aici Ieremia, a zis și dreptul Iov, despre care Sfântul Duh a mărturisit, că „**n-a greșit și n-a hulit pe Dumnezeu cu gura sa**” (Iov 1,1). Multe expresii asemenea se întâlnesc și în psaltirea, scrisă sub inspirația Sfântului Duh, Care l-a învățat pe prooroc și conducea cu el. Pentru că cuvintele profetice nu trebuie de combinat cu cuvintele oamenilor de rând și neînțelepți.

Și este necuviincios de a susține, precum că Ieremia dorea răzbunare asemenea omului care se mânie pe aproapele său. Din contra, după cum am spus noi, el sau ca prooroc profețea altora nenorocirile ce vor veni, sau a dat la iveală necazul său propriu din cauze necondamnabile, însă ascunse de la noi și întrecând mintea noastră și a exprimat-o cu astfel de cuvinte, care le compunea și le determina proorocilor Însuși Sfântul Duh.

CAPITOLUL 21

„**Întreabă pentru noi pe Domnul că Nabucodonosor, regele Babilonului ne face război...**” (Ier.21,2). Așa zice Sedechia, împăratul necredincios, apărând locul asemenea necredinciosului împărat Iehonie, fiul fratelui lui. Sedechia a fost în robie la babilonieni, pentru că de la ei a primit împărăția. Însă când a dat jos de pe sine jugul robiei, după 11 ani de robie, a fost asediat în orașul său împărătesc; atunci a trimis el la Ieremia solii pentru ca să ceară de la

Dumnezeu mângâiere și apărarea celor cucerțiți, pentru că de nicăieri ei nu aveau ajutor, Ieremia a răspuns că Dumnezeu „**pe acești răi cu rău îi va pierde**” (Matei 21,41), pentru vinele socotite mai înainte, îndeosebi pentru împilarea săracilor și nevoiașilor, pe care iudeii atunci îi ofensau și-i împilau. După demascare proorocul cheamă iudeii la pocăință – nădejdea ușurării.

CAPITOLUL 22

„**De aceea așa zice Domnul casei regelui Iuda: Galaad îmi ești și vârful de Liban, dar le voi face pustietate în cetăți nelocuite. Și voi găti împotriva ta pierzători, care vor avea fiecare arma sa și vor tăia cei mai frumoși cedri ai tăi și-i vor arunca în foc**” (Jer.22,6-7). Proorocul vorbește despre casa împăratului sau despre palatul lui, sau despre orașul împărătesc, ce se pregătește pentru ruinare; numește Ierusalimul – Galaad, cu nume străin, arătând cu aceea că locuitorii lui sunt înstrăinați de Dumnezeu, iar cedrii aleși îi numește pe domnitorii iudaici și pe preoți.

„**Nu plângeți după mort și nu-l bociți**” – adică nu plângeți după împăratul Iosia, pe care-l înmormântează cei care-l cunosc; cu el nu s-a întâmplat aceea ce s-a întâmplat cu cei duși în captivitate care decedau pe loc străin și pe care n-are cine să-i înmormânteze. „**Plângeți amar după cel dus în robie, că acela nu se va mai întoarce și nu își va mai vedea țara sa de naștere**” (Jer.22,10), adică plângeți după Șalum, sau Ioahaz fiul lui Iosia.

„**Căci așa zice Domnul despre Șalum, fiul Iosia ... care a ieșit din locul acesta: Nu se va mai întoarce acolo. Ci va muri în locul acea unde a fost dus rob și nu va mai vedea pământul acesta**” (Jer.22,11-12). El va fi dus în captivitate în Egipt, și nu va mai vedea nici orașul său, nici casa împărătească. Însă acel pământ străin, care-l va primi și după moartea lui va acoperi în sine trupul lui.

„**Vai de cel care își zidește casa din nedreptate...**” (Jer.22,13). Acestea și următoarele cuvinte proorocul le zice despre Ioiachim, tatăl lui Iehonia, și de la început îi socotește păcatele lui, iar apoi îi profetește peirea.

„**Ai ajuns tu, oare, rege ca să te fălești cu palate clădite din lemn de cedru?...**” Tu gândești că domnia va continua mulți ani și de aceea „**te fălești cu palate clădite din lemn de cedru?**”, adică înfrumusețezi casele cu cedru și construiești clădiri mărețe. „**Tatăl tău n-a mâncat oare și n-a băut? Israel a făcut judecată și dreptate și de aceea i-a fost bine**” (Jer.22,15). Și Iosia, tatăl său, asemenea ție a stăpânit împărăția, și a moștenit toate bunurile împărăției lui Solomon: bogăția lui a fost mare, și el slăvit, dar făcea judecată și dreptate pe care tu n-o faci. Eu i-am făcut bine, întru-cât a făcut el dreptate, am vărsat eu asupra lui binefaceri și l-am ajutat, și am trimis asupra lui moarte înainte de acele nenorociri, care după moartea lui, i-au cuprins pe copiii lui.

„...Nu-l vor plânge...Ci el v-a fi îngropat ca un asin...” (Ier.22,18-19). Împăratul Nabucodonosor l-a predat morții pe Ioiachim, fiul lui Iosia, care de trei ori s-a îndărătnicit de la el; trupul lui Ioiachim l-au scos și l-au aruncat departe după porțile Ierusalimului, în loc necurat.

„*Urcă-te pe Liban și strigă, înalță-ți glasul de pe Vasan, și strigă de pe Abarim, că s-au zdrobit toți prietenii tăi*” (Ier.22,20). Aici profetul vorbește seminției lui Iuda și-i arată, cât este de deșartă nădejdea la popoarele aliate cu ei, pentru că și ei, pentru că și ei vor fi înfrânți de Caldei, înjosiți sub jugul robiei, și nu vor putea acorda ajutor vecinilor săi.

„*O, cel ce locuiești pe Liban și-ți faci cuibul în cedri, cum vei geme tu, când te vor ajunge chinurile ca durerile femeii ce naște!*” (Ier.22,23). Proorocul condamnă luxul și îngâmfarea, la care se predădeau iudeii din acele timpuri, și de aceea îi aseamănă cu cedrii înalți ai Libanului, iar sub chipul chinurilor și geamătul femeii ce naște, le profețește înjosirea și necazurile care îi vor ajunge în strămutare.

„*O, țară, țară, țară, ascultă cuvântului Domnului!...*” (Ier.22,29). Cuvintele acestea se conțin în legătură cu spusele de mai sus, unde proorocul acuză iudeii pentru cruzime, zicând: „*În vremea propășirii tale Eu ți-am grăit, dar tu ai zis: Nu ascult!*” (Ier.22,21). Minunat vorbește aici proorocul, chemând pământul să ia aminte la cuvintele lui, pentru că iudeii, cărora li se cuvenea să asculte cuvintele profetice, sau asemănat pământului (țării) fără de simț. Ei au fost surzi, ca pământul. Când proorocul vorbea, vorbea ca și cum pământului. Iudeii nu auzeau ceea ce le vorbea lor Ieremia.

„*Așa zice Domnul: Scrieți pe omul acesta ca lipsit de copii, ca om nenorocit în zilele sale, pentru că nimeni din neamul lui nu va mai șede pe tronul lui David și să domnească peste Iuda!*” (Ier.22,30). Acesta este Iehonia, fiul lui Ioiachim, despre el vorbește proorocul, că va merge „...în țară străină...”, în Babilon, și nu se va întoarce de acolo, și de aceea îl numește – „*vas netrebnic*” (Ier.22,26-28). Cuvintele: „*omul acesta ca lipsit de copii*” nu au acel înțeles, că Iehonia nu avea copii, ci acela că copii lui nu vor stăpâni împărăția tatălui său. Fiindcă ultimul împărat iudeu a fost Sedechia, unchiul lui Iehonia, fiul lui Iosia, iar Salafii, fiul lui Iehonia, niciodată n-a fost pe tronul părintesc, ci a murit în străinătate.

CAPITOLUL 23

„*Vai de părinții ca pierd și împrăștie oile turmei Mele, zice Domnul*” (Ier.23,1). În acest capitol se conțin ca și cum 2 părți: prima se referă la împărați, a doua – către domnii poporului și preoți.

„Și voi aduna rămășițele turmei Mele din toate țările prin care le-am risipit” (Ier.23,3). După 70 de ani voi aduna rămășițele turmei Mele. *„Voi pune peste acestea păstori...”* (Ier.23,4), adică pe Zorobabel și pe Isus fiul lui Iosedec.

„Iată vin zile, zice Domnul, când voi ridica lui David Odraslă dreaptă..., iată numele cu care-L voi numi: Domnul – dreptatea - noastră” (Ier.23,5-6). Taina aceasta a fost predestinată în Zorobabel, însă s-a împlinit în Domnul nostru; Zorobabel nu se numea și nu putea să se numească: Domnul dreptatea noastră, dar acesta și este și se numește Hristos Domnul nostru. Despre El au mărturisit proorocii, apostolii, arhanghelul Gavriil, care a propovăduit zămislirea Lui, și îngerii – conslujitorii lui Gavriil, care au vestit păstorilor despre nașterea Lui. Și încă, nici Zorobabel, nici altcineva asemeni lui, n-au dăruit poporului Domnului acele mari daruri despre care Ieremia aici, și puțin mai departe vestește, că darurile acestea se vor da odată cu venirea marelui împărat ce s-a ridicat la ei. Primul dintre aceste daruri încă de mai înainte clar profețite de Isaia, este izbăvirea și transformarea tuturor popoarelor și unirea lor într-un singur popor. Al doilea dar – veșnica domnie a semniției lui David, și o deplină îmbelșugare a bunătăților de orice fel, cu care chiar se vor șterge din minte toate binefacerile pe care Domnul le-a arătat neamurilor vechi. Aceasta și Isaia în profeția sa despre venirea și împărăția Domnului nostru, încă mai înainte a profețit: *„Nu vă mai amintiți de întâmplările trecut și nu mai luați în seamă lucrurile de altă dată. Iată că Eu fac un lucru nou, el vă dă muguri, nu-l vedeți voi oare? Croi-voi în deșert o cale, în locuri uscate izvoare de apă” (Isaia 43,18-19).* Un astfel de cuvânt fără îndoială nu poate fi dus nici către Zorobabel, nici către altcineva din conducătorii poporului iudeu.

„Despre prooroci: Mi se sfâșie inima în mine...” (Ier.23,9). Aceasta este a doua parte a capitoului, în care proorocul demască păcatele preoților și proorocilor mincinoși, și arată ce judecată grea este rostită asupra lor.

„...Ținta alergăturii lor este fărădelege...” (Ier.23,10), adică iudeii tind la rău.

„Că profetul și preotul sunt necredincioși... și în proorocii Samariei am văzut nebunie, căci au profețit în numele lui Baal și au dus în rătăcire pe poporul Meu Israel. Dar în proorocii Ierusalimului am văzut grozăvie: Aceștia fac desfrânare și umblă cu minciuni,...”, adică toți desfrânează, toți formează o adunare de mincinoși *„ajutând mâinile făcătorilor de rele” (Ier.23,11-14),* adică ajutând mâinile sale pentru prietenii de pe timpul sărăciei lor.

„De aceea, așa zice Domnul Savaot, despre prooroci: Iată îi voi hrăni cu pelin și le voi da să bea apă cu fiere... iată vine furtuna Domnului cu iuțime...” (Ier.23,15-19). Domnul va pune asupra păcătoșilor pedeapsa hotărâtă, după judecata aspră, ca și cum într-o mânie înflăcărată.

„*Ce legătură poate fi între pleavă și grăuntele de grâu curat...*” (Jer.23,28). Adică visurile sale mincinoase cu proorocirea Sf. Duh. Prorocul prezintă trei tipuri, ca să arate puterea și superioritatea cuvântului lui Dumnezeu, și anume: grâul, care alcătuiește propria hrană omenească care este cea mai bună pentru om; focul, care tot nimicește; și fierul, care tot învinge.

„*De aceea iată Eu, zice Domnul, sunt împotriva proorocilor care vorbesc cu limba lor, dar zic: El a spus*” (Jer.23,30). Astfel vorbește proorocul despre acei prooroci mincinoși, care de la adevărații prooroci furau proorocirile lor adevărate și, ca taină, le aduceau la cunoștință pe acestea cuiva, interzicând să spună despre aceasta altora. Dar totodată aveau în vedere că dacă se va împlini profeția să zică: „*Iată noi avem martor că noi mai înainte am spus aceasta*”, iar dacă nu se va împlini, să-l învinuiască pe Ieremia și pe alți adevărați prooroci, ca și cum ei pe toți i-au amăgit.

Însă este și un alt neam de prooroci mincinoși, care vorbesc și una și alta, numai să spună ceva plăcut celor ce ascultă și-i convinge: „*Nici un rău nu va veni asupra voastră!*” (Jer.23,17), și cuvântul său, după obiceiul proorocilor mincinoși îl confirmă cu numele Domnului. Și ei sunt asemenea aceloră, despre care mai înainte a spus Ieremia, că visele sale mincinoase le amestecă cu proorocirile Sf. Duh și seduc poporul... „*la rătăcire cu amăgirile lor și cu lingușirile lor*” (Jer.23,32). Astfel de prooroci, în timpul lui Ieremia, au fost: Anania, Ahab, Sedechia și Samel Ielamiteanul.

CAPITOLUL 24

„*...Mi-a arătat Domnul vedenia aceasta: Iată erau două coșuri cu smochine...*”. Domnul îi arată lui Ieremia în vedenie două coșuri: unul era plin cu „*smochine foarte bune*” iar altul cu „*smochine foarte rele*”. Și când proorocul a spus că vede smochine și bune și rele, atunci a fost către el „*cuvântul Domnului... și mi-a zis...*” (Jer.24,1-2-4), că un coș reprezintă pe împăratul Iehonie, iar altul – pe cel ce a împărățit după el, Sedechia; Ieremia primește poruncă ca primului să-i vestească binele, iar celui de-al doilea – răul, pentru că împăratul Iehonie a luat aminte la amenințările Domnului, s-a înfricoșat de ele, și, după cuvântul lui Ieremia, și-a predat sufletul său împăratului Nabucodonosor; însă nu la fel a procedat împăratul Sedechia, care după mândria inimii sale s-a îndărătnicit de împăratul Caldeii și nu cădea de acord ca să se predea pe sine și pe popor caldeilor, chiar dacă a auzit de la Ieremia, că lui și iudeilor care au rămas în pământul le este determinat strămutarea. Pentru această nesupunere, proorocul sub chip de coș umplut cu „*smochine foarte rele*” profetește poporului, împăratului, și tuturor iudeilor celor care au rămas, chiar și acelor s-au salvat cu fuga în Egipt, nimicirea,

paguba, foamea și captivitatea; cu aceste nenorociri încă mai înainte marele conducător Moise amenința poporul încăpățânat.

În sens figurat această vedenie arată la acea deosebire a celor buni și răi, care va fi la sfârșit și dă de înțeles, că destinul și unora și altora este foarte rea. Aceasta și exprimă cu accentuarea vorbelor proorocului: „***Smochinele cele bune sunt foarte bune, iar cele rele sunt foarte rele***” (Jer.23,3).

De la sine se vede, că proorocul nu respectă aici ordinea timpului, pentru că întâmplările descrise de el mai departe, care se referă la tatăl lui Iehonie, Ioiachim, au fost mulți ani mai înainte de întâmplările care sunt acum relatate la prooroc.

CAPITOLUL 25

„...***Domnul va striga cu putere de sus și din locașul sfințeniei Sale Își va ridica glasul Său...***” (Jer.25,30), adică asupra Ierusalimului și îndeosebi, asupra locașului său. Aici Ieremia profetește despre peirea multor popoare, care împreună cu iudeii vor suferi înfrângere de la caldeii. El profetește acea definitivă ruinare, care a profetizat-o Isaia și pe care singur el o descrie mai departe mai amănunțit, iar acum prezintă înfrângerea acestor popoare în chip de viticultori, care au călcat cu picioarele strugurii adunați în tocilă (teasc).

CAPITOLUL 30

„***Întrebați și vedeți dacă naște vre-un bărbat? De ce văd Eu pe toți bărbații cu mâinile pe șolduri, ca o femeie care naște, și fețele tuturor palide***” (Jer.30,6). Proorocul profetește năvălirea babilonienilor, acea strâmtorare și acea tulburare în care vor fi iudeii când vor cunoaște rătăcirea sa, vor începe să judece nechibzuirea sa proprie și să se învinovățească pe sine. Asemenea acestei profeții Ieremia zice și mai departe descriind necazul și rușinea, care a cuprins pe Efraim în timpul căderii lui (Jer.31,19)

„***Acela este timp de mare strâmtorare pentru Iacob, dar el va fi izbăvit din ea***”, adică după 70 de ani de strâmtorare babilonică.

„***Și nu vor mai sluji străinilor, ci vor sluji Domnului Dumnezeului lor și lui David, regele lor, pe care-l voi pune iarăși pe tron...***”, adică pe Zorobabel (Jer.30,9).

„***Voi pierde de tot popoarele, printre care te-am risipit pe tine, iar pe tine nu te voi pierde...***”. Așa zice Domnul, pentru că El a străpuns și a nimicit împărăția altor popoare, iar pe iudei nu i-a stârpic până la vremea Împăratului Hristos, cum a profetizat și Daniel. „***Și în ziua, aceea zice Domnul Savaot, voi sfărâma jugul de pe grumazul și lanțurile lor le voi rupe***” (Jer.30,8-11).

„**Cetatea va fi zidită iar pe dealul său...**”, adică Ierusalimul se va zidi pe locul de mai înainte și în înălțimea slavei sale. „...**Și templul se va zidi ca mai înainte**” (Jer.30,18), adică se va zidi locașul Domnului, se va reînnoi cinul aducerii de jertfe în aceeași măreție și în aceeași slavă, cum a fost mai înainte.

„...**Îi voi înmulți și nu vor mai fi împuținați... adunarea lui va sta înaintea mea...**” (Jer.30,19-20), ca și în zilele lui Moise, Aron și Isus.

Dar toată aceasta, dar și aceea despre care încă mărturisește profeția, s-a împlinit și săvârșit la venirea Domnului nostru, după cum a fost descris de noi mai înainte. Cum și în gospodnem domostroitelisve lui Dumnezeu s-a împlinit foarte mult dintre cele profețite de prooroc despre izbăvirea și renovarea poporului lui Dumnezeu, așa și aceasta trebuie de atribuit nu către simplul Israel, dar către popor, care la dumnezeiescul Pavel se numește Israelul lui Dumnezeu, adunat și alcătuit din iudei și alte popoare. Și nu pur și simplu către fiii lui Avraam, dar către fiii făgăduinței, după cum învață același Pavel. Numai că în acest sens figura s-a împlinit cuvântul lui Ieremia: „**Și nu vor mai sluji străinilor, ci vor sluji Domnului Dumnezeului lor și lui David regele lor, pe care-l voi pune iarăși pe tron...**” (Jer.30,9). La iudei nu mai era pace; după aceea ce i-au supus Caldeii, nu se izbăveau ei de frică și asuprirea popoarelor străine, ci în diferite tipuri îi subjugau ba perșii, ba grecii, ba romanii. Nu s-au împlinit asupra iudeilor și aceste cuvinte ale proorocului: „**Și se va întoarce Iacob și va trăini în pace și în liniște, și nimeni nu-l va mai îngrozi**” (Jer.30,10). Toți proorocii care au profețit după captivitatea babilonică zic că pe timpul lor iudeii nu au fost liberi de frică ci de războaiele cu popoarele vecine și nici pe o minută n-au avut liniște, ci se înfricoșau de popoarele străine, și au fost asupriți chiar dacă au slujit Domnului Dumnezeului său și nu s-au închinat idolilor.

CAPITOLUL 31

„**Atunci mi S-a arătat Domnul din depărtare**” (Jer.31,3), adică când umblam eu prin pustie dar și în acea zi când a strigat și a vorbit Isaia: „**Și pe Domnul Savaot L-am văzut cu ochii mei!**” (Isaia 6,5). Asemenea lui Ieremia, și Iezechiel foarte bine prezintă poporul lui Dumnezeu în chip de fecioară, care a fost lăsată în pustie, și pe care Dumnezeu a găsit-o, a spălat-o de necurăție, și a îmbrăcat-o în haine luminate, a înfrumusețat-o ca pe o mireasă și a făcut un legământ (Iez.16,3-8). Aceeași a reprezentat tainic și Isaia, zicând: „...**Și în ce chip mirele se veselește de mirească, așa Se va veseli de tine Dumnezeul tău! ...Și ție ți se va zice: „cea căutată”, „cetate nepărăsită”!**” (Isaia 62,5-12). Cu aceasta este potrivit și ceea ce zice Ieremia: „**Din nou te voi pune în rânduiala, fecioara lui Israel...**”, adică după întoarcerea ta din captivitatea babilonică, orașele din nou se vor zidi, și locuitorii se vor întoarce în pământul său. „**Din nou te voi înfrumuseța cu timpanele tale și vei ieși la hora celor ce se veselesc...**”

(*Jer.31,4*). Aici proorocul vorbește despre bunăstarea pe care o așteaptă poporul lui după încheierea strămutării babilonice, și descrie bunurile, care le va primi de la Domnul.

Dar toată aceasta după adevărata însemnătate a profeției trebuie de înțeles despre biserica lui Hristos, și clara mărturie a acestei ne prezintă însăși plinirea profeției, pentru că numai Biserica lui Hristos a primit aceste daruri pe care le promite aici proorocul. În ea s-a împlinit profeția. Iar sensul cuvintelor profetice trebuie să-l găsim în plinirea lor.

„Așa zice Domnul: Glas se aude în rama, bocet și plângere amară, Rahila își plânge copii și nu vrea să se mângâie de copii săi, pentru că nu mai sunt?” (*Jer.31,15*). În sensul istoric aceasta se vorbește despre fiii lui Iuda și Veniamin, care au trăit în Ierusalim și Betleem. Pentru că însuși Ieremia, descriind mai departe (*Jer.40,1*) împlinirea profeției, zice că semințiile lui Iuda și Veniamin au fost duse în Rama, orașul seminției lui Veniamin, iar de acolo strămutați în captivitate în Babilon. Iar în sensul duhovnicesc, aceste cuvinte s-au împlinit atunci când Irod a omorât pruncii în Efrata (*Miheia 5,1-2*) și împrejurimile ei. Spusele că Rahila plânge în Betleem și glasul bocetului ei se aude în Rama, se explică cu aceea că trupul Rahilei a fost îngropat în Betleem, locuitorii Betleemului au fost capturați și duși în Rama, iar de acolo trebuiau să meargă în pământ străin, în Babilon.

După aceasta proorocul liniștește mamele pruncilor omorâți în fața mamei lor Rahila, zicând: **„Înfrânează-ți glasul de la bocet și ochii de la lacrimi, că vei avea plată pentru munca ta, și ei se vor întoarce din țara dușmană... că fiii tăi se vor întoarce în hotarele lor”**, adică în rai (*Jer.31,16-17*).

„...Rușinat și tulburat am fost, pentru că am purtat ocară tinereții mele” (*Jer.31,19*). Așa zic fiii lui Efraim: **„noi ducem pedeapsa meritată pentru vițelul care l-a turnat conducerea capului nostru”**.

„Dar Efraim nu este feciorul meu scump...?”, adică este iubit pentru pocăință. **„Atunci când vorbesc de el, totdeauna cu dragoste îmi amintesc de el”** (*Jer.31,20*).

„Pentru că Domnul va face pe pământ lucru nou: femeia va căuta pe bărbatul ei” (*Jer.31,22*) – sau în acel sens că sinagoga va refuza idolii și se alipi de unul Dumnezeu; sau în acel, că însăși pământul iudaic va cuprinde locuitorii săi, pe care i-a înghițit și i-a aruncat.

„Iată vin zile, zice Domnul, când voi încheia cu casa lui Israel și cu casa lui Iuda legământ nou. Însă nu ca legământul pe care l-am încheiat cu părinții lor...” (*Jer.31,31*). Moștenesc celei promise casei lui Israel și casei lui David, adică Noul Testament și Evanghelia vieții, care se va da și iudeilor și păgânilor. Testamentul se numește nou pentru că nu ordonă jertfele sângeroase, asemenea Vechiului Testament.

„Voi pune legea Mea înăuntrul lor...”, adică nu pe tablele de piatră ca și la Moise, ci pe tablele trupești, că proorocul singur explică astfel: **„...zice Domnul: voi pune legea Mea**

înăuntrul lor și pe inimile lor voi scrie și le voi fi Dumnezeu, iar ei Îmi vor fi popor” (Ier.31,33).

„Când aceste legi vor înceta să mai aibă putere înaintea Mea, zice Domnul, atunci seminția lui Israel va înceta pentru totdeauna să mai fie popor înaintea Mea” (Ier.31,36). Ca niciodată nu va fi aceea ca să schimbe regula lumii așa cum s-a stabilit de la început, adică micșorarea stelelor, schimbările timpurilor, așa, fără îndoială nu va rămâne neîmplinită făgăduința dată lui David: *„Eu voi lepăda seminția lui Israel pentru toate câte au făcut ei”*. Chiar dacă profeția aceasta s-a împlinit și în Zorobabel care conducea cu împărăția lui David, însă deplin s-a împlinit ea în Domnul nostru, cum a spus și Îngerul: *„Și Domnul Dumnezeu Îi v-a da Lui tronul lui David, părintele Săi, și se va împărăți peste casa lui Iacob în veci și împărăția lui nu va avea sfârșit”* (Luca 1,32-33).

Iar ceea ce se vorbește la evanghelist despre lărgimea și veșnicia Împărăției lui Hristos, aceea proorocul repetă și susține mai departe zicând: *„Precum e nenumărată oștirea cerească și nenumărat nisipul mării, așa voi înmulți neamul lui David, robul Meu”* (Ier.33,22), adică sămânța Cuvântului Său, fiului lui David, al preoților și leviților ai Noului Testament. Evanghelia și Biserica lui Hristos după vrednicia lor proorocul le reprezintă în chipul Puterilor Cerești, iar după lărgime – în chipul nisipului mării. Pentru că se cuvenea ca Evanghelia și Biserica să fie cunoscută în toate colțurile lumii, și pentru ca să creadă în ele toate popoarele.

CAPITOLUL 32

„...Și am cumpărat de la Hanameel, fiul unchiului Meu (Salomlea), țarina cea din Anatot și i-am cântărit șapte sicli de argint și zece arginți; apoi am scris zăpisiul și l-am întărit cu pecetea, am chemat la aceasta martori... Am luat atât zăpisiul de cumpărare cel pecetluit după lege și rânduială, cât și pe cel deschis.Și am dat acest zăpisi de cumpărare lui Baruh, fiul lui Neria, fiul lui Maasia...” (Ier.32,9-12). Când împăratul Nabucodonosor s-a întors din Egipt, în al zecelea an al lui Sedechia, și iarăși a strâmtorat Ierusalimul cu armatele sale, atunci lui Ieremia i-a fost poruncit de la Domnul să liniștească locuitorii Ierusalimului, care se văicărau de nenorocirile ce i-au cuprins și de captivitatea ce-i aștepta, și să-i bucure cu făgăduința că vor fi întorși în pământul său. Și după cum n-au crezut cuvintelor lui, Dumnezeu a poruncit ca profeția, ascunsă în viitor, să o întărească cu înfăptuirea deschisă pentru toți. De aceea Ieremia în acel timp când singur profetește despre pustiirea pământului natal, în fața întregului popor, de la fiul său cumpără țarina, ca să-i convingă pe iudei că ei își vor întoarce pământurile și ogoarele sale. Anume aceasta este aceea că proorocul în așa timp își cumpără țarina și i-a convins pe iudei, pentru că aceasta n-ar fi făcut-o omul, care se îndoiește în întoarcerea din captivitate.

CAPITOLUL 34

„Voi da libertate sabiei asupra voastră... pe cei ce au călcat legământul Meu și pe cei ce nu s-au ținut de cuvintele legământului pe care l-am încheiat înaintea feții Mele, despiciând în două vițelul și trecând printre cele două bucăți ale lui” (Ier.34,17-18).

Proorocul arată la obiceiul vechi, la ceea cum se aprobau în vechime legămintele, obiceiul după care a urmat Avraam (*Facere 15,10*) și care a transmis-o și urmașilor. Astfel au făcut și în Ierusalim, intrând în legământ cu Domnul, când armatele împăratului babilonian se apropiau de orașele iudaice, și ei au junghiat un vițel, l-au despiciat în două și treceau printre cele două bucăți ale lui. Proorocul mustră locuitorii Ierusalimului pentru încălcarea legământului, iar pe împăratul Sedechia pentru încălcarea poruncilor *„dând fiecare slobozenie aproapelui său” (Ier.34,15)*. Pentru că el și i-a întors slobozi pe robi și roabe. Locuitorii Ierusalimului au încălcat legământul Domnului către părinții lor: *„La sfârșitul anului al șaptelea să dea drumul fiecare din voi fratelui său, evreu, care ți s-a vândut ție, să-ți lucreze el șase ani...” (Ier.34,14)*. Proorocul vestește celor care au încălcat legământul despre întoarcerea babilonienilor, care vor veni să-i pedepsească pe ei pentru fărâdelege și iarăși vor strâmtora orașul de la care s-au depărtat când au mers în Egipt. Profetește încă că orașul va fi luat de Caldei, stârpit cu foc, iar locuitorii vor fi duși în Babilon. Astfel este sensul următoarelor cuvinte a Domnului către locuitorii Ierusalimului: *„Voi nu va-ți supus Mie, ca să dați fiecare drumul aproapelui vostru; pentru aceea iată, Eu, zice Domnul, voi da libertate sabiei, asupra voastră, ciume și foamete și vă voi face pricină de groază pentru toate regatele pământului” (Ier.34,17)*.

CAPITOLUL 35

„Nu va lipsi lui Ionadab, fiul lui Recab, bărbatul care să stea înaintea feții Mele în toate zilele” (Ier.35,19). Aceasta nu înseamnă aceea că Recabiților li se dă preoția, care aparține leviților, ci aceea, că va continua generația lor, pentru că cu sfințenie au păzit poruncile tatălui său Ionadab. Proorocul laudă slujirea Recabiților, iar apoi se ridică împotriva lui Ioiachim și poporul lui, demascându-i că au neglijat și au călcat în picioare ușoarele porunci ale Domnului, în acel timp când Recabiții cinsteau poruncile date de om, și cu frică le respectau și purtau asupra sa jugul greu și împovăraător.

CAPITOLUL 43

„Și s-au dus în țara Egiptului, că n-au ascultat glasul Domnului și au mers până la Tahpanhes” (Ier.43,7). Când pământul iudaic a fost pustiit de babilonieni, atunci iudeii care au

rămas sub conducerea lui Ioan, fiul lui Careu, s-au strămutat în Egipt. Și Ieremia cu domniile poporului său a fost impus să fugă în Egipt. Pentru că domniile se nădăduiau că egiptenii îi vor apăra de mâinile babilonienilor. În Egipt a rostit cuvântul său; acolo dovedea iudeilor că nădejdea lor este zadarnică și fuga nu le va aduce folos celor ce fug, pentru că împăratul babilonian se pregătește să năvălească asupra Egiptului, și va pustii tot Egiptul, popoarele aliate și va stârpi idolii lor. Aceeași a profetizat și Isaia (*Isaia 19,23*).

„El va sfărâma stâlpii templului Soarelui de la On și capiștile dumnezeilor Egiptului le va arde cu foc” (*Jer.43,13*). Stâlpii templului soarelui – este Iteopolul egiptean; îndeosebi se săvârșeau multe slujiri demonilor și închinări idolilor deșerte. În el au fost stâlpii înalți de o măsură admiratoare; înălțimea fiecăruia se întindea până la 60 de coți; capitele din vârfurile stâlpilor erau din aramă strălucită cu greutatea până la o mie litri (funte) și mai multe; pe acești stâlpi erau reprezentate imagini și asemănări ale oamenilor și animalelor, la care se închinau păgânii, dar și de asemenea misterele sfinte păgâne au rămas în memoria scrisă. Despre acești stâlpi este scris că-i va nimici Dumnezeu chiar dacă într-adevăr nu i-a nimic și doborât pe ei, ci idolatria și pe idolii imaginați pe acești stâlpi i-a doborât, i-a stârpi și încetat Domnul Hristos când s-a întrupat (când s-a arătat în lume). Aceasta îndeosebi vestește Isaia zicând: **„Iată Domnul vine pe nor ușor și ajunge în Egipt, idolii Egiptului tremură înaintea feții Lui și inima egiptenilor se topește în ei”** (*Isaia 19,1*). Norul pe care ședea Domnul simbolizează pe Fecioara Maria, care a născut pe Domnul, și acel cuvânt viu și clar al prediciei evanghelice a Domnului, acel nume sfânt al lui Hristos, care pretutindeni a fost predicat de apostoli, de acești predicatori dumnezeiești; pe ei, ca pe un nor ușor s-a așezat Domnul și propovăduit a fost în toate colțurile lumii. Încă sub numele norilor, tainic se subînțeleg și Sf. Prooroci cum este scris la Isaia, că Dumnezeu despre poporul Israel prezentat în chip de viță de vie, zice: **„Strica-voi gardul ei și ea va fi pustie... și norilor le voi da poruncă să nu-și mai verse ploaia peste ea”** (*Isaia 5,5-6*). Așa și aici nori se numesc proorocii, care au vărsat nouă ploaia cerească.

CAPITOLUL 45

„Așa zice Domnul Dumnezeu al lui Israel către tine, Baruh: Tu zici: Vai de mine, că Domnul a adăugat durere la boala mea, iar tu ceri pentru tine lucru mare” (*Jer.45,2-3-5*). Baruh se gândea că cum a primit Isus de la Moise și Elisei de la Ilie, așa și el va primi duhul învățătorului său. După cum a auzit că templul până la temelie va fi dărâmat și locul sacru ruinat, a gemut pentru că deasupra altor nenorociri se aprinde și casa curățirii sufletelor noastre.

„Dumnezeu îl liniștește și zice: Iată, ceea ce am zidit, voi dărâma, și ce am sădit, voi smulge, - adică toată țara aceasta” (*Jer.45,4*). **„Voi dărâma”**, adică câmpurile și orașele

acestui pământ le voi nimici și îi voi smulge pe locuitorii acestui pământ, pe care singur i-am sădit. Asemenea acesteia și Moise spune în cântarea sa: „**Tu îl vei aduce și-l vei sădi în muntele moștenirii tale**” (Ieșire 15,17).

„**Îți voi lăsa viața ta, în toate locurile, oriunde vei merge**” (Ier.45,5). Chiar și dacă tu cu adevărat ești înștiințat că viața ta se va păstra nevătămată nu căuta ceea ce este mai presus decât tine, nu căuta vrednicia proorocilor și puterea lor de a mustra împărații iudaici, preoții și domnii casei lui Israel, ca să ți se pară că ești mare în ochii lor. Amintește-ți de Moise care s-a dezis de proorocie, și de Ieremia, care în necazul sufletului său a zis: „**Cuvântului Domnului s-a prefăcut în ocară pentru mine și în batjocură zilnică. De aceea mi-am zis: Nu voi mai pomeni de El și nu voi mai grăi în numele Lui!**” (Ier.20,8)

CAPITOLUL 46

„**Cuvântul Domnului care a fost către Ieremia proorocul, privitor la neamuri: Asupra Egiptului, împotriva oștirii Faraonului Neco, regele Egiptului care se afla în Carchemiș...**” (Ier.46,1-2). Proorocul relatează aici despre două lupte în care egiptenii și popoarele aliate au fost înfrânți de babilonieni. Întâia luptă dintre acestea a fost în Carchemiș, lângă fluviul Eufratului, iar cealaltă în Egipt. Nabucodonosor a năvălit asupra Egiptului și l-a supus, cum pe el, așa și pe iudeii care s-au refugiat în Egipt, și crud i-a strâmtorat, despre ce mai înainte le-a profetizat Ieremia în profețiile spuse mai înainte.

Iar acum Domnul prin prooroc liniștește pe cei asupriți promițându-le lor eliberarea din robie și reîntoarcerea din pământ străin, și zice: „**Jacob se va întoarce și va trăi liniștit și pașnic și nimeni nu-l va înspăimânta**” (Ier.46,27).

„**Auzit-au popoarele de rușinea ta și bocetul tău a umplut pământul, căci cel puternic s-a lovit cu cel puternic și au căzut amândoi împreună**” (Ier.46,12). Așa proorocul vorbește despre prima luptă care a fost în Mesopotamia și profetește că egiptenii vor fi înfrânți de babilonieni, și vestea despre înfrângerea lor se va răspândi prin țările apropiate și îndepărtate. Însă mulțimea celor omorâți în luptă, arată cuvintele: „**căci cel puternic s-a lovit cu cel puternic**”, adică egiptean cu egiptean, „**și au căzut amândoi împreună**”, adică armata egipteană va fi împrăștiată și în timpul fugirii comune se vor strâmtora unul pe altul, se vor ciocni între ei, vor detrona și se vor călca în picioare unul pe altul.

„**Iar lui Faraon, regele Egiptului, dați-i nume: Zarva care scapă clipa hotărâtoare**”, pentru că el a schimbat înțelegerea, a năvălit asupra iudeilor și aliaților lor, i-a dus la tulburare și pământul lor l-a pustiit, dar și pentru aceea că cu năvălirea sa a luat în captivitate pe împăratul Ioahaz, l-a dus în Egipt, i-a scurtat timpul domniei și i-a pus capăt zilelor.

„*Viu sunt Eu, zice Împăratul, al Cărui este Domnul Savaot*”. Faraonul va veni ca o ruptură a muntelui „*și ca Carmelul lângă mare...*” (Jer.46,18). Așa zice proorocul despre a doua luptă, în care babilonienii, intrând în Egipt și pustiindu-l, l-a omorât și pe împărat. De aceea proorocul și-l prezintă pe Faraon în chipul rupturii din munte și care a căzut în mare, cu care și exprimă că el se nu se va întoarce din luptă și nu are nădejde să se ridice.

„*Egiptul este o junică preafrumoasă*”, împeștriat și ornamentat proorocul numește Egiptul: sau pentru că egiptenii au fost tăiați împrejur de Iosif, sau pentru că se închinau la orice idoli, după obiceiul păgânilor. „*Junică*” proorocul numește Egiptul după fertilitatea și belșugul pământului lor și pentru că egiptenii se desfătau cu orice fel de plăceri asemenea junicii dolofane, se dădeau lubricităților sale, neștiind despre acele nenorociri care-i amenință de la Caldei. În același sens pe ostașii egipteni, proorocul îi numește „*ca niște tauri îngrășați. A venit asupra lor ziua peirii lor...*” (Jer.46,20-21). Proorocul vorbește aceasta despre a doua luptă a caldeilor în Egipt. Pentru că în prima luptă egiptenii s-au întâlnit cu babilonienii în stăpânirile lor „*Fiica Egiptului batjocorită e dată pe mâna poporului de la miază-noapte*” (Jer.46,24) – Ieremia ca și alți prooroci astfel îi numește pe babilonieni pentru că locuiau în pământul situat în partea de Nord a Ierusalimului.

„*Glasul lor se aude ca șuierul șarpelui, vin cu oștire și tăbărăsc asupra lui cu topoarele, ca tăietorii de lemne; taie pădurea lui...*” (Jer.46,22-43). Văzând pe babilonieni, ostașii egipteni sâmbriași, ca „*taurii îngrășați*”, deprinși cu desfătări, când numai va sosi timpul luptei, se vor pune pe fugă și nu vor suporta năvălirea potrivnicilor.

„*...Iată, Eu voi pedepsi pe Amon...*” (Jer.46,25), adică voi trimite apă asupra Alexandriei, și „*pe tine, - zice Dumnezeu Alexandriei, - te voi nimici și te voi dărâma și împreună cu tine și celelalte orașe egiptene*”.

„*Dar după aceea Egiptul va fi iarăși locuit, ca în zilele de altădată*” (Jer.46,26), adică după 40 de ani, după cum a profetizat Iezechiel (Iezechiel 29,13). La sfârșitul acestei profeții Ieremia promite evreilor și egiptenilor reîntoarcerea păcii și tihnei, însă nu ca în starea de mai dinainte, fără libertatea deplină de la orice robie străină, pentru că doborând jugul caldeilor, au fost în mare dependență de perși, greci și romani.

CAPITOLUL 47

„*Cuvântul Domnului care a fost către proorocul Ieremia către filistenii...*” (Jer.47,1). Toate necazurile pe care Ieremia le-a profetizat filistenilor, i-au cuprins de la mâinile caldeilor. Nabucodonosor, biruind egiptenii în Carchemiș, nu s-a liniștit, ci în următorii ani a mers cu război împotriva popoarelor care locuiau după Eufrat, împotriva iudeilor, moabiților, amoniților, filistenilor, și altor popoare din acea regiune, împotriva Fenicii, Tirului și

Sidonului, și le-a supus. Apoi a năvălit asupra Egiptului, și a pustiit tot pământul, l-au omorât pe Faraonul Nehao și a pus în Egipt împărat nou. Cu aceasta se întărește cea menționată de noi mai înainte, că proorocul nu respectă ordinea timpului în profețiile sale, pentru că după cum se vede că ce este spus aici despre filistenii, s-a petrecut înainte de premergerea subjugării egiptenilor.

„*Iată se ridică ape de la miază-noapte*”, adică babilonienii „*și cresc ca un fluviu ieșit din matcă, îneacă țara și tot ce cuprinde ea...*” (Ier.47,2). Proorocul semnifică cu aceasta mulțimea babilonienilor și iuțimea năvălirii lor. Ca curenții de apă în timpul revărsării sale negreșit sustrag și atrag totul ce întâlnesc în cursa sa. La fel și caldeii, după cum spune proorocul se vor arunca asupra filistenilor, îi vor înfrânge și-i vor nimici, dar împreună cu ei vor cădea sub pustiirea Tirul și Sidonul, cum a profețit și au vorbit Isaia mai înainte, că înjosirea Tirului și Sidonului va continua 70 de ani (Isaia 23,15). Și Iezechiel detaliat descrie lupta lui Nabucodonosor cu Tirul, care a continuat 13 ani.

„*Căci va pustiit Domnul pe filistenii, rămășița insulei Caftor*” (Ier.47,4). Proorocul îi numește pe filistenii – Caftor (Capadocieni), pentru că ei s-au strămutat de pe insulele apropiate și au început să locuiască pe malul mării în Palestina. Aceasta ne arată și proorocul Amos, zicând (Amos 9,7): „*Oare n-am scos Eu pe israeliții din pământul Egiptului, pe filistenii din Caftor și pe sirieni din Chir?*”.

CAPITOLUL 48

„*Asupra Moabului, așa zice Domnul Savaot, Dumnezeul lui Israel...*” (Ier.48,1). Proorocul după ce a profițit despre filistenii se adresează moabiților și popoarelor Arabe, vecine cu ei, le vestește înfrângerea lor care le va fi pricinuită de babilonieni și le explică acel cuvânt, cu care mai înainte le-a prezentat alegoric solilor moabițiți, care au mers la împăratul Sedechia, făcându-și pentru sine cătușă și jug și punându-le pe gâtul său (Ier.27,23). Proorocii Iezechiel și Sofonie le arată moabiților, cauză a căderii care este mândria lor (Iezechiel 25,7), (Sofonie 2,8), pentru că moabiții inima îngâmfaă și se preaînălțau înaintea poporului lui Dumnezeu, care a căzut sub jugul greu al robiei, și înjurau asupra necazurilor pe care le îndurau iudeii. Din aceasta se poate trage concluzia că necazurile la care s-au supus moabiții, i-au cuprins după aceea, când ambii împărați, al Samariei și al Ierusalimului, au fost îngenuncheați de asirieni și babilonieni și au fost lipsiți de împărăție și libertate: „*Vai de Nebo că e pustiit! Chiriataimul este acoperit de rușine și luat*” (Ier.48,1). Aceste două orașe moabite încă de la începutul războiului au fost cucerite și ruinate de caldeii.

„*Nu mai este slava Moabului! În Heșbon...*”, adică despre acel oraș vestit cu slava și bogăția căruia astfel se mândreau moabiții.

„**Se urzesc rele împotriva lui, zicând: Să mergem și să-l ștergem dintre neamuri!**”, adică lasă să nu fie în el locuitori, și din cauza neajunsului de locuitori va deveni el o pustie totală. Așa vor zice caldeii, și cuvântul îl vor împlini în faptă. Eu, Domnul, am salvat Heșbonul în zilele lui Moise și nu l-am dărâmat, însă orașul acesta, pe care l-a iertat Moise, îl vor dărâma și la nivelelele pământului îl vor face caldeii. „**Și tu Madmen, vei pieri**”, și nu vei chema pe vrăjmași la luptă cu cuvinte hulitoare: „**Sabia vine în urma ta!**”, și te va zdrobi (Jer.48,2).

(„**Strigăte se aud din Horonaim**”) – pentru că și el în același timp va supus și jefuit (Jer.48,3).

„**Moab e zdrobit și copiii lui au ridicat bocet**” (Jer.48,4). Pe suișul de la Luhit (Alaota). Aici proorocul pe larg și divizat descrie captivitatea comuna a poporului moabitean și cheamă la plângere în deosebi pe sârmanii moabiți, care erau mulți printre prizonieri. Amintește despre două suișuri de munte, Huranaim și Luhit, pentru că pe ele fiii strămutați vor fi duși în Babilon. Despre aceste două drumuri vorbește Isaia descriind activitatea moabiților (Isaia 15,5).

„**Fugiți! Scăpați-vă viața**”. Proorocul adresează cuvântul către moabiți ca și cum dacă ei ar fi fost înaintea lui, și-i povățuiește ca cu fugă să se salveze de nenorociri, care cu iuțime se apropie către ei. „**Și fiți asemenea asinului sălbatic din pustiul**” (Jer.48,6). Asemănați-vă arborelui părăsit în loc pustiit, până la care nu zboară săgeata și de care nu se apropie vrăjmașul. Astfel zice pentru că moabiților ușor le era să se ascundă în pustiul, larg și nelocuit, care-i înconjură.

„**Moab din tinerețea lui a fost liniștit, se odihnea pe drojdia sa și n-a fost trecut din vas în vas, nici în robie n-a fost...**”, adică moabiții n-au fost strămutați din pământul său într-altul străin: „**De aceea a rămas în el gustul său și mirosul său nu s-a schimbat**” (Jer.48,11), până acum au păstrat ei bogăția adunată cu o mare muncă pe parcursul multor neamuri, însă vor fi impuși să dea această bogăție babilonienilor, să lase pământul său și să se strămute Babilonului.

„**Și v-a fi rușinat Moab pentru Chemuș...**” (Jer.48,13), idolul său. Isaia îl numește pe dumnezeul Moabiților Beelfegor (Betel). Lui Solomon i-a construit capiște, dar Iosia a dărâmat-o pe aceasta. Însă acest idol, surd și neînsuflețit, n-a putut să se ajute nici pe sine nici pe slujitorii săi.

„**Fecioară, locuitoarea Dibonului, coboară-te din înălțime...**”, care ai avut-o în timpul pașnic, „...**și șezi ...**” în necinste, care va veni asupra ta și te va da jos din înălțimea slavei și libertate în rușinea robiei. Proorocul adresează cuvântul său către fecioara Dibonului, orașul mare și slăvit pentru mulțimea locuitorilor, și pentru mulțimea apelor care curg în el. „**Căci pustiitorul Moabului...**”, adică Nabucodonosor, „...**vine la tine și va dărâma întăriturile tale**” (Jer.48,18).

„**S-a tăiat cornul Moabului și brațul lui este zdrobit...**” pământul lui este pustiit, armatele zdrobite, „**zice Domnul**” (Jer.48,25), adică, Domnul a poruncit aceasta, și în timpul determinat a înfăptuit cuvântul său.

„**Îmbățați-l...**”, adică voi, caldeii, strâmtorați poporul Moabului, ca de la necazul greu să se asemene celui nebun, pentru că și vinul întunecă mintea celor care s-a îmbătat. „**...Căci s-a ridicat împotriva Domnului...**”, adică v-a purta el pedeapsa de care este vrednic cel care-L disprețuiește pe Dumnezeu. „**Tăvălescă-se Moabul în vărsătura sa și de răs să fie**” (Jer.48,26), adică cu chinul tuturor măruntaielor tale va arunca comorile, pe care în necredință le-a adunat și le-a înghițit. Așadar, proorocul vorbește, că babilonienii îi vor lipsi pe moabiți de acele comori, pe care le-au adunat de la popoarele jefuite de ei, și până acum le-au păstrat la sine. Ei se vor chinui când vor vedea că s-a luat de la ei tot ce a fost jefuit și din lăcomie înghițit de ei.

„**N-a fost Israel de răsul tău? Oare a fost el prins printre tâlhari, de clătina din cap ori de câte ori vorbeai cu el?**” (Jer.48,27). Ieremia explică moabiților cauza robiei lor, pe care profetic au arătat-o profeții Iezechiel și Sofonie, și anume: moabiții au fost plini de mândrie și cu îngâmfare disprețuiau poporul lui Dumnezeu, și se bucurau de necazurile lui. De aceea sensul acestor cuvinte este următorul: la ce ți-a fost ție popor, al Moabului, să înjuri asupra strămutării lui Israel, sau să te bucuri de căderea lui? Oare a năvălit el în părțile tale, oare te-a jefuit? Dimpotrivă, tu ai mers asupra lui cu război fără nici o cauză și acum te bucuri de peirea lui.

„**Părășiți cetățile și trăiți pe stânci, locuitori ai Moabului...**” (Jer.48,28). Proorocul arată moabiților că-i va cuprinde un mare necaz, și vor fi impuși să-și caute refugiu în stânci și în prăpăstii, unde nu sunt căi comode și netede.

„**Auzit-am de mândria Moabului, de mândria lui cea nemăsurată, de trufia lui și de îngâmfarea lui, de înfumurarea lui și de semeția inimii lui. Eu cunosc îndrăzneala lui, zice Domnul...**” (Jer.48,29-30). Aceeași spune și Isaia (Isaia 16,6). Ambii prooroci au un singur scop – să arate dreptatea lui Dumnezeu în pedeapsa determinată moabiților; ar fi fost pe bună dreptate ca să fie înjosiți cei mândrie și să se supună necazurilor cei ce se bucură de necazul aproapelui.

„**De aceea voi plânge pe Moab și voi striga pentru Moabul întreg**” (Jer.48,31) – zice proorocul, pentru că nu va fi nici rămășiță, după strămutarea moabiților abia va rămânea măcar un om. Aceasta se acordă cu cele profetite la Isaia: „**...Mărirea Moabului se va micșora cu vuiet mare și va rămâne mică și slabă, fără nici o putere**” (Isaia 16,14).

„**Și te voi plânge pe tine vie din Sibma, cu mult mai mult plânset decât Iazerul**”, adică vor plânge după tine mai decât a plâns după dărâmarea orașului Iazer. „**...Ramurile tale s-au**

întins peste mare, ajuns-au până la Iezer...”. Aceasta a reprezentat-o și Isaia în același chip al viței de vie (*Isaia 16,9*). „*Pentru aceasta plâng împreună cu Iezerul pentru via din Sibma...*”. Ambii prooroci deplâng via din Sibma și arată că orașul acesta este vrednic de plâns pentru că cum mai înainte a rodit tuturor, așa acum va fi jefuit, și locuitorii lui se vor supune necazurilor grele. „...*Ramurile tale s-au întins peste mare...*” – zice Ieremia (*Ieremia 48,32*), adică locuitorii Sibmei făceau comerț și pentru aceasta navigau pe mare, sau ocupându-se cu agricultura extindeau târâmurile și viile sale până în părțile orașului Iezer. Astfel a fost orașul Sibma în timpul îmbelșugării sale, iar acum, din neajunsul locuitorilor, el este pustiu și înconjurat de pustiu.

„*Bucurie și veselie au fost luate din Carmil și din țara Moabului ... va fi strigăt de război și nu strigăt de bucurie...*” (*Ier.48,33*). Proorul subînțelege strigătele viticultorilor de la teascuri (tocile), când calcă strugurii. Pentru în împrejurimile orașului Sibma erau foarte multe vii, după cum se poate trage concluzie din spusele anterioare. Orașul acesta este prezentat la prooroc sub chipul muntelui Carmel, și denumit Carmel, ca cel ce se aseamănă Carmelului după roada și îndestularea câmpurilor.

„*De la Heșbon până la Eleale și Iahaț ... voi ridica glas de tânguire*” (*Ier.48,34*), adică locuitorii Heșbonului, după dărâmarea orașului său, vor plânge și cu bocetele sale vor umple orașele vecine, Eleale și Iahaț, când vor fugi și în fuga sa vor dobândi aceste orașe. În același timp și locuitorii Țoarului vor plânge după dărâmarea orașului său, și plânsul lor se va auzi până la orașul Horonaim și împrejurimile orașului Eglat – Șeleșia. Aici Ieremia, asemenea lui Isaia, reprezintă nimicirea orașelor moabitene și plânsul comun al locuitorilor lor, când plânsul lor va răsună de la oraș la oraș, și orașul va transmite orașului greutatea necazurilor sale. „*Căci apele Nimrinului vor seca*”. Astfel zice proorocul nu însăși despre secarea apelor, însă și despre încetarea întrebuițării lor, pentru că cui îi vor trebui apele, când tot pământul va deveni pustiu, iar locuitorii vor fi împrăștiați? Cu aceasta proorocul dă de înțeles și ceea că de la moabiți este luată orice nădejde la salvare și ca și cum au secat la ei izvoarele, pentru că au ruinat capiștile idolești, atunci când se gândeau că de la idoli reiese toată bunăstarea. Proorocul mereu repetă aceasta poporului păgân, dorind ca cu aceasta să arate deșertăciunea dumnezeilor și nesocotința domnitorilor poporului, ca idolilor muți le încredințau prosperitatea poporului său și nădăjduiau că idoli aceștia totdeauna îi vor îngrădi pe ei.

De aceea Ieremia adaugă: „*Voi stârpi din Moab, zice Domnul, pe cei ce aduc jertfe pe locuri înalte și pe cei ce tămâiază pe dumnezeii lui. De aceea inima Mea geme pentru Moab, ca un fluier; geme inima Mea ca un fluier pentru oamenii din Chir-Heres, căci au pierit bogățiile adunate de ei; fiecare își are capul ras, fiecare își are barba rasă; toți au tăieturi pe mâni și peste coapse sacă...*”, adică acele nenorociri care le-au dorit ei poporului lui

Dumnezeu și pe care le-au pricinuit lui, le vor îndura singuri, și frații lor vor fi bătuți și duși în captivitate. De aceea, cum de obicei fac cei ce plâng în necaz adânc, își vor rupe părul de pe sine, se vor rade, vor fremăta din mâini, pe urmașii săi își vor pune îmbrăcăminte din stofă grosoloană. **„Pe toate acoperișurile Moabului și în piețele lui nu este decât o jale, căci am sfârâmat Moabul ca pe un de aruncat, zice Domnul”** (Ier.48,35-38).

„Căci așa zice Domnul: Vrăjmașul ca un vultur va zbura...”, adică împăratul Babilonului, Nabucodonosor, pe care Iezechiel îl numește vultur (Iezechiel 17,7), **„și-și va întinde aripile sale deasupra Moabului”** (Ier.48,40).

„Orașele vor fi luate și cetățile cucerite (Cariof și Mesraf)”. Aceste orașe până când au rămas întregi; după ruina lor și după ducerea în captivitate a locuitorilor **„...Moabul va fi șters din numărul popoarelor”** (Ier.48,41-42), adică va muri și poporul moabit și însăși numele moabiților.

„Grozavă, grozavă și laț sunt pentru tine locuitorule al Moabului...” (Ier.48,43). Proorocul profetește multe nenorociri, arătându-le sub chipurile groazei, gropii și lațului.

„... Dar a ieșit foc din umbra Heșbonului, și din inima Sihonului flăcări, și va mistui tâmplele lui Moab...” (Ier.48,45), adică pe marii demnitari ai Moabului, și marea cetate a orașelor și domniilor fiilor Sihonului, despre care vorbește Iosua, că el a fost capul seminției (Iosua 19,19).

„Vai ție, Moab!” Și pământului tău, adică ceea ce au îndurat amoreii de la evrei, aceea va răbda pământul tău acum de la babilonieni.

„Dar în zilele cele de apoi voi întoarce pe Moab din robie” (Ier.48,47). Proorocul spunând despre robia moabiților, vorbește și despre reîntoarcerea lor, ce a profetizat și Isaia. Prin reîntoarcere, ambii prooroci înțeleg sau izbăvirea de captivitatea babilonică, sau întoarcerea la Evanghelia Domnului nostru; pentru că după căderea regatului caldeilor, moabiții și iudeii s-au reîntors în pământul său, iar după întemeierea bisericii ambele popoare s-au alipit la Domnul Bisericii.

CAPITOLUL 49

„Asupra fiilor lui Amon așa grăiește Domnul...”. Proorocul profetește zdrobirea a cinci popoare: amoniții, idumeii, locuitorii Damascului, fiilor lui Chidar și elamiți, și zice că-i va smeri și-i va zdrobi împăratul Nabucodonosor. **„Au doară Israel n-are fii? Au doară el n-are moștenitor? Pentru ce dar Milcom a pus stăpânire pe Gad și poporul lui trăiește în cetățile acestuia”** (Ier.49,1). Amoniții îl numesc pe Dumnezeu său Milcom (Moloh), iar sidonienii – Baal: însemnătatea denumirii uneia și alteia este aceeași: împărat și domn. Proorocul întrebuițează numele dumnezeului Milcom în locul numelui amoniților, ca și numele lui Gad în locul moștenirii seminției lui Gad, care împreună cu moștenirea semințiilor lui Ruvin și

Manase a ocupat-o amonitii la poalele munților Galaadului. Pentru că atunci când aceste seminții au fost strămutate de asirieni în Midia, amoniții, ca vecini apropiați, au cotropit pentru sine pământurile părăsite de locuitori. Dar, probabil, amoniții îi ajutau pe asirieni în timpul nimicirii celorlalte seminții ale lui Israel; anume proorocii mărturisesc că ei se bucurau de peirea lui Israel. Iată cauzele după care Ieremia, Iezechiel, Amos și Sofonie, au profețit amoniților nenorocirile descrise și ziceau că după cum amoniții s-au amestecat în moștenirea fraților și au cucerit ceea ce nu le aparținea, vor pierde pământul său propriu; și după cum înjurau și se râdea de necazurile celor asuprași, atunci vor plânge și vor boci pentru sine însuși.

„De aceea, iată vin zile, zice Domnul, când în Raba, cetatea fiilor lui Amon se va auzi strigăt de război...”. Proorocul vorbește despre năvălirea caldeilor, arată căderea regatului amoniților, distrus de caldei. La început profețește de spre Raba, oraș împărătesc, și spune, că de la caldei el va fi transformat într-o grămadă de dărâmături, iar orașele amoniților celor mici vor fi arse. **„Și Israel va stăpâni pe cei ce-l stăpâneau...”** (Jer.49,2), adică după întoarcerea din captivitatea babilonică, israeliții întorcându-și toată iudeia, vor începe să stăpânească și o parte a țării amonitene. Însăși îndeplinirea explică sensul acestei profeții, pentru că iudeii după încheierea strămutării și după reîntoarcerea în pământul său, nu numai și-au supus lor pământul amoniților, dar și au pus stăpânire pe câteva orașe ale moabiților și filistenilor. Totuși, cu mult este mai cuviincios de a alătura aceasta la Biserică, alcătuită din iudei și păgâni, când, după profeția lui Isaia, ucenicii Domnului nostru nu numai pe amoniți și moabiți i-au atras la Evanghelie, dar și toate popoarele și întreaga lume au supus-o stăpânirii Domnului nostru. De aceea nouă nu ni se poate de spus că în acest timp s-a împlinit aici cele profețite de Ieremia, despre reîntegrarea moabiților, egiptenilor și a altor popoare subjugate și jefuite de caldei.

„Plângi Heșobn...” orașul moabit, **„...că s-a pustiit Ai!”**, despre care cugetai tu că niciodată nu va cădea sub stăpânirea caldeilor. Orașul Ai a fost orașul amonit pentru că el era situat în apropiere de Ierihon, cucerit de Isus Navi și dat israeliților, ca integrat la pământul făgăduit lor. De aceea proorocul spunând despre dărâmarea lui Ai, orașul amoniților profețește și moabiților, ca la fel va fi ruinat și orașul lor întărit – Heșbon. **„Strigați voi fiice din Raba”**, adică localitatea orașului amonit, Raba, **„Încingeți-vă cu sac, plângeți și rătăciți prin livezi”** pentru că din toate părțile vă strâmtorează babilonienii, și Milcom, dumnezeul vostru, va lăsat pe voi și capiștile sale, **„căci Milcom v-a merge în robie cu preoții și cu mai marii săi, toți împreună”** (Jer.49,3).

„Fiică nepăsătoare, tu te lauzi cu valea ta” – nădăjduiești la văile tale – **„tu te încrezi în comorile tale zicând: Cine va îndrăzni să vină împotriva mea”** (Jer.49,4). Iară și iară din toată părțile vor veni asupra ta vrăjmași puternici și de nebiruit, văzându-i pe ei fiii tăi se vor pune pe fugă, vor căuta și nu-și vor găsi refugiu.

„Dar după aceea voi întoarce din robie pe fiii lui Amon, zice Domnul” (Jer.49,6), adică după 70 de ani. Pentru că așa număr de ani stabilește Ieremia când zice: *„Popoarele acestea vor sluji regelui Babilonului 70 de ani”*, adică amoniții, moabiții, filistenii, finicienii, și însăși iudeii (Jer.25,11). Proorocul nu separă iudeii de popoarele străine, pentru că și iudeii au căzut de la Domnul, s-au asemănat popoarelor păgâne, s-au închinat idolilor și au luat ca pildă demnă de urmat moravurile păgâne.

„Iar asupra Edomului așa grăiește Domnul Savaot...”. Isav supranumit Seir și Edom a fost și strămoșul idumeilor, el a lăsat pământul său și s-a mutat în munți, situat între pământul Canaan și Egipt. Fiii lui când s-au înmulțit în Seir, i-au alungat de acolo pe vechii locuitori a țării Horeilor, au pus stăpânire pe pământurile lor, iar pe popor și pe munte l-au numit Edom. Către locuitorii acestui pământ acum cheamă Ieremia și le profetește viitoarea captivitate, după cum a profetit asemenea captivitate, vecinilor lor, amoniților și moabiților, și despre această captivitate spune că nu se va salva de la ea nici un om, de aceea pentru adevăritatea celor spuse zice: *„Au doară nu mai este înțelepciune în Teman?”*. Bineînțeles că este înțelepciune în el, însă și înțelepciunea înțelepților nu v-a rezista împotriva Domnului. Și când v-a respinge Domnul, *„au doară lipsește sfatul la cei înțelepți? Au doară a secat înțelepciunea lor?”* (Jer.49,7-8), și nu vor găsi ei căile către mântuire.

De aceea *„fugiți întorcând spatele!”* – către caldeii care vin în pământul vostru. *„Ascundeți-vă în peșteri, locuitori din Dedan...”* (Jer.49,8). Locuitorii din Dedan se nădăjduiau la pace și nu știau că ei se vor supune pieirii, care i-a cuprins pe fii lui Isav.

„Dacă ar fi venit la tine culegătorii de struguri, de bună seamă ar fi lăsat puține bobite neculese. De ar fi venit hoții noaptea, ar fi răpit cât le-ar fi fost de trebuință. Eu însă voi jefui pe Isav până la piele, voi descoperi ascunzătorile lui” (Jer.49,10). Aceeași le profetește idumeilor și Avdie (Avdie 1,5). Și ambii prooroci au în vedere una și aceeași: caldeii, cărora Dumnezeu le-a poruncit să nimicească pe toții fiii lui Edom, nu ca hoții de noapte sau culegătorii de struguri, pentru că culegătorii de struguri lasă strugurii neobservați de ei, iar hoții nu intră în interiorul camerei, dar se mulțumesc cu aceea ce li se va întâlni, și duc ceea ce este sub mână. Dimpotrivă, caldeii vor proceda altfel, vor cerceta părțile cele mai inaccesibile ale caselor voastre, vor deschide ușile încuiate, vor căuta cele ascunse, vor găsi ceea ce este ascuns.

„Lăsați orfanii, că Eu voi ține viața lor, și văduvele tale să creadă în Mine” (Jer.49,11). Eu îi hrănesc pe ei, așa zice Domnul pentru înțeleptirea păcătoșilor, pentru că îi pedepsește cu judecată determinată lor, care nu se va atinge de cei care n-au greșit, și de cei nevinovați. Pentru că după cum se vede la prooroc se vorbește despre copiii și soțiile ostașilor care au căzut sub sabia caldeilor. În așa mod, de netăgăduit este cuvântul lui Iezechiel: *„Sufletul care*

păcătuiește va muri. Fiul nu va purta nedreptatea tatălui, și tatăl nu va purta nedreptatea fiului...” (Iezechiel 18,20).

„Iată, celor ce nu le-a fost dat să bea paharul, îl vor bea negreșit. Au doară numai tu vei rămâne nepedepsit? Nu, nu vei rămâne nepedepsit...” (Ier.49,12). Dacă Daniel, care a fost cu Anania, Iezechiel și alți drepecți, chiar dacă nu se cuvenea lor ca să bea paharul captivității, îl vor bea, atunci cum voi, fiii lui Edom, vinovați fiind, cugetați să fugiți de pedeapsa determinată confrăților voștri? Nu, voi veți primi vrednica judecată, și veți bea paharul care l-au băut amoniții și moabiții împreună cu iudeii.

„Auzit-am vestea de la Domnul și sol s-a trimis la popoare să spună” (Ier.49,14), adică solii sunt trimiși la babilonieni, ca să meargă asupra fiilor lui Edom.

Dacă printre stele îți vei face cuibul tău, adică vei fi pe cel mai înalt loc „deși ți-ai împletit cuibul tău sus, ca un vultur, și de acolo te voi arunca zice Domnul” (Ier.49,16). Aceasta este spus pentru că Idumeea este înconjurată de munți înalți și de stânci de netrecut, și idumeii, nădăjduind la munții de netrecut, nu se temeau de puterile vrăjmașilor.

„Iată-l se înalță ca un leu de la obârșiile Iordanului, spre sălaşurile întărite”. Acest împărat puternic, Nabucodonosor, care supunând orașele întărite din ambele părți ale Iordanului, va merge în pământul Edomului *„căci cine este asemenea Mie și ce păstor se va împotrivi Mie?”*. Nu-i nimeni asemenea Mie, și nimeni nu poate să exprime cum că Eu nu pe dreptate am uneltit și am procedat cu Edomul și cu locuitorii Temanului; prădând în mâinile celor mai mici din turmă, adică celor mai slabi ostași babilonieni, pentru ca să-i captiveze în Babilon. *Și va fi risipită asupra lor locuința* (Ier.49,19-20), adică unii locuitorii Seirului vor fi omorâți, alții duși în captivitate și însăși munții sunt transformați într-un pustiu nelocuit.

„La vuietul căderii lor se va cutremura pământul și răsunetul strigătului lor se va auzi până la Marea Roșie” (Ier.49,21), adică bocetul celor ce mor a ajuns până la malurile Mării Roșii, care nu este departe de Seir; pe acești munți a pus stăpânire idumeii după izgonirea Horeilor de acolo.

„Iată-l se înalță, ca un vultur...”, adică împăratul Babilonului, *„...și zboară și-și întinde aripile sale deasupra Boțrei...”*, adică își întinde armatele sale asupra Boțrei. Și acest oraș va fi cucerit de Nabucodonosor și asemeni altor orașe mici, va fi nivelat în drept cu pământul. *„...Și inima războinicilor din Edom va fi în ziua aceea ca inima unei femei ce naște”* (Ier.49,22). La acești nenorociți nu va fi nici putere, nici viclenie, nici modalități de a se izbăvi de robie. Îi va surprinde boala, asemenea bolilor celei ce naște și chinuită de naștere, când și cea care naște și pruncul – mor împreună. Pentru că asupra idumeilor este determinată judecata, de la care nu pot să se izbăvească și trebuie să-și părăsească locuințele lor și să meargă în strămutare sau să piară împreună cu locuințele dărâmate.

„**Asupra Damascului: Hamatul și Arpadul sunt tulburate...**”, proorocul adresează cuvântul către Damasc și către popoarele supuse lui și le profetește înfrângerea care este determinată popoarelor menționată anterior. Hamat și Arpad, două orașe în posesiile Damascului. Despre una și despre alta, amintește Isaia (*Isaia 36,19*), iar Zaharia zice că Hamat a fost în părțile regatului Damascului (*Zaharia 9,2*). Se mâhneau, „...**căci au primit o veste rea**” locuitorii lor despre apropierea babilonienilor. „...**Este o mare în furtună care nu se poate potoli**”. Frică mulțimii de apropierea caldeilor, aruncă Damasc în mare. Asemeni înotătorului în mare, care rabdă, îndură naufragie și nu vede calea către izbăvire, toți în Damasc se chinuie și „...**care nu se poate potoli**” (*Ier.49,23*).

„**Temutu-sa Damascul și a luat-o la fugă... cum n-a scăpat cetatea slavei, cetatea bucuriei mele!**” (*Ier.49,24-25*). De mirare este că mânia Domnului n-a iertat poporul slăvit de mulțimea locuitorilor, de măreția caselor și văilor plăcute, însă a predat-o vrăjmașilor nemilostivi, răuvoitorilor și Damascul a fost nimicit cu foc.

„**Deci vor cădea tinerii lui pe ulițele lui și toți vor pieri în ziua aceea, zice Domnul Savaot. Voi aprinde foc în zidurile Damascului și el va mistui palatele lui Ben-hadad**” (*Ier.49,26-27*). Stâlpi (palate), proorocul numșete tăria și clădirea, pe care a ridicat-o Ben-hadad, vechiul împărat al Damascului, pentru înfrumusețarea orașului său și casei. Aceeași nenorocire a prevestit Dumnezeu prin proorocul Amos zicând: „**Pentru aceasta voi trimite foc asupra casei lui Hazael și va mistui palatele lui Ben-hadad**”. Proorocul amintește despre fiul lui Ben-hadad, sau pentru că cu prăbușirea pereților lui tainic se prezintă distrugerea regatului lui sau pentru ca să arate aceasta pedeapsa pentru necazurile care au fost pricinuite israeliților de Asa, și fii lui Ben-hadad, după cum se scrie despre aceasta în cărțile Regilor (*III Regi 15,18*).

„**Asupra Chedarului și asupra regatelor Hațorului, pe care le-a lovit Nabucodonosor, regele Babilonului, așa grăiește Domnul: Sculați-vă și ieșiți înaintea lui Chedar și pustiiți pe fii răsăritului!**” (*Ier.49,28*). Fiii lui Chedar sunt fiii lui Avraam și Agar. Chedar a fost fiul lui Ismail, fiii lui se numesc fii răsăritului pentru că stăpâneau pustiile, situate în partea de răsărit a pământului făgăduinței. Ei nu prelucrau câmpurile, nu aveau case, ci rătăceau prin pustie unde-i atrăgea nevoia, ca să salveze turmele. Aici proorocul împreună cu fiii lui Chedar amintește și despre fiii lui Hațor, pentru că asupra și unora și altora concomitent a năvălit Nabucodonosor și i-a nimicit.

„**Și să li se strige: Groază din toate părțile!**” (*Ier.49,29*). Proorocul vorbește despre hațori, care se vor strânge să dea ajutor vecinilor săi, arabitenilor.

„**Și-i voi împrăștia în toate vânturile pe aceștia care-și tund părul de pe tâmple și din toate părțile lui voi aduce asupra lor peirea, zice Domnul. Hațorul va fi sălașul șacalilor și**

pustietate veșnică” (Ier.49,32-33). Profetația aceasta se explică cu însăși împlinirea. Pentru că caldeii în drum spre Egipt au pustiit pustiurile Arbiei Centrale, bogate în turme și cai, și au împrăștiat locuitorii. După această jefuire, pe aceste pustii au stăpânit arabii, care întru totul erau asemenea vechilor fiii a lui Chedar și fiilor lui Hațor, care nu prelucrează și nici nu-l seamănă pământul pe care-l locuiesc.

„*Cuvântul Domnului care a fost către Ieremia proorocul împotriva Elamului...*” (Ier.49,34). Elam a fost fiul lui Simov, el a dat numele său orașului, de la oraș a primit denumirea și toată țara supusă lui. Despre această țară amintește Daniel și zice că ea a fost situată între Babilon și Persia (Daniel 8,2); Ieremia amintește despre elamiți anterior și profetește că elamiții vor fi supuși de caldei ca și celelalte popoare, și că după subjugarea lor va urma și subjugarea Egiptului (Ier.25,25). Nabucodonosor a cucerit mai întâi regatele care înconjurau Babilonul, dar apoi a mers cu război asupra fiilor sudului, a supus iudeii, idumeii, amoniții și filistenii și în sfârșit se îndrepta asupra Egiptului.

„*Iată voi sfărâma arcul Elamului, puterea lui de căpetenie*” (Ier.49,35). Proorocul cu aceasta dă de înțeles că elamiții mânuiau arcul și se slăveau cu iscusința de a arunca suliți, de aceea ei își puneau nădejdea lor pe arcurile sale și se mândreau cu ele.

„*Și voi aduce asupra Elamului patru vânturi din cele patru margini ale cerului...*” (Ier.49,36). Vânturi, proorocul le numește pe armatele caldeilor și popoarele aliate. Și arată ca aceste armate din toate părțile vor năvăli asupra elamiților și-i vor împrăștia prin toate părțile.

„*Dar în zilele cele de apoi, voi întoarce pe Elam din robie, zice Domnul*” (Ier.49,39), adică peste 70 de ani după strămutarea iudeilor, când Chir, zdrobind regatul Caldeilor, pe toate popoarele robite și subjugate le va întoarce în locuințele lor proprii.

Dumnezeiescul Pavel zice: „*Căci toate câte s-au scris mai înainte, s-au scris spre învățătura noastră, ca prin răbdarea și mângâierea care vin din Scripturi, să avem nădejde*” (Romani 15,4). De aceea Duhul i-a poruncit și lui Ieremia și altor prooroci să transmită în scris evenimentele captivității și reînțarcerii popoarelor, care la timpul său erau foarte slăvite și mari, ca să ne prezinte nouă clar și limpede imaginea robiei noastre sub jugul Satanei, dar și chipul dumnezeieștii rânduiei a Domnului nostru, care cu moartea Sa ne-a dăruit nouă viață și izbăvire.

În afară de aceasta, Sf. Duh ne învață, că omul nu trebuie să se plângă pe dreptatea lui Dumnezeu, când necredincioșii îndură necazuri grele, însă întotdeauna trebuie să ne gândim la acea aspră judecată, care a cuprins popoarele puternice, și să ascultăm proorocul care ne povățuiește zicând: „*Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați de El cu cutremur. Luați învățătura, ca nu cumva să se mânie Domnul și să pieriți din calea cea dreaptă când se va aprinde degrab mânia Lui!...*” (Ps.2,11-12).

CAPITOLUL 50

„*Cuvântul pe care L-a rostit Domnul despre Babilon și despre țara Caldeilor prin Ieremia proorocul: ...Babilonul e luat, Bel e rușinat, Mirodah e zdrobit..., chipurile lui cele cioplite sunt batjocorite și idolii lui sfărâmați*” (Ier.50,1-2). Nu idolii muți și fără de simț, ci slujitorii păgâni și cinstitorii lor s-au rușinat, când de midini și perși au fost distruse chipurile lor cioplite, și au văzut că deșartă este cinstirea lor.

„*În zilele acelea și în vremea aceea, zice Domnul, vor veni, fiii lui Israel, și împreună cu ei vor merge și fiii lui Iuda, și, plângând*”, adică ei nu plâng după robie, pentru că se bucură de izbăvirea sa, însă după necredința părinților săi, care cinsteau idolii ciopliți de mâinile lor. „*...Vor căuta pe Domnul Dumnezeul lor*”, iar nu pe idolii care i-au pus împărații lor (Ier.50,4).

„*Vor întreba de calea Sionului și, întorcându-și fețele spre el...*” adică își vor întoarce fețele lor spre Ierusalim, vor întreba de trecători despre căile ce duc la el. Întorcându-se în Sion și întorcându-și spre el fețele, „*...vor zice: veniți și vă uniți cu Domnul prin legământ veșnic, care nu se va uita*” (Ier.50,5). Făgăduința pe care a dat-o Domnul părinților noștri va rămâne în veac și profețiile profeților, care au vorbit prin inspirația Sf. Duh, se vor împlini.

„*Poporul Meu a fost ca oile cele pierdute*”, care au rătăcit în captivitate și au slujit celor care i-au captivat 70 ani; „*...păstorii lor i-au abătut din cale...*” (Ier.50,6), adică sau împărații străini care i-au captivat și i-au dus în pământul străin, sau proprii lor împărați necredincioși, împărații Samariei și Ierusalimului, care au dus poporul în munți și în pustiu ca să slujească idolilor în capiştile lor, și de pe munți – pe multe dealuri, coline și dumbrave.

„*...Și dușmanii lor ziceau: Nu suntem noi de vină, pentru că ele au păcătuit împotriva Domnului...*” (Ier.50,7) și împotriva așezării lui. Așa este cauza după care a fost captivat poporul păcătos și îndărătnic, care s-a depărtat de la Dumnezeul său și care a spurcat sfântul locaș al Domnului. Pe el l-au sedus împărații, și pentru hatârul acestor împărați israeliți au spurcat nu numai locașul Domnului, dar și propriile sale case, slujind celor care nu sunt dumnezei. Iar când au fost subjugați de popor străin, s-au învățat și lucrurile acestui popor, au uitat cinstirea Domnului, transmisă lor din vechime de părinți, și au început să cinstească dumnezeii noi, pe care nu-i știau părinții lor. Despre aceasta mai înainte a profețit Ieremia zicând: „*Pentru că M-ați părăsit pe Mine și ați slujit la dumnezei străini, în țara voastră, de aceea veți sluji la dumnezei străini într-o țară care nu este a voastră*” (Ier.5,19).

„*Fugiți din Babilon și plecați din țara Caldeilor...*” (Ier.50,8). Proorocul vorbește aceasta fiilor lui Iuda, ca ei să-i convingă pe apropiații săi să se îndepărteze din Cadeia.

„*Căci iată, voi ridica și voi aduce împotriva Babilonului o mulțime de neamuri mari din țara de la amiază-noapte...*” (Ier.50,9), adică pe midini, elamiți, perși și regatele supuse de ei.

„Caldeia va fi pradă lor și pustiiitorii ei se vor sătura, zice Domnul. Căci voi v-ați bucurat și v-ați veselit când ați răpit moștenirea Mea; zburdați ca vițeei pe pajiște, nechezați ca armăsarii!” (Ier.50,10-11) și ca oile în turmă, din cauza căderii babilonienilor.

„Așezați-vă în rânduiala de bătaie împrejurul Babilonului. Cei ce încordați arcul, trageți în el, nu cruțați săgețile...” (Ier.50,14). Aceasta proorocul vorbește midinilor și perșilor, detronați regatul caldeu și orașul de scaun, Babilon, restul vor nimici grecii. Proorocul profețește și năvălirea grecilor, care cu împăratul său Alexandru au năvălit în Asia și au detronat regatul perșilor și pe caldei i-au supus subjugării punând capăt la toată slava lor de mai înainte, și au distrus orașul lor Babilon.

„Pe Israel, turma cea risipită leii l-au prigonit...” (Ier.50,17), adică împărații străini și primul dintre ei Feglafelasar, împăratul Asiriei, care a jefuit și a dus în strămutare semințiile lui Rubin, Gad și Manase. Dar apoi împăratul Salmanasar, care pe celelalte seminții le-a dus în captivitate și le-a izgonit din pământul moștenirii lor; în sfârșit, Nabucodonosor, care a distrus templul și i-a strămutat în Babilon pe fiii lui Iuda și Veniamin. De aceea rătăciți au fost fiii lui Israel și Iuda în timpul strămutării sale, când au devenit înstrăinați de pământul moștenirii sale și rătăceau pe pământurile străine.

„Se aude glasul celor ce fug și al celor care scapă din țara Babilonului, ca să vestească în Sion răzbunarea Domnului Dumnezeului nostru, răzbunarea cea pentru templul său!” (Ier.50,28), acesta este glasul iudeilor, care, după cuvântul profeților, cunoștea taina ascunsă de păgâni, pentru că nimeni în afară de ei nu știau că distrugerea Babilonului și căderea regatului caldeu este răzbunarea Domnului Dumnezeului iudeilor, răzbunarea cea pentru templul său. Proorocul profețește că mulți dintre poporul iudeu vor fugi în acel timp din Babilon și unii dintre ei vor dobândi pământul iudaic.

„Iată ca un leu se ridică din tușișurile Iordanului spre pășunea totdeauna verde (Efan)!” (Ier.50,44). Proorocul vorbește aceasta despre Darie midianul, arătând cruzimea și repeziciunea lui în chipul leilor, care ieșind din pădurile Iordanului se năpusteau asupra turmelor păstorilor din Valea Efan. Și proorocul spune aceasta iudeilor care știau despre cruzimea acestor iudei. Aceeași comparație întrebuițează el și mai înainte (Ier.49,19), reprezentând năvălirea caldeilor în Idumeea.

CAPITOLUL 51

„Căci Domnul a făcut un plan și a împlinit ceea ce a rostit împotriva locuitorilor Babilonului. O, tu, cel ce locuiești lângă apele cele mari și ești plin de comori, venit-a sfârșitul tău...” (Ier.51,12-13). Apele cele mari proorocul numește marele râu Eufrat, care curge prin Babilon, sau mulțimea armatelor lui. Domnul Savaot S-a jurat pe Sine Însuși și a zis: **„Adevărul**

grăiesc, că te voi umple de oameni, ca de lăcuste și ei vor ridica strigăt de biruință” (Jer.51,14), ca călcătorii de struguri, adică te vor umple pe tine cu midini și perși, care asemenea lăcustelor te vor înăbuși cu sine și ca culegătorii de poamă se vor trezi unul pe altul ca să calce în pereții tăi pe locuitorii tăi. Ca pe strugurii în teasc (tocilă), și să strige asemenea călcătorilor de struguri.

„Iată, Eu sunt împotriva ta, munte al nimicirii, care ai pustiit tot pământul; voi întinde împotriva ta mâna Mea, te voi arunca jos de pe stânci, și te voi face munte dogorât de soare, zice Domnul!” – adică de pe stâncile care stai tu la înălțime – *„Nimeni nu va lua din tine pietre de pus în capul unghiului, nici pietre de temelie...”* (Jer.51,25-26), adică te voi nimici în întregime și dărâmurile tale le voi face netrebnice; din locuitorii tăi, Babilonule, nu va rămânea nici un om, care asemenea cărbunelui, să slujească la adunarea fiilor tăi împrăștiați, și pe care, ca pe temelie să se întărească nădejdea și bunăstarea ta.

„Chemați împotriva lui regatele: Ararat, Mini și Așchenaz...” (Jer.51,27), adică popoarelor care locuiesc în munții Card, și vecinilor lor armenilor, și popoarelor sălbatice, care locuiesc în pământul de miez de noapte, și fiilor uriașilor care cu midinii au venit la jefuirea Babilonului.

„Aleargă să dea de știre regelui Babilonului că cetatea sa e cuprinsă din toate părțile” (Jer.51,31). Proorocul descrie tulburarea babilonienilor, care s-au înfiorat și au înțepenit văzând pe midini în pereții orașului său, când se gândeau că midinii au ridicat asediul și s-au retras. El arată mărimea și extinderea pământului babilonian, în care trebuia solii să dea de știre împăratului Babilonului despre luarea orașului. De aceea sensul cuvintelor profetice este astfel: când Babilonul va fi luat de midini, o mulțime de vestitori iute vor fugi întrecându-se unul pe altul, ca mai repede să înștiințeze împăratul și regii că orașul Babilon este cucerit.

„Fiica Babilonului e asemenea unei arii în timpul treieratului...” cu cuvântul treierat, proorocul numește moartea lui Baltazar și zdrobirea oștilor lui. *„Încă puțin și vine vremea secerișului”* (Jer.51,33). Adică însăși vremea distrugerii Babilonului.

„Voi pedepsi pe Bel în Babilon și voi smulge din gura lui cele înghițite de el...” (Jer.51;44). Bel-este vechiul dumnezeu al Caldeei, pe care Babilonienii îl cinsteau și căruia îi slujeau cu mare evlavie. El a fost împăratul, care a întemeiat și a construit orașul lor. Iar când Nabucodonosor a distrus templul Domnului, atunci a adus în casa lui Bel împreună cu bunurile capturate, adunate de la alte popoare, și sfintele vase ale templului din Ierusalim. Despre aceste vase, zice Domnul, le va coate din gura lui Bel, adică din templul lui Bel. Profetia au adus-o spre împlinire, midinii și perșii, care după cucerirea Babilonului, au jefuit toate încăperile din oraș, dar s-au amestecat și în templul lui Bel, care era mai minunat și mai slăvit decât toate capiștile idolești din Babilon și au jefuit toate podoabele acestui templu.

„Ieși din mijlocul lor, poporul Meu și fiecare să-și scape viața de flacăra mâniei Domnului. Să nu slăbească inima voastră și să nu vă temeți de zvonul care se va auzi în țară; căci anul acesta va veni un zvon, iar în anul următor, altul, și pe pământ va fi silnție; tiran pe peste tiran se va scula” (Jer.51,45-46). Proorocul repetă aici ceea ce a vorbit mai înainte și convinge iudeii să fugă din Babilon înainte de jefuirea lui, să-și caute pentru sine refugiu neprimejdios, să nu se înfricoșeze și să nu se deznădăjduiască în izbăvirea sa, când se va răspândi auzul despre apropierea midinilor și să aibă în cuget că toată aceasta este orânduită de Domnul și chiar pentru mântuirea lor. În acest an, după cum spune el, vor veni știri, că a căzut Babilonul, a murit Baltazar, și s-a încoronat Darie Midianul, iar la celălalt an va veni altă știre, că s-a împărțit Chir și a dat poruncă despre încheierea captivității și despre întoarcerea celor din robie. În timpul acestei tulburări și transformări vor fi asupriți săracii și neputincioșii de bogați și puternici, și *„tiran pe peste tiran se va scula”*, pentru că unii regi populari vor fi fideli perșilor, iar alții caldeilor. De aceea proorocul are același scop, că și la Domnul nostru, când El îmbărbătează ucenicii ca să nu se înspăimânte inima lor auzind despre venirea Lui și despre semnele care premerg aceasta, și zice: *„iar când vor începe să fie acestea, prindeți curaj și ridicați capetele voastre, pentru că răscumpărarea voastră se apropie” (Luca 21,28).* Niciodată n-a fost astfel de aproape către iudei scăparea, ca în acel timp, când cugetau ei, ca cu căderea și dărâmarea Babilonului și ei înșiși vor cădea și vor pieri.